

10. Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi
Sözel ve Poster Bildirileri

BAĞIMLILIK SARMALI

BİYOPSİKOSOSYAL MODELDE BİREYE ÖZGÜ TEDAVİLER

ÜSBAUMER

Bağımlılık
Uygulama ve Araştırma Merkezi

EDİTÖRDEN

Ruh sağlığı profesyonelleri olarak “okumak”, “araştırmak” ve “yazmak” gündelik yaşantımızın bir parçası olmuş durumda. Kanıta dayalı, ulaşılabilir, anlaşılabilir bilgiye muhtaç olduğumuzu bilerek hastalarımızı tedavi etmeye devam ediyoruz. Bağımlılık alanında da güncel, kaliteli bilgi, mücadelemizde en büyük destekçimiz. Türkiye Bağımlılık Psikiyatrisi Derneği ve T.C. Sağlık Bakanlığı’nın işbirliği ile güncel bilimsel araştırmaları sizlere ulaştırmak amacıyla “Current Addiction Research/Güncel Bağımlılık Araştırmaları” dergisinin ilk sayısını bilim dünyasına sunmaktan onur duymaktayız.

“Current Addiction Research/Güncel Bağımlılık Araştırmaları” dergisini yayın hayatına hazırlarken ilk düşüncemiz; Türkiye’de ardından Dünya’da bağımlılık araştırmalarının bir araya geldiği, kaliteli bir süreli yayını bu alanda çalışan tüm profesyonellerin hizmetine sunmaktı. Elinize geçen bu ilk sayıyla beraber bu temennimiz gerçekleşmiş durumda.

Yılda dört kez basılacak olan dergimiz Türkçe ve İngilizce yayınları kabul edecek. Bu sayımızda 14-17 Aralık 2016 tarihinde gerçekleşen 10. Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi’nde sunulan sözel ve poster bildirileri bulacaksınız.

Bundan sonraki sayılarımız için sizlerin tüm bilimsel yazılarınızı bekliyoruz.

Heyecanımızın ve bilime katkı yapabilme çabamızın hiç bitmemesi dileğiyle.

Prof. Dr. Nesrin Dilbaz

GÜNCEL BAĞIMLILIK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ EDITÖR KURULU/ CURRENT ADDICTION RESEARCH EDITORIAL BOARD

İmtiyaz Sahibi / Owner

Üsküdar Üniversitesi / Furkan Tarhan

Onursal Yayın Yönetmeni / Honorary Editor

Prof. Dr. Nevzat Tarhan

Yayın Yönetmeni / Editor in Chief

Prof. Dr. Nesrin Dilbaz

Danışman Editör/Advising Editors

Prof. Dr. Orhan Doğan

Prof. Dr. Tayfun Uzbay

Yardımcı Yayın Yönetmenleri/Associate Editors

Doç. Dr. Gül Eryılmaz

Yrd. Doç. Dr. Alptekin Çetin

Yrd. Doç. Dr. Cemal Onur Noya

Uz. Dr. Aslı Enez Darçin

İstatistik Editörü/Editor for Statistics

Yrd. Doç. Dr. Asil Özdoğru

Dil Editörleri / Linguistic Editors

Doç. Dr. Ulaş Çamsarı

Uzm. Klinik Psikolog Saadet Merih Çengel

Yayın ve Danışma Kurulu/ Editorial and Advisory Board

Bağımlılık Psikiyatrisi

Prof. Dr. Yıldız Akvardar
Prof. Dr. Ender Altıntoprak
Prof. Dr. Zehra Arıkan
Prof. Dr. Rüstem Aşkın
Prof. Dr. Yıldırım Beyatlı Doğan
Prof. Dr. Serdar Dursun
Prof. Dr. Ali Saffet Gönül
Prof. Dr. Ayhan Kalyoncu
Prof. Dr. Figen Karadağ
Prof. Dr. Sermin Kesebir
Prof. Dr. Murat Kuloğlu
Prof. Dr. Kültegin Ögel
Prof. Dr. Ferhunde Öktem
Prof. Dr. Tahir Tellioglu
Prof. Dr. Berna Uluğ
Prof. Dr. Erdal Vardar
Doç. Dr. Umut Mert Aksoy
Doç. Dr. Yavuz Ayhan
Doç. Dr. Rabia Bilici
Doç. Dr. Ebru Çakıcı
Doç. Dr. Mehmet Çakıcı
Doç. Dr. Cüneyt Evren
Doç. Dr. Gülcan Güleç
Doç. Dr. Cenk Tek
Doç. Dr. Zeki Yüncü
Yrd. Doç. Dr. Ebru Damla Bostancı
Yrd. Doç. Dr. Yasin Genç
Yrd. Doç. Dr. Elif Mutlu
Uz. Dr. Merih Altıntaş
Uz. Dr. Yeşim Can
Uz. Dr. Aziz Mehmet Gökbakan
Uz. Dr. Aykut Özden
Uz. Dr. Fagan Zakirov

Genel Psikiyatri

Prof. Dr. Tamer Aker
Prof. Dr. Cengiz Akkaya
Prof. Dr. Tunç Alkin
Prof. Dr. Ömer Aydemir

Prof. Dr. Sunar Birsöz
Prof. Dr. M. Emin Ceylan
Prof. Dr. Birgül Cumurcu
Prof. Dr. Mesut Çetin
Prof. Dr. Aslıhan Dönmez
Prof. Dr. Hüsnü Erkmen
Prof. Dr. Ertuğrul Eşel
Prof. Dr. Erol Göka
Prof. Dr. Hatice Güz
Prof. Dr. Çiçek Hocaoglu
Prof. Dr. Erdal Işık
Prof. Dr. Oğuz Karamustafalıoğlu
Prof. Dr. İsmet Kırpınar
Prof. Dr. Işın Baral Kulaksızoglu
Prof. Dr. Sedat Özkan
Prof. Dr. Mine Özmen
Prof. Dr. Nahit Özmenler
Prof. Dr. Şebnem Parıldar
Prof. Dr. Mert Savrun
Prof. Dr. Kemal Sayar
Prof. Dr. Mehmet Zihni Sungur
Prof. Dr. Lut Tamam
Prof. Dr. Hakan Türkçapar
Prof. Dr. Özcan Uzun
Prof. Dr. Süheyla Ünal
Prof. Dr. Baybars Veznedaroğlu
Prof. Dr. Kemal Yazıcı
Doç. Dr. Mehmet Ak
Doç. Dr. Çiğdem Aydemir
Doç. Dr. Nesrin Karamustafalıoğlu
Doç. Dr. Dost Ongür
Doç. Dr. Gökben Hızlı Sayar
Doç. Dr. Cumhuriyet Taş
Yrd. Doç. Dr. Eylem Özten
Yrd. Doç. Dr. Işıl Göğceğöz Gül
Yrd. Doç. Dr. Habib Erensoy

Nöroloji

Prof. Dr. Ersin Tan
Prof. Dr. Oğuz Tanrıdağ

Prof. Dr. Esen Saka Topçuoğlu
Prof. Dr. Mehmet Akif Topçuoğlu
Doç. Dr. Barış Metin
Uz. Dr. Celal Şalçini

Genetik

Prof. Dr. Muhsin Konuk
Doç. Dr. Korkut Ulucan

Adli Tıp

Prof. Dr. Sevil Atasoy
Prof. Dr. İbrahim Balcıoğlu
Prof. Dr. Gökhan Oral
Prof. Dr. Hüseyin Ünlü
Doç. Dr. Neylan Ziyalar

Toksikoloji

Prof. Dr. Serap Annette Akgür
Prof. Dr. Uğur Atik
Uzm. Ecz. Selma Özilhan

Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi

Prof. Dr. Emine Zinnur Kılıç
Prof. Dr. Bengi Semerci
Prof. Dr. Yankı Yazgan
Prof. Dr. Özgür Yorbik

Psikoloji

Uzm. Klinik Psikolog Simge Alevsacanlar
Uzm. Klinik Psikolog Aslı Başabak
Uzm. Klinik Psikolog Gürler Güz
Uzm. Klinik Psikolog Duygu Kılıç
Uzm. Klinik Psikolog Ahmet Yılmaz

Sağlık Bakanlığı

Hüseyin Çelik
Yusuf Öztürk
Uz. Dr. Esra Alataş
Dr. Mustafa Kemal Çetin
Dr. Sertaç Polat
Dr. Emre Yatman

Teknik Servis

IT

Hakan Özdemir

Periyot

Period

Current Addiction Research 4 ayda bir yayınlanır ve ücretsiz olarak dağıtılır. / Current Addiction Research Journal is published quarterly and distributed free of charge.

İletişim Adresi

Contact Address

Üsküdar Üniversitesi Altunizade Mh. Haluk Türksoy Sk. No:14 PK:34662 Üsküdar / İstanbul / Türkiye Tel: +90 216 400 22 22 Faks: +90 216 474 12 56
car@uskudar.edu.tr / www.currentaddiction.org / www.uskudar.edu.tr

Grafik Tasarım

Graphic Design

Muhammet Uzun / Tanık Şimşek

Matbaa

Printing Office

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN	1
YAZARLARA BİLGİ	4
ALKOL VEYA MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERDE KULLANIM İNANÇLARI, RELAPS VE TEDAVİ MOTİVASYONUNUN İNCELENMESİ	9
MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU VE/VEYA DEHB OLGULARININ KOGNİTİF İŞLEVLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
BAĞIMLILIĞI ÖNLEME ÇALIŞMALARININ BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİNE ENTEGRASYONU MODELİ ÖNERİSİ	11
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YİYECEK BAĞIMLILIĞI, RUH SAĞLIĞI VE SOSYAL DESTEK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	13
NİTRİK OKSİT SENTAZ-1 (NOS1) EKZON 1F-VNTR GEN POLİMORFİZMİ’NİN ALKOL BAĞIMLILIĞI, DEHB VE DÜRTÜSELLİK İLE İLİŞKİSİ	14
SIİRT İLİ ÖRNEĞİNDE LİSE ÖĞRENCİLERİNDE MADDE BAĞIMLILIĞI FARKINDALIK ÇALIŞMALARINDA PSİKODRAMANIN ETKİSİ	16
ETKİN ALKOL KONTROL POLİTİKALARINA DOĞRU: İÇME KÜLTÜRÜ, POLİTİKA YAKLAŞIMLARI VE ARAŞTIRMALARI İLE İLGİLİ ALGILAR	17
OPIOİD BAĞIMLILIĞI OLUŞTURULMUŞ RATLARDA NUKLEUS AKUMBENSE ODAKLANMIŞ ULTRASON UYARIMININ ETKİLERİ	18
ALKOL BAĞIMLILARINDA VE YAKINLARINDA YAŞAM KALİTESİ VE AĞRI ALGISININ SAĞLIKLI KONTROL GRUBUNA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI	21
MADDE BAĞIMLILIĞI OKUL DÖNEMİ GENÇLERİNİN YAŞAM KALİTESİNİ ETKİLER Mİ? OLGU-KONTROL ÇALIŞMASI	23
ŞİDDETLİ GÖĞÜS AĞRISI İLE ACİLE BAŞVURAN HASTADA SENTETİK KANNABİNOİD KULLANIMI	25
TÜTÜN KULLANIM BOZUKLUĞUNUN TAKİP VE TEDAVİSİNDE BİR AKILLI TELEFON UYGULAMASININ KULLANILMASI: OLGU SUNUMU	26
PREGABALİN BAĞIMLILIĞI?: BİR OLGU SUNUMU	27
BİR BAĞIMLILIK KLİNİĞİNDE TAKİP EDİLEN METAMFETAMİN KULLANIMI OLAN HASTALARIN SOSYODEMOGRAFIK ÖZELLİKLERİ	28
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DÜRTÜSELLİK VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ	29
BİR ÜNİVERSİTE PSİKİYATRİ POLİKLİNİĞİNE BAŞVURANLARDA KOMPULSİF SATIN ALMA KOMORBİDİTESİ	30
YATARAK ALKOL TEDAVİSİ ALAN HASTALARIN MOTİVASYON VE AŞERMELERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, BAĞIMLILIK ŞİDDETİ İLE İLİŞKİSİ	31
“PETİDİN BİZİ AYIRANA DEK”: SAĞLIK ÇALIŞANI BAĞIMLI BİR ÇİFT	33
BAĞIMLILIKLA MÜCADELEDE YEREL DÜZEYDE KOORDİNASYON: BİR AYAKTAN TEDAVİ MERKEZİNİN MODELDEKİ YERİ VE UYGULAMA SONUÇLARI	34
GENİŞ FENOTİP OTİZME SAHİP BİREYLERDE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU	35
BAĞIMLILIKTA DÜRTÜSELLİK NEDEN Mİ? SONUÇ MU?	36
GÖRSEL MEDYANIN SİGARA VE ALKOL KULLANIMI ÜZERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ	37
KKTC’DE İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ ARASINDA PSİKOAKTİF MADDELERİN KULLANIM YAYGINLIKLARI VE RİSK ETKENLERİ	38
GENÇLERDE ALKOL KULLANIMINI YORDAMLAYAN KORUYUCU FAKTÖRLER: GÖNÜLLÜLÜK, İLİŞKİSEL ETİK VE SOSYAL BECERİLERİN ROLÜ	40
FACEBOOK KULLANIM DÜZEYİNİN TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU, DEPRESYON VE SOSYODEMOGRAFIK DEĞİŞKENLER İLE İLİŞKİSİ	41
BAĞIMLILIKLA İLGİLİ İNANIŞLAR ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	43
ALKOL VE MADDE BAĞIMLILARINDA İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALANMA VE TEDAVİ MOTİVASYONU İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ	45
MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERİN OLUMSUZ OTOMATİK DÜŞÜNCELERİ’NİN İNCELENMESİ	47
SENTETİK KANNABİNOİD KULLANAN BİREYLER İLE MADDE KULLANMAYAN BİREYLERİN NÖROBİLİŞSEL İŞLEVLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	48
KANNABİS KULLANIM BOZUKLUĞU OLAN HASTALARDA NÖROBİLİŞSEL İŞLEVLER: KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA	49
ALKOL VE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU OLAN OLGULARDA ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMASI: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA	50
BAĞIMLI YAKINI OLAN AİLELER İLE SAĞLIKLI YAKINI OLAN AİLELERİN TRAVMATİK YAŞANTILARININ KARŞILAŞTIRILMASI	51
“DENETİMLİ SERBESTLİK” UYGULAMASI BAĞIMLILIK TEDAVİSİNDE YETERLİ ETKİNLİĞİ GÖSTERMEKTE MİDİR?	52
ALKOL VEYA MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERLE SAĞLIKLI KONTROLLERİN MÜZİK TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	53
BAĞIMLI YAKINLARININ TRAVMATİK YAŞAM OLAYLARININ VE TEMEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ	54
BAZI KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE SOSYAL ANHEDONİNİN DUYGUSAL TEPKİLERE ETKİSİ	55
YASADIŞI MADDE KULLANIMI VE BAĞIMLILIĞININ MUHAKEME VE MECAZ ANLAM YORUMLAMA YETENEĞİNE ETKİSİ	56
DENETİMLİ SERBESTLİK OLGULARININ BİREYSEL VE AİLESEL SUÇ ÖRÜNTÜLERİNİN İNCELENMESİ	57
LİTYUM KULLANIMINA BAĞLI GELİŞEN AKNE VULGARİS: BİR OLGU SUNUMU	58
MADDE BAĞIMLILIĞI OLAN ERGENLERDE ANKSİYETE VE DEPRESYON DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU-KONTROL ÇALIŞMASI	59

ARİPİPRAZOL KULLANIMINA BAĞLI YÜKSEK ATEŞİN EŞLİK ETMEDİĞİ NÖROLEPTİK MALİGN SENDROM: BİR OLGU SUNUMU	61
SİGARA KULLANIMININ ANKSİYETE, DEPRESYON, SOSYAL DESTEK VE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI AÇISINDAN İNCELENMESİ	62
KARBONMONOKSİT ZEHİRLENMESİ SONRASINDA ORTAYA ÇIKAN GEÇ BAŞLANGIÇLI PSİKOTİK BOZUKLUK: BİR OLGU SUNUMU	63
KOMPULSİF ZARARINA SATMA BAĞIMLILIĞI OLAN İKİ OLGU	64
BİR YEREL YÖNETİME AİT MADDE BAĞIMLILIĞI DANIŞMANLIK MERKEZİNE BAŞVURANLARIN SOSYODEMOGRAFIK VE KLİNİK ÖZELLİKLERİ	65
ÜLKEMİZDE YAŞAYANLARDA SOSYODEMOGRAFIK ÖZELLİKLERİN, BAĞIMLILIKTA DAMGA LAMA İLE İLİŞKİSİ	66
BİLİŞSEL ŞEMALAR VE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜ: MADDE İLE İLİŞKİLİ BOZUKLUKLAR VE TRAVMA ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	67
LİSE ÖĞRENCİLERİ ARASINDA MADDE KULLANIM SIKLIĞI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER	68
SIIRT İLİ ÖRNEĞİNDE MADDE BAĞIMLILIĞI FARKINDALIK ÇALIŞMALARINDA SANAT TERAPİNİN ETKİSİ	69
BİR EĞİTİM HASTANESİ DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMALARININ İNCELENMESİ	70
SİGARA BAĞIMLILIĞI, PSİKOPATOLOJİK ÖZELLİKLER, RUHSAL VE FİZİKSEL SIKINTIYA DAYANMA BECERİSİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	71
MADDE BAĞIMLILIĞI TEDAVİSİNDE FOTOĞRAFÇILIK SANATININ ETKİNLİĞİ	72
DENETİMLİ SERBESTLİK OLGULARININ MADDE KULLANIMI VE SOSYODEMOGRAFIK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ	73
AKRAN EĞİTİCİLERİN BAKIŞ AÇISI İLE AKRAM EĞİTİMİ	74
YURT DIŞINDA YAŞAYAN TÜRK POPÜLASYONDA BAĞIMLILIĞA BAKIŞ VE DAMGALAMA	75
BİLİŞSEL PERFORMANS GELİŞTİRİCİ İLAÇLARIN REÇETESİZ KULLANIMINA İLİŞKİN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ	77
DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİ KONULAN MADDE KULLANICILARINDA DEPRESYON VE BAŞA ÇIKMA TUTUMLARININ İNCELENMESİ	78
EBEVEYNLERİNDE SİGARA DIŞI MADDE KULLANIMI OLAN VE OLMAYAN İKİ HEMŞİRE GRUBUNUN KARŞILIKLI BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ	80
MÜKERRER YATIŞI OLAN HASTALARIN SOSYODEMOGRAFIK ÖZELLİKLERİNİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ	81
UZUN SÜRELİ FLUOKSETİN KULLANIMI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN HİPOTERMİ: BİR OLGU SUNUMU	82
TESTOSTERON YERİNE KOYMA TEDAVİSİYLE TETİKLENEN BİPOLAR BOZUKLUK	83
OPİYAT YOKSUNLUĞUNA BAĞLI OLARAK GELİŞEN DELİRYUM: OLGU SUNUMU	84
OLGU SUNUMU: KETAMİN KÖTÜYE KULLANIMI VE BAĞIMLILIK DANIŞMANLIĞI	85
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BAĞLANMA STİLLERİ VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ	86
BAĞIMLILIKTA AİLENİN BİLGİ DÜZEYİ VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİNDE GAZİEMİR ÖRNEĞİ	87
MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERLE SAĞLIKLI KONTROLLERİN SİNEMA FİLMİ BEĞENİ VE TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	89
BİR VAKA ÜZERİNDEN ALKOLE BAĞLI DEMANSİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ	90
FACEBOOK BAĞIMLILIĞI İLE GENEL ÖZ YETERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA	91
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞINI YORDAYAN ÇEŞİTLİ PSİKOSOSYAL DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN PİLOT BİR ÇALIŞMA	92
FACEBOOK KULLANIMI VE YALNIZLIK: KESİTSEL ÇALIŞMA	93
SENTETİK KANNABİNOİD KULLANIMINA BAĞLI 'KANNABİNOİD HİPEREMEZİS SENDROMU': OLGU SUNUMU	94
MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERİN BAĞIMLILIK ŞİDDETİ, AİLE İLİŞKİLERİ VE SOSYAL DESTEK AÇISINDAN İNCELENMESİ	95
MADDE KULLANIMI OLAN ERGEN HÜKÜMLÜLER İLE DENETİMLİ SERBESTLİK OLGULARININ AİLE VE MADDE KULLANIM ÖZELLİKLERİ	96
YATARAK TEDAVİ GÖREN ALKOL / MADDE BAĞIMLILISI HASTALARDA BAĞIMLILIK ÖZELLİKLERİ VE ŞİDDETİNİN İNCELENMESİ	97
İSTANBUL DENETİMLİ SERBESTLİK MEMURLARINA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN EĞİTİM PROGRAMININ ETKİ DEĞERLENDİRMESİ	98
MRSHH AMATEM KLİNİĞİNDE OCAK-KASIM 2016 TARİHLERİ ARASINDA YATAN KUMAR BAĞIMLILARININ GÖZDEN GEÇİRİLMESİ	99
KANNABİNOİD, SENTETİK KANNABİNOİD KULLANICILARININ SAĞLIKLI KONTROLLERLE NÖROPSİKOLOJİK İŞLEVLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	100
BİR AYAKTA TEDAVİ MERKEZİNE BAŞVURAN BİREYLERİN BAĞIMLILIK ŞİDDETİ İLE BAZI BAĞIMLILIK ETKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	101
ERGEN MADDE KULLANICILARININ MADDE KULLANIM ÖZELLİKLERİNİN VE TEDAVİ MOTİVASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	102
BAĞIMLILIKTA BİR ÖN ÇALIŞMA OLARAK BİREYE ÖZGÜ EV ÖDEVİ UYGULAMASI	103
HANGİ HASTALAR KENDİNE ZARAR VERİYOR?	105
YATARAK TEDAVİ GÖREN MADDE KULLANICILARININ PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİYLE İLİŞKİLİ ETMENLER	106
BAĞIMLILIKTA AİLENİN İHTİYAÇLARINI BELİRLEYECEK BİR ÖLÇEĞİN GELİŞTİRİLMESİ, GEÇERLİK VE GÜVENİLİRLİĞİ	107
MADDE BAĞIMLILARINDA ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR VE ŞEMA SÜRDÜRÜCÜ BAŞA ÇIKMA DAVRANIŞLARI: ŞEMA TERAPİ MODELİ	108
ÇERÇEVESİNDE BİR İNCELEME	108
MADDE BAĞIMLILARINDA TEDAVİ MOTİVASYONUNU YORDAYICI ETMENLER: MADDE TİPİ VE KİŞİLİK BOYUTLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ	109

YAZARLARA BİLGİ

Tanımlama

Güncel Bağımlılık Araştırmaları dergisi alkol/madde ve davranışsal bağımlılıklar ile tedavileri konusunda günceli yakalamakla ilgilenen klinisyenler ve sağlık profesyonelleri için açık erişimli ve hakemli bir dergidir. Dergi orjinal makaleler, gözden geçirmeler, uzman görüşleri ve söyleşilere ev sahipliği ederek bağımlılık ve ilişkili bozuklukların tüm yönlerine ilişkin güncel bilgi sağlamaktadır. Güncel Bağımlılık Dergisi yayınlama ücreti talep etmemekte ve yılda dört kez yayınlanmaktadır.

Sunulan yazılar hızla değerlendirilerek 30 gün içerisinde ilk sonuca ulaşır. Kabul edilen yazılar 45 gün içerisinde online ilk olarak yayınlanır ve kabulden 3-6 ay sonra basılı şekilde yayınlanır. Dergi makale gönderme, değerlendirme ve izleme süreçlerinde online sistem kullanmaktadır. Yazıların değerlendirme süreci derginin danışma kurulu üyeleri tarafından yapılır; bir yazının yayınlanabilmesi için en az iki bağımsız değerlendirmecinin onayını takiben editörün onayı gerekmektedir.

Genel İlkeler ve Yayın Politikası

Güncel Bağımlılık Araştırmaları dergisinin kapsamı madde ilişkili bağımlılıklar ve davranışsal bağımlılıklar üzerine genetik, nörobiyolojik, klinik ve psikolojik araştırmaları içeren bağımlılık pratiğindeki gelişmelerdir. Dergi madde ile ilişkili bozukluklar ve davranışsal bağımlılıklar üzerine orjinal araştırma, gözden geçirme ve uzman görüşü gibi tam makale ve vaka sunumları, mektuplar ve öneriler gibi kısa söyleşi sunumlarını kabul eder.

Güncel Bağımlılık Araştırmaları dergisi, uluslararası araştırma ve yayın etiği standartlarına uymaktadır. Bu bildirge Committee on Publication Ethics (COPE), Council of Science Editors (CSE), World Association of Medical Editors (WAME) ve International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) adlı kuruluşların dergi

editörleri için geliştirdikleri öneri ve kılavuzlar temel alınarak hazırlanmıştır ve COPE tarafından yayınlanan temel prensip kılavuzlarını tavsiye eder. WAME <http://www.wame.org/policies-and-resources> ve ICMJE <http://www.icmje.org/recommendations/browse/about-the-recommendations/>

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler Güncel Bağımlılık Araştırmaları dergisinde değerlendirilmek üzere kabul edilir. Yazıların daha önce yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere başka dergiye gönderilmemiş olması gerekir. Yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların yayın hakları 'Telif Hakkı Devir Formu'yla dergiye devredilir. Yayımlanan yazılar için herhangi bir karşılık ödenmez, bir ücret alınmaz.

Editör ve dil editörleri dil, imla ve kaynakların Index Medicus'ta geçtiği gibi yazılmasında ve ilgili konularda tam yetkilidir. Eğer makalede daha önce yayınlanmış alıntı yazı, tablo, resim vs. mevcut ise makale yazarı, yayın hakkı sahibi ve yazarlarından yazılı izin almak ve bunu makalede belirtmek zorundadır. Gerekli izinlerin alınıp alınmadığından yazar(lar) sorumludur.

Güncel Bağımlılık Araştırmaları dergisine yayınlanmak üzere gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve yeni bir isim yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez. Yayına kabul edilmeyen makale, resim ve fotoğraflar yazarlara geri gönderilmez. Dergimiz, yayın etiğinin kötüye kullanımı ya da ihlali ile ilgili olası durumlarda COPE tarafından geliştirilen Yayın Etiği Akış Şemalarını temel alır. Bu konudaki ayrıntılı bilgi için lütfen şu adrese başvurunuz: <http://publicationethics.org/resources/flowcharts>

Yazarlık ve yazar sorumlulukları konusundaki ICMJE yönergeleri için şu adrese başvurunuz: <http://www.>

icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/

Güncel Bağımlılık Araştırmaları dergisi açık erişimli bir dergidir. Bu nedenle bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın, erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, dizinlenebilir, tam metne bağlantı verilebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir biçimde kamuya ücretsiz açık olması anlamına gelmektedir. Bu tanım Budapeşte Açık Erişim İnisiyatifi bildirisi ile uyumludur.

Dil

Güncel Bağımlılık Araştırmaları dergisi yayın dili Türkçe ve İngilizcedir.

Yazım kuralları

Yazılar A4 boyutlarında her kenarda 2.5 cm. kenar boşluğu bırakılarak, çift satır aralıklı yazılmalı ve e-posta ile gönderilmelidir. Araştırmalarda ve özgün yazılarda kelime sayı sınırlaması yoktur. Kelime sayısı olgu sunumunda 1250, editöre mektup, kitap ve tez tanıtımında ise 500 sözcüğü geçmemelidir.

Makalelerde aşağıdaki sıra takip edilmelidir ve her bölüm yeni bir sayfa ile başlamalıdır: 1) başlık sayfası, 2) özet, 3) metin, 4) teşekkür / 5) kaynaklar ve 6) tablo ve/veya şekiller. Tüm sayfalar sırayla numaralandırılmalıdır.

Başlık

Başlık sayfasında, yazarların adları, akademik unvanları ve yazılacak yazarın tam adres, telefon ve faks numaraları ile e-mail adresi mutlaka bulunmalıdır.

Özet ve Anahtar Sözcükler

Özetler bir makalenin birçok elektronik veri tabanında yer alan en belirgin kısmı olduğundan, yazarlar özetin makalenin içeriğini doğru olarak yansıttığından emin olmalıdır. Özet çalışmanın temeliyle ilgili bilgi vermeli ve çalışmanın amacını, temel prosedürleri, ana bulguları ve temel çıkarımları içermelidir. Çalışmanın ya da gözlemlerin yeni ve önemli yönleri belirtilmelidir.

Araştırma yazılarında Türkçe ve İngilizce özetler en az 400 ve en fazla 500 kelime arasında olmalı ve aşağıdaki gibi yapılandırılmalıdır. Yazı içeriği olarak sırasıyla; Amaç/ Objective; Yöntem(ler)/ Method(s); Bulgular/ Results; Sonuç(lar)/ Conclusion(s) kısımlarından oluşturulmalıdır. Başlıklarıyla Türkçe ve İngilizce özetler derleme ve olgu sunumlarında 100-200 sözcük arasında yazılıp Index Medicus'a göre 3-8 anahtar sözcük eklenmelidir.

Giriş

Giriş bölümünde konunun önemi, tarihçe ve bugüne kadar yapılmış çalışmalar, hipotez ve çalışmanın amacından söz edilmelidir. Hem ana hem de ikincil amaçlar açıkça belirtilmelidir. Sadece gerçekten ilişkili kaynaklar gösterilmeli ve çalışmaya ait veri ya da sonuçlardan söz edilmemelidir.

Yöntem

Yöntem bölümünde, veri kaynakları, hastalar ya da çalışmaya katılanlar, ölçekler, görüşme/ değerlendirmeler ve temel ölçümler, yapılan işlemler ve istatistiksel yöntemler yer almalıdır. Yöntem bölümü, sadece çalışmanın planı ya da protokolü yazılırken bilinen bilgileri içermelidir; çalışma sırasında elde edilen tüm bilgiler bulgular kısmında verilmelidir.

Bulgular

Ana bulgular istatistiksel verilerle desteklenmiş olarak eksiksiz verilmeli ve bu bulgular uygun tablo, grafik ve şekillerle görsel olarak da belirtilmelidir. Bulgular yazıda, tablolarda ve şekillerde mantıklı bir sırayla önce en önemli sonuçlar olacak şekilde verilmelidir.

Tartışma

Tartışma bölümünde, o çalışmadan elde edilen verileri yazın taramasında elde edilen verileri destekleyen ve desteklemeyen yönleri ile irdelenmeli benzer ve farklılıkları varsa açıklanmalıdır. Çalışmanın önemli yanları ve bunlardan çıkan sonuçları vurgulanmalıdır. Gerektiğinde yeni hipotezler ortaya konmalı, ancak bunların yeni hipotezler olduğu belirtilmelidir. Giriş ya da sonuçlar kısmında verilen bilgi ve veriler tekrarlanmamalıdır.

Tablo, Grafik ve Şekiller

Tablo ve şekiller ayrı sayfaya konmalı, yazıdaki yeri belirtilmelidir. Yazı içindeki grafik, şekil ve tablolar numaralandırılmalıdır.

Teşekkür

Yazının sonunda kaynaklardan önce yer verilir. Bu bölümde kişisel, teknik ve materyal yardımı gibi nedenlerle yapılacak teşekkür ifadeleri yer alır.

Kaynaklar

Kaynaklar yazının sonunda 'Kaynaklar' başlığı altında bildirilmelidir. Kaynaklar metindeki geçiş sırasına göre numaralandırılıp dizilmelidir. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Metin içinde ise parantez içinde belirtilmelidir. Yazar sayısı altıdan azsa tümü, altıdan çoksa, ilk altısı belirtilerek 've ark.' ifadesi kullanılmalıdır.

Tek tip kurallar esas olarak Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesi (National Library of Medicine, NLM) tarafından uyarlanmış olan bir ANSI standart stilini kabul etmiştir. Özetler, kişisel görüşmeler, yayımlanmamış yazılar kaynak olarak gösterilmemelidir. Dergi isimleri Index Medicus'taki şekilleriyle kısaltılmalıdır.

Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Kaynaklar aşağıdaki örneklerdeki gibi gösterilmelidir.

1. MedLine'da yer alan ve kısaltması MedLine'a göre yapılan dergi makalesi için;

Nurmedov S, Metin B, Ekmen S, Noyan O, Yılmaz O, Darcin A, Dilbaz N. Thalamic and Cerebellar Gray Matter Volume Reduction in Synthetic Cannabinoids Users. Eur Addict Res. 2015;21(6):315-20.

2. MedLine'da yer almayan ve kısaltması olmayan dergi makalesi için;

Güz H, Önder ME. Alkol bağımlılığının farmakolojik sürdürüm tedavisi. 3P (Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji) Dergisi, 1996; 4 (Ek Sayı 2): E37-E43.

3. Baskıdaki makale için;

Littlewhite HB, Donald JA. Pulmonary blood flow regulation in an aquatic snake. Science 2002 (in press).

4. Bildiri – Yayımlanmış;

Yazar, A. (Yayın Yılı). Bildiri Adı. A. Editör (Ed.). Kitap Adı (sayfa numaraları). Yayın Yeri: Yayınevi.

5. Bildiri – Yayımlanmamış;

Konuşmacı, (Ay yyyy). Bildiri Adı [Bildiri]. Toplantı Adı, Toplantı Yeri.

6. Poster;

Yazar, A. (Ay yyyy). Posterin Adı [Poster]. Toplantı Adı, Toplantı Yeri.

7. Kitap bölümü için örnek;;

Yazar, A. (Yayın Yılı). Yayın adı. A. Editör (Haz./Ed.). Kitap adı (Yayının sayfa numaraları). Yayın yeri: Yayınevi.

8. Kitap çevirisi için;

Yazar, A. (Yayın Yılı). Kitap adı (A. Soyadı, Çev.). Yayın yeri: Yayınevi. (Kaynak yapının yayın yılı).

9. Tez;

Yazar, A. (Yayın Yılı). Tez Adı. Yüksek lisans/Doktora/ Sanatta yeterlik tezi, Üniversite Adı, Yer.

Makalenin Gönderilmesi:

Güncel Bağımlılık Araştırmaları dergisine yazı gönderimi, web sitesi www.currentaddiction.org & <http://my.ejmanager.com/car/> üzerinden yapılmakta olup hakem süreçlerinin takibi de bu yolla yapılabilmektedir.

Yazışma Adresi:

Prof. Dr. Nesrin Dilbaz

Elektronik posta adresi: car@uskudar.edu.tr

Tel & Faks: 02166330633

Adres: Saray Mah. Ahmet Tefvik İleri Sok. No:18 34768

Ümraniye/İstanbul/Türkiye

**SÖZEL
BİLDİRİLER**

ALKOL VEYA MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERDE KULLANIM İNANÇLARI, RELAPS VE TEDAVİ MOTİVASYONUNUN İNCELENMESİ

Hande Çelikay¹, Simge Oğuz², Sümeyda Gönül², Bilge Başer³, Gülben Özad³, Hakan Türkçapar⁴

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²İzmir Ekonomi Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

³Yaşar Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

⁴Hasan Kalyoncu Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Gaziantep

Alkol ve madde bağımlılığı remisyon ve nükslerle giden bir süreçtir. Son yıllarda nüks önlemeye yönelik tedavi programları ön plana çıkmıştır (1). Bu tedavi programlarında ağırlıklı olarak bilişsel-davranışçı terapi teknikleri kullanılmaktadır. Alkol ve madde kullanımı ile ilgili inançların incelenmesi, işlevsel olmayan inançların üzerinde çalışılması bilişsel-davranışçı terapi yaklaşımlarının ana unsurunu oluşturmaktadır. Tedavi motivasyonu, nüks önleme, tedavide kalma süresi, tedaviye katılım, tedavi süresince oluşan motivasyonel değişikliklerle yakından ilgilidir(2).

Bu çalışmada, alkol ve madde kullanım geçmişleri nedeniyle yatarak veya ayaktan tedavi sürecinde olan bireylerin alkol veya madde kullanımı ile ilgili inançları, relaps öngörüler ve tedavi motivasyonları incelenmiştir. Katılımcılar, Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği'nde ayaktan tedavi gören ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri Anabilim Dalı Bağımlılık Servisi'nde yatarak tedavi gören 42 alkol (%34.4) ve 80 (%65.6) madde kullanım geçmişi olan bireyden oluşmaktadır. Katılımcılara sosyodemografik bilgi formu doldurulduktan sonra Madde Kullanımıyla İlgili İnançlar Ölçeği, Alkol Kullanımıyla İlgili İnançlar Ölçeği, Relaps Öngörme Ölçeği (3) ve Tedavi Motivasyonu Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcıların 105'i erkek (%86.1) ve 17'si kadın (%13.9), yaş ortalaması 30.75±12.65, %58.2'si bekâr (N=71), %28.7'si evli (N=35), %45.1'i (N=55) en az ortaokul eğitimi almış, ortalama gelirleri 2459 TL ± 1861 TL, %21.3'ü (N=26) geçmişte ruhsal

bir rahatsızlık geçirmiş, %36.1'inin (N=44) sabıka kaydı bulunmaktadır. İlk alkol veya maddeyi ortalama 16.87±4.24 yaşında almışlar, ortalama 20.81±7.33 yaşında her gün kullanmaya başlamışlardır. Katılımcıların %28.7'sinin (N=35) anne, baba ya da kardeşler arasında, %37.7'sinin (N=46) ikinci derece akrabalarında alkol ve madde kullanımı olan en az bir birey vardır. %23.8'inin (N=29) çocukluk döneminde yaşadıkları evde alkol veya madde kullanımı olmuş, ortalama 24.14±9.93 yaşında ilk kez hastaneye yatışları olmuştur.

Alkol veya madde kullanım geçmişi olan bireylerin tedavi motivasyonları karşılaştırıldıklarında, alkol kullanım geçmişi olan bireylerin kişilerarası yardım arama davranışlarının madde kullanımı olan bireylere göre anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür ($F(1,109)=10.770$, $p=0.001$). Madde kullanım geçmişi olan bireylerin dışsal motivasyonları ve tedaviye güvensizlikleri anlamlı olarak daha yüksektir (Sırasıyla $F(1,112)=4.610$, $p=0.034$; $F(1,112)=3.865$, $p=0.05$). Alkol ve madde kullanımının yol açtığı hatırlamadığı dönem olan katılımcıların alkol veya madde kullanma istekleri ile kullanma olasılıkları anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($F(1,114)=11.174$, $p=0.001$; $F(1,110)=5.466$, $p=0.021$).

Bu alanda yapılacak geniş örneklemli, ileriye dönük ve tedavi odaklı çalışmalar alkol ve madde bağımlılığının etyolojisi ve tedavisine anlamlı katkılar sağlayabilir.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, relaps, tedavi motivasyonu

MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU VE/VEYA DEHB OLGULARININ KOGNİTİF İŞLEVLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zehra Çakmak Çelik¹, Zeki Yüncü¹

¹Ege Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, İzmir

²Ege Üniversitesi Ergen Bağımlılık Polikliniği, İzmir

Amaç: Esrar kullanımının ergenler üzerindeki nörokognitif etkileri yeterince açıklanamamıştır. Bağımlılık etyolojisinde yürütücü işlevlerdeki olumsuzluk önemli bir risk faktörüdür. Madde bağımlılığı olan olgularda DEHB eştanısı sıklığı bu konuyu önemli kılmaktadır (Wilens 2007). Bu çalışmada DSM 5 tanı ölçütlerine göre en az 1 yıldır esyar ya da sentetik kannabinoid kullanım bozukluğu (EB), DEHB eştanılı ergenlerde sosyal kognisyon ve yürütücü işlevler değerlendirilmiştir.

Yöntem: Çalışmaya Ege Üniversitesi çocuk psikiyatrisi polikliniğine başvuran EB (n=22), EB ve DEHB birlikteliği (n=22), sadece DEHB tanısı (n=20) alan 14-19 yaş arası ergenler ve aynı yaş grubundaki kontrol grubu (n=21) alındı. Olgulara; sosyodemografik veri formu, eşlik eden belirtiler için K-SADS uygulanmış, ek psikiyatrik hastalığı olmayan olgular çalışmaya alınmıştır. Olgulara sosyal bilişin değerlendirilmesine yönelik, gözler testi, yüzler testi, beklenmeyen sonuçlar testi, gaf testi, ima testi ve anlamı ve ilişkileri kavrama testleri uygulanmıştır. Olgulara yürütücü işlevleri değerlendirmek amacı ile Wisconsin kart eşleme testi ve stroop test uygulanmıştır. İstatistiksel değerlendirmede çift yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Olgular sosyal biliş testlerine göre değerlendirildiğinde, yüz testi toplam puanda EB (p=0,003) ve DEHB (p=0,003) gruplarının, gözler testinde EB (p=0,016) ve DEHB (p=0,002) gruplarının, ima testinde EB (p=0,004) ve DEHB

(p=0,002) gruplarının, Gaf Testinde EB (<0,001) ve DEHB (p=0,011) gruplarının, anlamı ve ilişkileri kavrama testinde EB (<0,001), beklenmeyen sonuçlar testinde EB (p<0,001) grubunun düşük puanlar elde ettiği gözlenmiştir. Stroop testinde EB grubu 2. ve 4. bölümü daha uzun sürede okuduğu (sırasıyla p=0,001, p=0,005), WKET’de toplam doğru sayısında EB (p<0,001) grubunun, yineleyici tepki sayısında EB (p=0,008) grubunun, yineleyici olmayan hata sayısında EB (p<0,001) grubunun, yineleyici hata sayısında EB (p=0,004) grubunun, yineleyici hata yüzdesinde EB (p=0,003) grubunun, tamamlanan kategori sayısında EB (p<0,001) grubunun daha kötü skorlar elde ettiği saptanmıştır. DEHB grubu ise yürütücü işlevlerde farklılaşmamıştır.

Sonuç: EB hem sosyal biliş hem de yürütücü işlevlerin bozulmasında anahtar bir role sahiptir. Çalışmamızda EB sosyal biliş ve yürütücü işlevlerle ilgili testlerde düşük performans ile ilişkili bulunmuştur. Çalışmamızda DEHB olgularının yürütücü işlevlerde bozulma göstermemeleri, düzenli takip ve tedavi altında olmalarından kaynaklanabilir. DEHB olgularının psikofarmakolojik tedavi kullanması hastalığın doğal gidişini değerlendirmesi açısından bir kısıtlılık oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Madde kullanım bozukluğu, yürütücü işlevler, sosyal kognisyon, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, esrar

BAĞIMLILIĞI ÖNLEME ÇALIŞMALARININ BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİNE ENTEGRASYONU MODELİ ÖNERİSİ

Meryem Şahin¹, Tahir Güneş¹, İrfan Oğuz¹

¹Bursa Halk Sağlığı Müdürlüğü, Bursa

Ergenlik dönemi, madde kullanımı açısından riskli bir dönem olarak ele alınmakta; bu dönemde yapılabilecek erken müdahaleler bireylerin madde kullanımının ve bağımlılığının önlenmesinde etkin bir rol oynamaktadır. Ailehekimliği uygulaması, pek çok sorunun önlenmesini veya erken tespitini sağlayabilmektedir. Aile hekimliği uygulamasının destekleyici bu rolü farklı modellerle güçlendirilmelidir. Bu kapsamda, Bursa ili Yıldırım ilçesinde Bursa Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından yürütülen Değerlisin Sağlıklı Kal Projesi kapsamında bir model kurgulanmış, model kapsamında Aile ve Ergen Destek Birimi olarak adlandırılan bir merkez yapılandırılmıştır. Önerilen modelde amaç, ergenlerin madde kullanım riskinin aile hekimleri tarafından biyopsikososyal bakış açısıyla değerlendirilmesi ve erken aşamada müdahaleye imkan sağlanmasıdır. Uygulanan modelde, aile hekimlerince tespit edilen ergenler Yıldırım Toplum Sağlığı Merkezi bünyesinde yapılandırılmış olan Aile ve Ergen Destek Birimi'ne yönlendirilmiş, böylece birinci basamak sağlık hizmetlerinde bir önleme modeli

geliştirilmiştir. Aile ve Ergen Destek Birimi'nde Yıldırım ilçesinde mevcut aile hekimliklerince yönlendirilen 7-18 yaş aralığındaki olgular değerlendirilerek; olgunun ihtiyacına göre hekim, psikolog, sosyal çalışmacı ve çocuk gelişimcisi tarafından desteklenmektedir.

Önerilen modelin uygulandığı birim olan “Aile ve Ergen Destek Birimi”ne intikal eden %59'u erkek, %41'i kız, 350 olgunun 150'si (%42,8) aile hekimleri tarafından yönlendirilmiştir. Yönlendirilen olguların riskleri arasında en sık aile içi iletişim sorunları, öfke kontrol problemi, dikkat dağınıklığı, derslere olan ilgisizlik, sigara kullanımı vardır. Modelin aile hekimliği uygulaması açısından bir ilk olduğu göz önüne alındığında “Aile ve Ergen Destek Birimi”nce desteklenen olguların yaklaşık yarısının aile hekimleri üzerinden ve birincil önlem kapsamında yönlendirilmiş olması, modelin destekleyici rolünün olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Aile hekimliği, önleme

Şekil 1. Bağımlılığı önleme çalışmalarının birinci basamak sağlık hizmetlerine entegrasyonu modeli

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YİYECEK BAĞIMLILIĞI, RUH SAĞLIĞI VE SOSYAL DESTEK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Erdinç Öztürk¹, Tuğba Türk²

¹*Istanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul*

²*Istanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul*

Bu araştırma kapsamında Yıldız Teknik Üniversitesi ve Marmara Üniversitesine devam eden çeşitli bölümlerdeki öğrencilerde yiyecek bağımlılığı, ruh sağlığı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Yiyecekler sağlıklı olmak ve hayatta kalmak için son derece önemlidir. Bununla birlikte günümüzdeki tüketilen yiyecekler bu amacını aşmışlardır (Davis, Edge & Gold). Gıda bağımlılığı diğer davranışsal bağımlılıklardan farklı olup, beyindeki nörokimyasal etkisi olan fiziksel temsilcileri olan madde bağımlılığı ile benzetilmektedir. Belirli gıdaların tüketimine karşı kontrol kaybı bulunmaktadır (Yau, Gottlieb, Krasna & Potenza). Bağımlılık yapma potansiyeli yüksek olan besinler kalorisini yüksek, ödüllendirici özellikleri bulunan, yağ, şeker ve katkı maddeleri olan, besin değerleri düşük ve kolay ulaşılabilir olan yiyeceklerdir (Hone-Blanchet & Fecteau 2014, Akt; Köse Çınar, Şengüzel ve Görgülü, 2016). Yiyecek bağımlılığı toplumun genelinde

nispeten yaygındır (Mason, Flint, Field, Austin, & Rich-Edwards, 2013). Ünsal, Tozun, Ayrancı ve Aslantaş (2010)'un aktardığına göre yeme bozuklukları için kişinin cinsiyetinin kadın olması, aile öyküsünde yeme bozukluğu olması, kişilik bozuklukları, çalma gibi dürtü kontrol bozuklukları, entelektüel düzeyin yüksekliği, sosyoekonomik düzeyin yüksek veya düşük olması, genetik yatkınlık, kendine değer vermeme gibi etmenler risk faktörü oluşturmaktadır. Ayrıca Mason, Flint, Field, Austin, & RichEdwards (2013)'a göre, çocukluk çağında şiddetli fiziksel ve duygusal istismar yaşantısının olması yetişkinlikte gıda bağımlısı olma olasılığını %90 artırmaktadır. Bu çalışmada Kişisel Bilgi Formu, Yale Yiyecek Bağımlılığı Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Değişkenler arasında ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Yiyecek bağımlılığı, ruh sağlığı, sosyal destek

NİTRİK OKSİT SENTAZ-1 (NOS1) EKZON 1F-VNTR GEN POLİMORFİZMİ'NİN ALKOL BAĞIMLILIĞI, DEHB VE DÜRTÜSELLİK İLE İLİŞKİSİ

İbrahim Karakaya¹, Şeref Can Gürel², Yavuz Ayhan², Berna Diclenur Uluğ², Melih Ö. Babaoğlu³, Erol Göka⁴, Başaran Demir²

¹Şarkışla Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği; Sivas Numune Hastanesi Amatem Kliniği, Sivas

²Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

³Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, Ankara

⁴Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Amatem Kliniği, Ankara

Giriş: Serbest radikal bir gaz olan nitrik oksit (NO), çeşitli biyolojik süreçlerde rol almaktadır. NO sistemi merkezi sinir sistemini etkileyen birçok patolojik durumla ilişkilendirilmiştir. DEHB (Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu), alkol bağımlılığı (AB) ve dürtüsellik ile de ilişkilendirilen NO sisteminin bu üç hastalığın arasındaki klinik ve genetik ilişkiyi incelemek için önemli bir ortak hedef olabileceği öne sürülmüştür¹⁻².

NO sistemi ile ilişkili bazı genler üzerinde yapılan çalışmalarda DEHB ve dürtüsellik ile *NOS1* (*Nitrik Oksit Sentaz 1*) *geninin* bazı varyantları arasında ilişki olabileceği ve özellikle S alelinin dürtüsellik ve hiperaktivite ile ilişkili olduğu bildirilmiştir³⁻⁴. Başka bir çalışmada ise L aleli alkole erken başlama ve yüksek miktarda alkol kullanımı ile ilişkili bulunmuştur⁵. Bu çalışmada *NOS1* ekzon 1f-VNTR polimorfizmi ile DEHB, alkol bağımlılığı ve dürtüsellik arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Yöntem: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri servisinde ve Ankara AMATEM'de AB tanısı ile yatmakta olan 153 hasta ve cinsiyet açısından eşleştirilmiş 129 kontrol olmak üzere toplam 279 katılımcı değerlendirilmiştir.

Genetik Analizler: DNA, Qiagen DNA Blood Mini Kit kullanılarak izole edildikten sonra *NOS1* Ekzon 1f-VNTR bölgesi genotiplendirilmesi QF-PCR yöntemiyle yapılmıştır. Allel büyüklükleri kısa (≤ 176 bp) ve uzun (> 176 bp) olmak üzere ayrılarak, katılımcı örneklerine 3 farklı genotip (SS, SL, LL) verilmiştir⁴.

Bulgular: AB ve kontrol grubu hem eşbaskın modele göre hem de L ya da S alel baskın modele göre karşılaştırıldığında *NOS1* ekzon 1f-VNTR gen polimorfizmi açısından gruplar arasında istatistiksel olarak fark saptanmamıştır (Tablo 1). Yine *NOS1* ekzon 1f-VNTR gen polimorfizmi ile AB şiddeti, AB alt tipleri, DEHB ve

dürtüsellik arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Tablo 2).

Tartışma: Bu araştırmanın sonuçlarına göre ise *NOS1* ekzon 1f-VNTR polimorfizminin alkol bağımlılığı, dürtüsellik ve DEHB ile ilişkisi saptanmamıştır. Sonuçlar S alelinin dürtüsellik, hiperaktivite ve L alelin alkol alım özellikleri ile ilişkisini gösteren literatür bulgularından farklılık göstermektedir. Bu fark DEHB tanılı hastaların sayısının düşük olması, alkol bağımlılığı tanısının yalnız kategorik olarak ele alınması, dürtüsellik değerlendirmesinde kullanılan yöntemlerin farklılığı ve etnik nedenlerden kaynaklanıyor olabilir.

Kaynaklar

Aspide R ve ark (1998) Non-selective attention and nitric oxide in putative animal models of Attention Deficit Hyperactivity Disorder.

Uzday T ve ark (2001) Nitric oxide and substance dependence.

Reif A ve ark (2009) Influence of functional variant of neuronal nitric oxide synthase on impulsive behaviors in humans.

Hoogman M ve ark (2011) Nitric oxide synthase genotype modulation of impulsivity and ventral striatal activity in adult ADHD patients and healthy comparison subjects.

Laas K ve ark (2011) *NOS1* gene Ex1f-VNTR polymorphism influences alcohol consumption in humans.

Anahtar kelimeler: Alkolizm, nitrik oksit, nitrik oksit sentaz 1, *NOS1* ekzon 1f-VNTR, polimorfizm, alkol bağımlılığı, erken/geç başlangıçlı alkolizm

Tablo 1. Bağımlılık ve kontrol gruplarında NOS1 ekzon 1f-VNTR genotip dağılımı

	<i>Bağımlılık Grubu (s=150)</i>	<i>Kontrol Grubu (s=100)</i>	
NOS1 ekzon 1f-VNTR	%	%	P
SS	21,3	17,0	0,452
SL	53,3	51,0	0,452
LL	25,3	32,0	0,452
LL+SL (L Baskın Model)	78,7	83,0	0,398
SS+SL (S Baskın Model)	74,7	68,0	0,250

Tablo 2. DEHB ile NOS1 ekzon 1f-VNTR genotip dağılımı ilişkisi

	<i>DEHB tanısı</i>	<i>DEHB tanısı</i>		<i>DEHB toplam puanı</i>		<i>DEHB özellik puanı</i>	
	Var (s=25) %	Yok (s=88) %	P	Ort	P	Ort	P
SS (s=24)	28,0	19,3	0,546	16,79	0,490	35,25	0,846
SL (s=59)	52,0	52,3	0,546	18,08	0,490	30,00	0,846
LL (s=30)	20,0	28,4	0,546	16,60	0,490	31,43	0,846
LL+SL (s=89)	72,0	80,7	0,510	17,58	0,520	30,49	0,612
SS+SL (s=83)	80,0	71,6	0,559	31,43	0,450	31,54	0,919

SIİRT İLİ ÖRNEĞİNDE LİSE ÖĞRENCİLERİNDE MADDE BAĞIMLILIĞI FARKINDALIK ÇALIŞMALARINDA PSİKODRAMANIN ETKİSİ

Abdulaziz İnan¹, Dilber Yıldız¹, Mehmet Hadi Kaya¹, Emin Erensayın¹

¹Siirt Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği Siirt Devlet Hastanesi, Siirt

Giriş: Bu araştırma Siirt Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği tarafından Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA)'na Proje (Sosyal Rehabilitasyon Aracı Projesi) olarak sunulmuş ve Dicle Kalkınma Ajansı'ndan alınan hibe ile yürütülmüştür.

Projenin Amacı; bağımlılıkla mücadelede yeni bir yaklaşımla bağımlılığın yaygınlaşmasını engelleyip ve bireylerin rehabilite edilebilmesini sağlayarak sosyal ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlamaktır. Bu proje ile madde bağımlısı bireylerin topluma kazandırılması ve rehabilitasyon sürecinin daha hızlı gerçekleşebilmesi adına; karavandan oluşan araçla Siirt ilinde madde bağımlılığının yoğun olduğu düşünülen mahallerinde, liselerinde yapılan terapi ve eğitim çalışmaları neticesinde madde bağımlısı ve madde kullanım riski altında bulunan bireylerin Siirt Devlet Hastanesinin bağımlılık polikliniğine yönlendirilerek tedavilerinin başlatılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, Siirt il merkezinde bulunan 13 okul ve 6 mahalleden oluşan toplam 6.759 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem ise, rehber öğretmenler tarafından madde kullandığı tahmin edilen ve psikodrama gruplarına yönlendirilen 552 öğrenciden oluşmaktadır. Ön testler ve son testler SPSS 18.0 versiyonu ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrenciler, 13-18 yaş aralığında kız ve erkek çocuklardır.

Araştırma ve uygulamada ergenlerin hiç madde kullanmadıkları varsayıldığı halde, araştırma sonrasında,

çocukların madde kullanım deneyimlerine bakıldığında, en az bir kere sigara kullandım diyen 129 kişi (%23,4), en az bir kere nargile kullandım, diyen 101 kişi (%18,3), halen sigara kullanıyorum diyen 82 kişi (%14,9), halen nargile kullanıyorum (haftada en az bir), diyen 78 kişi (%14,1), en az bir kere hap kullandım, diyen 8 kişi (%1,4), en az bir kere esrarlı sigara kullandım, diyen 1 (%0,2) kişi, en az bir kere LSD kullandım, diyen 1 kişi (%0,2)'dir.

Sonuç: Madde bağımlılığı farkındalık çalışmalarında psikodramanın etkin bir rolünün olduğu yaptığımız çalışmada da anlaşılmıştır. Psikodrama gruplarında ergenler, korkularını, hayallerini, içinden çıkamadıkları sorunları dile getirme fırsatı bulmuştur. Eğlenerek öğrenmişler ve farkındalık kazanmışlardır.

Öneriler:

Bağımlılık yapıcı maddeler ile ilgili broşür ve posterler hazırlanarak, ergenlere ulaştırılabilir.

Psikodrama, Sanat Terapisi, etkileşim grupları ile ergenlerin eğlenerek öğrenmeleri ve bu gruplarda kendilerini rahat bir şekilde ifade etmeleri sağlanabilir.

Okul Sosyal Hizmeti başlatılarak, ergenlerin madde kullanmalarına yönelik çalışmalarda sosyal hizmet uzmanının aktif rol alması sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: Psikodrama, farkındalık, madde bağımlılığı, sosyal rehabilitasyon.

ETKİN ALKOL KONTROL POLİTİKALARINA DOĞRU: İÇME KÜLTÜRÜ, POLİTİKA YAKLAŞIMLARI VE ARAŞTIRMALARI İLE İLGİLİ ALGILAR

Sümeyye Mercan¹, Osman Hayran², Öykü İzel Onaran³, Ayça İlbak³, Hakan Atasoy³, Emine Şeyda Teloğlu³, Perihan Torun¹

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul

²İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul

³Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencisi, İstanbul

Amaç: Türk toplumundaki alkol kullanım kültürünün ve kullanımla ilgili sorun algısının bilinmesi, kontrol politikalarına bakışın anlaşılması ve bu konularda kanıt oluşturacak araştırmalar yapılabilmesi ile etkin ulusal politikaların geliştirilmesi mümkün olacaktır. Niteliksel olarak planlanan tanımlayıcı türdeki bu araştırmada bu konulara ilişkin algıların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmada veriler; alkol içen, içip bırakmış ve içmeyen toplam 18 kişi ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplanmış ve tematik çerçeve analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan 6'sı kadın, 12'si erkek 18 bireyin yaşları 21 ile 62 arasında değişmekte olup yaş ortalamaları 36,5±11,8'dir. Alkol içen ve içip bırakmış katılımcıların alkole başlama dönemleri lise ve üniversite yıllarına denk gelmektedir. Bu bireylerin içtiği/tercih ettiği içki türleri başlıca şarap, bira ve rakıdır; içme sıklıkları ise ayda bir iki kereden hergüne kadar olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. İçilen yerler daha çok alkollü mekânlar ve arkadaş ortamlarından oluşmaktadır. Alkol, içenler tarafından bir rahatlama ve sosyalleşme aracı; içmeyenler tarafından ise mutsuzluk, huzursuzluk ve günah olarak tanımlanmaktadır. Alkole başlamada temel etkenlerin yalnızlık, çaresizlik, sosyal desteğinin olmaması, bilinçsizlik ve aile ya da arkadaş ortamındaki içme kültürü olduğu düşünülmektedir. Sosyal destek alkol içmeye başlamanın önlenmesinde en önemli faktör olarak görülmektedir. İçip bırakmış bireylerin alkollü bırakma sürecinde de sosyal desteğin önemine

işaret eden ifadeleri dikkat çekmektedir. İçmeyenler başlamayı ve içip bırakmış olanlar yeniden başlamayı düşünmezken içenler ise bırakmayı düşünmemektedir. Alkol konusunda yapılacak araştırmalarla ilgili olarak ise; toplumda alkol ile ilgili düşünce ve davranışları saklama güdüsü varlığı ve kapalı toplum özelliği nedeniyle doğru yanıtlar verilmeyeceği düşünülmektedir. Güvenilir yanıtlar alınabilmesi için araştırmaların kurumsal bir kimlikle gerçekleştirilmesi, araştırmalarda görev alacak anketörlerin objektif, güven veren tutuma sahip bireyler olması ve araştırmaya katılan bireylere yeterli ve iyi bir açıklama yapılması ile mahremiyetin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Katılımcılar politika olarak toplumu bilinçlendirmenin gerekli olduğunu, bunun temel bir eğitim ile sağlanabileceğini, yasaklamaların etkisiz olacağını hatta cazip hale getireceğini ve isteyen her şekilde ulaşacağını, bu nedenle politikaların yasaklar şeklinde değil sosyal uğraşlara yönlendirmeler üzerinden düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Sonuç: Bu araştırmada alkol kullanan ve kullanmayan kişilerin alkol kullanımı, araştırmaları ve alkol kontrol politikaları ile ilgili düşünce ve algıları kendi ifadeleri ile yansıtılmıştır. Elde edilen bulgular etkin politikaların geliştirilmesi ve güvenilir verilerin elde edileceği araştırmaların planlanabilmesi açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Alkol, içme kültürü, alkol araştırmaları, alkol kontrol politikaları, niteliksel araştırma

OPİOİD BAĞIMLILIĞI OLUŞTURULMUŞ RATLARDA NUKLEUS AKUMBENSE ODAKLANMIŞ ULTRASON UYARIMININ ETKİLERİ

Erdem Deveci¹, Alperen Kılıç¹, Arif Sanlı Ergün², Ayhan Bozkurt³, Ahmet Öztürk¹, İsmet Kırpınar¹

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi, İstanbul

²TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara

³Sabancı Üniversitesi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Madde bağımlılığı patogenezinde merkezi öneme sahip nukleus akumbens (NA)'in DBS ile uyarılmasının morfin bağımlılığı üzerinde olumlu etkileri çok sayıda çalışmada gösterilmiştir. Bu çalışmada da invaziv olmayan bir yöntem olan odaklanmış ultrason aracılığı ile yine aynı bölgenin uyarılmasının koşullu yer tercihi modelinde morfinle koşullandırılmış sıçanlarda, morfine bağlı yer tercihinin etkisi araştırılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada 26 adet Sprague Dawley cinsi sıçan kullanılmıştır. Çalışma iki aşamalı olarak tasarlanmıştır. Birinci aşamada sıçanlar serum fizyolojik (SF) ve morfin grubu olarak ikiye ayrılmıştır. 14 günlük koşullanmış yer tercihi protokolü kullanılarak morfinin pekiştirici ve ödüllendirici etkisi değerlendirilmiştir. Ardından 3 gün ön test aşaması, 10 gün koşullandırma aşaması sürmüştür. Son gün de tercih testinde morfin arama davranışı ile ödüllendirici etkisi değerlendirilmiştir. Tüm sıçanların kalvariyumlarına cerrahi işlemle miknastis yerleştirilmiştir. İkinci aşamada, morfin grubu randomize olarak sahte uyarı alan SHAM grubu ve ultrason (US) grubu olarak ikiye ayrılmıştır. 10 günlük stimülasyon prosedürü esnasında da morfin ve serum fizyolojik enjeksiyonları ile koşullandırma işlemine devam edilmiştir. Ultrason parametrelerimiz; temel frekans: 2,8 MHz, pulse repetition frequency (PRF): 250 Hz, duty cycle (DC): %50, sonifikasyon süresi (SS): 300 msn, delay: 1700 msn, Isppa (spatial-peak pulse-average intensity): 4.06 W/cm², Ispta (spatial-peak temporal-average intensity): 305 mW/cm² olarak belirlenmiştir.

Stimülasyon bittikten bir gün sonra morfine koşullandırılmış ve morfin koşullandırmasına devam

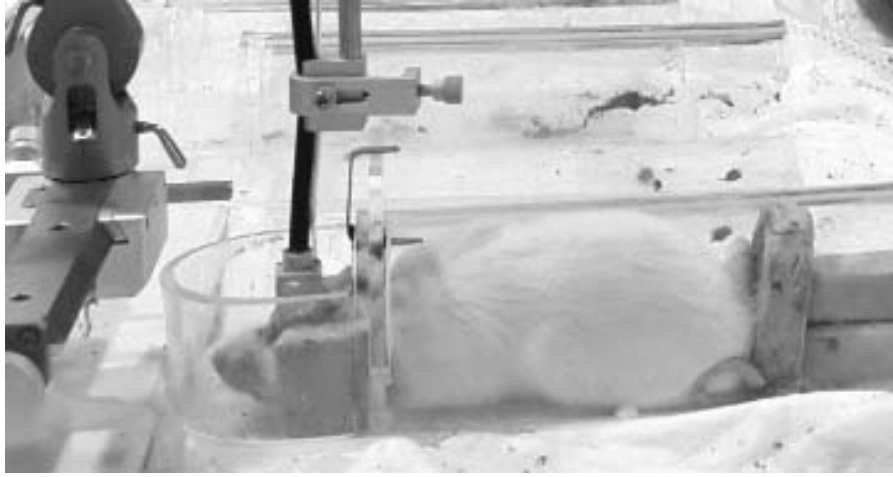
edilen sıçanlarda, morfin arama davranışı ile ödüllendirici etkisi değerlendirilmiştir.

Bu çalışma ile hayvanlar anestezi altında olmadan, uyanık vaziyette düşük yoğunluklu odaklanmış ultrason (DYOU) uyarımı aldılar. Bunun için stimülasyon esnasında hayvanları uyanıkken sabitlemek üzere tarafımızdan tasarlanmış sabitleyici aparat kullanıldı.

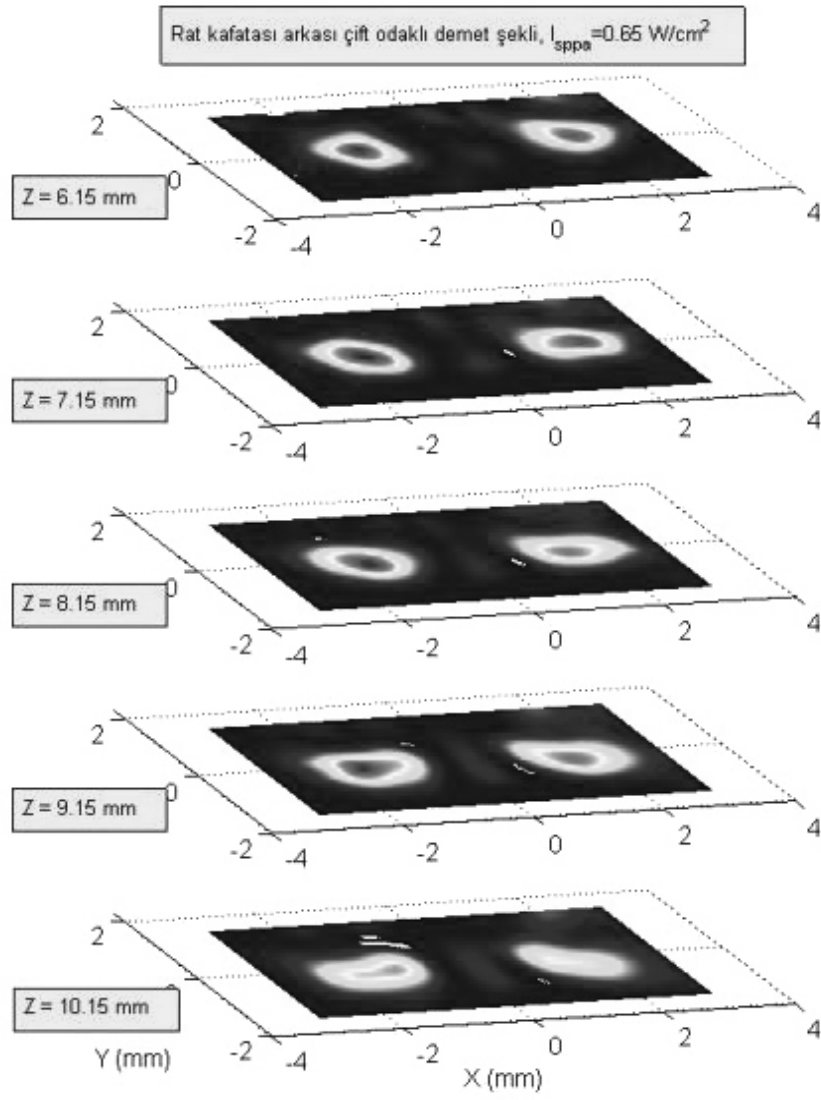
Bulgular: 1. aşamada bütün sıçanlar ön testte yüksek anlamlılıkla siyah alanı tercih ettiler ($p<0,001$). Çalışmanın ikinci aşamasında NA'ye uygulanan DYOU uyarımı; morfinle koşullandırmaya devam edilen US grubundaki sıçanlarda, morfinle eşleştirilen bölgede geçen sürenin devam eden pekiştirmeye rağmen artış göstermediği saptandı. Stimülasyon sonrası ölçümde SHAM grubunda ise morfine bağlı yer tercihinde ciddi düzeyde artış oldu ($p<0,05$). Ultrason uyarımından önce US grubunun SF grubuna göre morfine bağlı yer tercihi anlamlı olarak yüksek iken ($p<0,05$), ultrason uyarımı sonrası iki grup arası anlamlı fark görülmedi.

Sonuç: Çalışmamız opioid bağımlılığında Phased Array Teknolojisi ile çalışan Odaklanmış Ultrason tedavisinin etkinliğini göstermesi bakımından önemli bir çalışma olup, invaziv olmayan bu beyin uyarısı ile tedavi metodunun diğer madde bağımlılığı modelleri ile çalışılması ile bu sahada önemli bir boşluğun doldurulabileceğini düşündürmektedir.

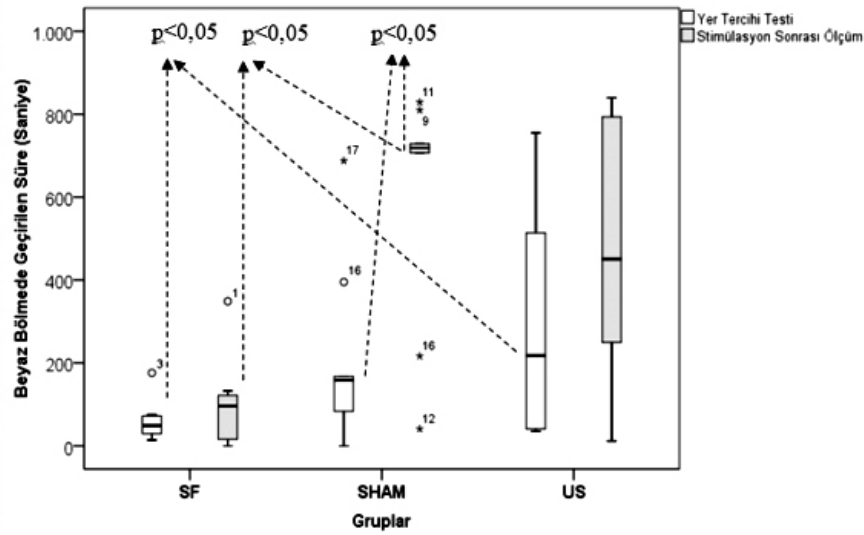
Anahtar kelimeler: Düşük yoğunluklu odaklanmış ultrason, morfin bağımlılığı, opioid bağımlılığı.

Şekil 1.

Şekil 2.

Şekil 3. Deney-2 aşamasında Morfine koşullu olan beyaz alanda geçirilen süreler. Beyaz alanda geçirilen süre değerleri median (minumum maksimum) olarak verilmiştir.

Tablo 1. Deney 1 aşamasında beyaz alanda geçirilen süreler.

	<i>SF (n=8)</i>	<i>Morfin (n=18)</i>	<i>p değeri</i>
Ön Test	33,4 (3,4 - 114,4)	37,2 (0 - 188,8)	0,470
Yer Tercihi Testi	43,7 (0,3 - 176,3)	159,7 (0,0 - 754,9)	*0,013
Yer Tercihi Testi – Ön Test Süre Farkı	1,9 ± (-45,2 - 148,0)	93,7 (-86,0 - 733,1)	**0,009

Tablo 2. Deney-2 aşamasında beyaz alanda geçirilen süreler

	<i>Yer tercihi testi</i>	<i>Stimülasyon sonrası ölçüm</i>	<i>p değeri</i>
SHAM	158,6 (0,0 - 687,4)	719,0 (41,1 - 828,6)	*0,021
US	165,8 (35,5 - 754,9)	450,6 (12,0 - 839,5)	0,345

ALKOL BAĞIMLILARINDA VE YAKINLARINDA YAŞAM KALİTESİ VE AĞRI ALGISININ SAĞLIKLI KONTROL GRUBUNA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

İrem Ekmekci Ertek¹, Mustafa Ender Taner², Rabia Nazik Yüksel¹, Vahap Ozan Kotan³, Erol Göka¹

¹Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara

²Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

³Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Bölümü, Ankara

Alkol bağımlılığı, ağrı ve yaşam kalitesi hem birliktelikleri hem de birbirleriyle etkileşimleri bulunan üç önemli klinik kavramdır. Bu çalışmada; alkol bağımlılığı olan hastalarda ve bu hastaların birinci derece yakınlarında ağrı algısının ve yaşam kalitesi düzeylerinin incelenmesi ve sağlıklı kontrollerle karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada üç grup katılımcı bulunmaktadır: 1. detoks sürecini tamamlamış, bağımlılık kliniğine ayaktan başvuran, ya da haftalık yapılan grup terapilerine gelen 18-65 yaş arası, DSM-V alkol bağımlılığı tanı ölçütlerini karşılayan ancak madde bağımlılığı bulunmayan 50 hasta; 2. birinci derece yakınlarında (annebaba, kardeş, çocuk) alkol bağımlılığı olan ancak kendisinde bağımlılık bulunmayan 18-65 yaş arası 50 kişi; 3. kendisinde ya da birinci derece yakınlarında bağımlılık öyküsü bulunmayan, 18-65 yaş arası, 50 sağlıklı kontrol. Bu üç grup yaş ve cinsiyet açısından eşleştirilerek; bağımlılık özellikleri, yaşam kalitesi, ağrı sıklığı, ağrı algısı ve bunların diğer değişkenlerle ilişkisi açılarından karşılaştırılmıştır. Katılımcılar sosyodemografik anket formu, WHOQOL-BREFTR Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kısa Formu, Kısa Ağrı Envanteri ile değerlendirilmiş, TENS cihazı aracılığı ile ağrılı uyaran verilmesinin ardından ağrı eşiği, ağrı toleransı ve Vizüel Analog Skala skorları hesaplanmıştır. Çalışmamızda hastalarda alkol kullanımına başlama yaşı ortalama 19,9 olup hasta yakını grubu (20,0) ile benzerdir (Tablo-1). Çalışmamızdaki hasta grubunun yaşam kalitesi benzer çalışmalardaki hasta gruplarından daha yüksek düzeyde

bulunmuştur. Hastaların fiziksel, sosyal ve psikolojik alanda yaşam kalitesi hasta yakınlarına ve kontrol grubuna göre daha kötüdür (p değerleri sırasıyla 0,011; <0,001; 0,045) (Tablo-2). Çalışmıyor olmak ve ek psikiyatrik hastalığa sahip olmak hastalarda yaşam kalitesini olumsuz etkilerken, hasta yakını ve kontrol gruplarında böyle bir ilişki bulunmamıştır. Hastaların ilk kez alkole başlama yaşı küçüldükçe fiziksel alan yaşam kalitesi puanları düşmektedir. Bağımlılığın diğer özelliklerinin yaşam kalitesini etkilemediği görülmüştür. Hastalarda ağrı toleransının kontrollere göre yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo-3) (z: 2.28, p=0.026). Çalışmamızdaki hasta grubunda gözlenen ortalama ayıklık süresinin uzun oluşu bu sonuç üzerinde etkili olabilir. Yaş arttıkça ağrı eşiğinin de arttığı, kadınlarda ağrı eşiğinin yüksek, ağrı toleransının ise düşük olduğu, psikiyatrik hastalığı olan hasta grubunda ağrı sıklığının daha fazla olduğu, ağrı algısının bağımlılık düzeyi ile ilişkili olmadığı çalışmamızın diğer bulguları arasındadır. Sonuç olarak alkol bağımlılığı olan hastalarda yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için hasta yakınları ile işbirliği, ek psikiyatrik hastalıkların değerlendirilmesi ve eşlik eden ağrının kontrolünün sağlanması tedavi hedefleri içinde yer almalıdır. Bu konuda yapılacak daha geniş kapsamlı ileri çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Alkol bağımlılığı, yaşam kalitesi, ağrı algısı, ağrı

Tablo 1. Hasta ve hasta yakını gruplarında bağımlılıkla ilgili özellikler				
<i>Yakınıınızda ya da sizde</i>	<i>Hasta n=50</i>	<i>Hasta n=50</i>	<i>Hasta Yakını n=50</i>	<i>Hasta Yakını n=50</i>
	(Ortalama ±S)	Ortanca (min-maks)	(Ortalama ±S)	Ortanca (min-maks)
Alkol kullanımına başlama yaşı	19,9 ± 5,7	18,0 (11-40)	20,0 ± 4,4	20,0(12-35)
Bağımlılık süresi (yıl)	17,3 ± 10,8	15,0(2-48)	16,7 ± 8,9	20,0(2-30)
Son ayıklık süresi (gün)	579,0 ±1143,7	16,5(2-3600)	202,4 ± 753,7	3,5(0-4050)
En uzun ayıklık süresi (gün)	796,8 ±1179,8	60,0(3-3600)	386,7 ± 808,5	45,0(1-4050)
Tedavi sayısı	2,0 ± 1,2	1,0(1-4)	1,8 ± 1,0	1,0(1-4)

Tablo 2. Örneklem grubuna uygulanan WHOQOL- BREF-TR ölçeğinin sonuçları				
	<i>Hasta (Ortalama ± S)</i>	<i>Hasta yakını (Ortalama ± S)</i>	<i>Kontrol (Ortalama ± S)</i>	<i>p</i>
Fiziksel Alan	14,4 ± 3,0c	15,4 ± 3,4	16,3 ± 2,3	0,011
Psikolojik Alan	13,6 ± 2,9bc	14,9 ± 3,0	15,4 ± 2,1	0,045
Sosyal Alan	12,8 ± 3,7bc	14,7 ± 3,7	15,6 ± 2,6	<0,001
Çevresel Alan	14,1 ± 2,8	14,5 ± 3,2	15,0 ± 2,5	0,282
Total	25,9 ± 0,1	26,0 ± 0,0 c	25,8 ± 0,4	0,025

Tablo 3. Gruplar arasında ağrı uygulaması sonuçları				
	<i>Hasta (Ortalama ± S)</i>	<i>Hasta yakını (Ortalama ± S)</i>	<i>Kontrol (Ortalama ± S)</i>	<i>p</i>
Ağrı Eşiği (1-8)	3,2 ± ,4	3,0 ± ,4	3,0 ± 1,0	0,293
Ağrı Toleransı (1-8)	5,8 ± 1,9	5,6 ±2,1	5,0 ± 2,0	0,797
Visüel Analog Skala skoru S (0-10)	5,4 ± 2,3	4,8 ± 2,5	5,3 ± 2,6	0,556

MADDE BAĞIMLILIĞI OKUL DÖNEMİ GENÇLERİNİN YAŞAM KALİTESİNİ ETKİLER Mİ? OLGU-KONTROL ÇALIŞMASI

Rüstem Mustafaoğlu¹, Arzu Çiftçi Demirci², Ebru Kaya Mutlu³, Rengin Demir⁴, Özhan Yalçın², Caner Mutlu², Arzu Razak Özdinçler³

¹Istanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Nörolojik Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul

²Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatri Kliniği, İstanbul

³Istanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul

⁴Istanbul Üniversitesi, Kardiyoloji Enstitüsü, Kardiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Amaç: Bireyin yaşam kalitesini ölçmek; hastaların tedavi öncesi ve sonrası yaşam kalitelerini belirleyebilmek, tıbbi girişimlerin etkinliğini ve yan etkilerini değerlendirebilmek, sağlık politikalarına yön verebilmek için önemlidir. Madde kullanan bireylerin kişilerarası ilişkiler, adli sorunlar, eğitim sorunları ve istihdam sorunları gibi birçok sosyal problemi olduğu bilinmektedir. Madde bağımlılığı kronik tekrarlayıcı bir hastalıktır ve bireylerin günlük yaşamlarını etkilemektedir. Teorik olarak madde bağımlılığın bireylerin sağlıklı ilgili yaşam kalitelerini etkilediği beklenmektedir. Fakat deneysel çalışmalar bu ilişkiyi henüz doğrulamamıştır. Bu nedenle çalışmamızın amacı, okul dönemi gençlerin madde kullanımına bağlı olarak yaşam kalitelerinin nasıl etkilendiğini incelemektir.

Yöntem ve Gereçler: Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi ÇEMATEM servisinde yatmakta olan 30 erkek gönüllü ve cinsiyet ve yaş uyumlu 30 erkek gönüllü toplam 60 okul dönemi genç bireyler değerlendirildi. Katılımcıların yaşam kalitelerini sorgulamak için Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği olan Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin 13-18 Yaş Ergen Formu kullanıldı. Genel yaşam kalitesi ölçeklerinden olan ÇİYKO okul ve hastane gibi geniş popülasyonlarda, hem sağlıklı hem de hastalığı olan çocuk ve ergenlerde kullanımı uygun olan 23 maddelik bir yaşam kalitesi ölçeğidir. Ölçek sağlıklılık halinin özellikleri olan fiziksel sağlık, duygusal işlevsellik ve sosyal işlevsellik alanlarını sorgulamaktadır. Bunun yanında

okul işlevselliği de sorgulanmaktadır. Puanlama ölçek toplam puanı (ÖTP), fiziksel sağlık toplam puanı (FSTP), duygusal, sosyal ve okul işlevselliğini değerlendiren madde puanlarının hesaplanmasından oluşan psikososyal sağlık toplam puanı (PSTP), duygusal işlevsellik puanı (DİP), sosyal işlevsellik puanı (SİP) ve okul işlevselliği puanı (OİP) gibi alt değerlendirme alanlarını içermektedir. Verilerin analizinde bağımsız gruplarda t-testi kullanıldı, anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Madde bağımlı ve sağlıklı bireylerin yaş ve beden kitle indeksi ortalamaları sırasıyla, $16,66\pm1,09$ yıl ve $20,98\pm2,68$ kg/m² ve $16,14\pm1,26$ yıl ve $23,35\pm3,74$ kg/m² idi. Madde bağımlı gençlerin Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin sosyal işlevsellik puanı (SİP) alanı hariç diğer tüm alanların puanlarında sağlıklı yaşlılarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalma olduğu bulundu ($p<0.001$) (Tablo 1).

Tartışma ve Sonuç: Çalışmamızda madde kullanan okul dönemi gençlerin fiziksel sağlıklarının, duygusal durumlarının, okul ve eğitime devam etme ve psikososyal sağlıklarının yaşlılarına göre önemli düzeyde etkilendiği görülmüştür. Madde bağımlılığında medikal tedavinin yaşam kalitesini geliştirmede yetersiz olduğu, bu nedenle bu bireylerin tedavisinde medikal tedaviye ek olarak farklı tedavi yaklaşımların tedavi sürecine entegrasyonu daha yararlı olacağı düşüncesindeyiz.

Anahtar kelimeler: Madde bağımlılığı, genç erişkin, yaşam kalitesi, okul dönemi

Tablo 1. Katılımcıların çocuklar için yaşam kalitesi ölçeği sonuçlarının karşılaştırılması			
Çocuklar için yaşam kalitesi ölçeği	Madde bağımlı bireyler (n=30) Ort±SS	Sağlıklı bireyler (n=30) Ort±SS	*p-değeri
Fiziksel Sağlık Toplam Puanı (FSTP)	60,22±19,58	79,92±11,30	0,000
Duygusal İşlevsellik Puanı (DİP)	56,59±23,72	80,03±13,69	0,000
Sosyal İşlevsellik Puanı (SİP)	86,36±13,55	93,16±10,94	0,051
Okul İşlevselliği Puanı (OİP)	49,54±25,06	82,46±10,86	0,000
Psikososyal Sağlık Toplam Puanı (PSTP)	64,47±17,82	82,51±16,72	0,000
Ölçek Toplam Puanı (ÖTP)	62,93±15,09	82,77±9,71	0,000

ŞİDDETLİ GÖĞÜS AĞRISI İLE ACİLE BAŞVURAN HASTADA SENTETİK KANNABİNOİD KULLANIMI

Sevda Bağ¹, Merve Çukurova¹, Özge Şahmelikoğlu¹

¹Prof. Dr. Mazhar Osman Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

Sentetik kannabinoidlerin laboratuvar ortamında kolaylıkla sentezlenmesi sonucu ortaya çıkan yeni türevleri öngörülemez ve organ toksisitesi çok yüksek olabilen etkiler oluşturabilir. Etki mekanizmalarındaki farklılık standart tedavilere cevapsız ağır klinik tablolara neden olabilir. Sentetik kannabinoid içeren maddeler genel olarak, Türkiye’de “Bonzai” ya da “Jamaika” olarak adlandırılmaktadır. Sentetik kannabinoidlere maruziyet sonrası görülen semptomlar arasında ajitasyon, anksiyete, bulantı, kusma, halüsinasyon, psikoz, taşikardi, bilinç kapanması sayılabilir.

Bu olgu sunumunda, göğüs ağrısı ile gelen 18 yaşında erkek hastada sentetik kannabinoid kullanımının akılda tutulması gerektiği vurgulanmıştır.

Olgu: 18 yaşında erkek hasta acil polikliniğine son 3 gündür var olan, gün içinde sürekli olan, eforla ve dinlenme anında devam eden göğüs ağrısı şikayeti ile başvurdu. Troponin T değeri çok yüksekti. EKG’inde tüm derivasyonlarda T negatifliği saptandı. Rutin kan tahlilleri normaldi. Ateş tespit edilmedi. TA: 140/80 idi. Sol ventrikül disfonksiyonu tespit edilen ve koroner yoğun bakım ünitesinde myokardit tanısı ile izlenen hastaya psikiyatri konsültasyonu istenmesi üzerine alınan anamnezde bir yıldır sentetik kullanımının olduğu en son acile başvurmadan beş saat önce alındığı öğrenildi. Bilinci açık koopere hastanın düşünce içeriğinde görsel halüsinasyonlar tespit edildi. Haloperidol 5 mg 1*1 önerilen hasta 10 gün sonunda koroner yoğun bakım ünitesinden taburcu edildi.

Tartışma: Bonzainin kannabinoid reseptör (CB1) afiniteleri ve aktiviteleri tetrahydrocannabinol (THC) derivelerinden yüksektir. Dolayısıyla etki büyüklüğü, olumsuz etki sıklık ve şiddeti de THC’den fazladır. Etkileri daha hızlı başlar ve daha kısa veya uzun sürebilir. THC’ye göre daha sık görülen olumsuz etkileri; konvülsiyonlar, anksiyete, saldırganlık, kas rijiditesi ve konfüzyondur (1). Bu ajanların kullanımında görülen derin ajitasyonlar, anksiyete, epileptik nöbetler ve konvülsiyonun sebebi olarak, agonist aktivite ile GABA enzim inhibisyonu olduğu belirtilmiştir (2). Sentetik Kannabinoidlere bağlı akut böbrek yetmezliği, akut görme kaybı ve Wernicke Sendromu gibi olgu sunumları da bildirilmiştir (3). Sonuç olarak Sentetik kannabinoidlerin laboratuvar ortamında kolaylıkla sentezlenmesi sonucu ortaya çıkan yeni türevleri öngörülemez ve organ toksisitesi çok yüksek olabilen yan etkiler oluşturabilmekte ve etki mekanizmalarındaki farklılık standart tedavilere cevapsız ağır klinik tablolar oluşturabilmektedir.

Kaynaklar

Schneir AB, Cullen J, Ly BT. “Spice” girls: Synthetic cannabinoid intoxication. J Emerg Med 2011;40:296-9

Harris CR, Brown A. Synthetic cannabinoid intoxication: a case series and review. J Emerg Med 2013;44:360-6

Arnold C. The new danger of synthetic drugs. Lancet 2013;382:15-6.

Anahtar kelimeler: Myokardit, bonzai, göğüs ağrısı

TÜTÜN KULLANIM BOZUKLUĞUNUN TAKİP VE TEDAVİSİNDE BİR AKILLI TELEFON UYGULAMASININ KULLANILMASI: OLGU SUNUMU

Görkem Yazarbaş¹, Betül Akyel¹, Simge Bulunmaz¹

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Giriş: Yaygınlık açısından incelendiğinde, tütün bağımlılığının yasal ve kolay ulaşılabilir olması nedeniyle en yaygın bağımlılık olduğu görülmektedir. Engellenebilir ölüm nedenleri arasında ilk sırada yer alan sigara kullanımına yönelik tedavi yaklaşımları, farmakolojik tedaviler ve psikolojik destekten oluşmaktadır. Psikolojik destek yaklaşımları geniş bir başlık olup bu başlık altında çok sayıda farklı yöntem bulunmaktadır. Akıllı telefon uygulamaları, düşük maliyet, kullanım kolaylığı ve sürekli ulaşılabilir olması gibi özellikleriyle sigara bırakma veya azaltma alanında giderek popülerlik kazanmaktadır. Bu sunumda, dijital sağlık yazılımının etkileri bir tütün kullanım bozukluğu olgusu üzerinden tartışılmıştır.

Olgu: FÖ, 45 yaşında, erkek. Nisan 2014 yılında, sigarayı bırakmak için Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü Sigara Bırakma Polikliniğine başvurmuştur. 17 yaşında sigaraya başladığını bildiren ve günde 20 adet sigara kullanan olguya nikotin bandı ve nikotin sakızı kombinasyonu planlanarak tedavi uygulanmıştır. Olgu, 1 aylık bırakma sonrası tekrar sigara kullanımına başlamış ve bir süre sonra görüşmeleri sonlandırmıştır.

Mayıs 2016 tarihinde sigara kullanımı devam eden olgu ile tekrar iletişime geçilerek, SmokeBeat isimli dijital sağlık yazılımını akıllı telefon uygulaması ve giyilebilir teknoloji (akıllı saat) ile 5 ay boyunca kullanımı

sağlandı. Uygulama ile olgunun sigara içme davranışı ayrıntılı biçimde değerlendirildi.

Bulgular: 5 ay sonunda olgu ile yapılan değerlendirmede CO (Karbonmonoksit) ölçümünün 12 ppm'den 9 ppm'e gerilediği, Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi puanının ise 6'dan 3'e düştüğü belirlendi. Sigara Tüketimi Kontrol Ölçeği'ne göre ilk görüşmede kişinin ipucu ile tetiklenen sigara kullanımlarının çoğunlukta olduğu ve psikolojik bağımlılığının yüksek olduğu belirlenmişti. Ancak beş ayın sonunda kişide ilgili alt ölçeklere ait puanların düştüğü belirlendi. Olgu, yazılımı kullanmanın kolay ve keyifli olduğunu belirtti ve sigaranın yarattığı maddi ve fiziksel zararı yazılım ile kolaylıkla fark ettiğini bildirdi. Yazılımı kullanmasının kişide bırakma motivasyonunu artırdığı gözlemlendi.

Tartışma: Akıllı telefon uygulamalarının sigara bırakma veya azaltma alanında ülkemizde de kullanılabilir olduğunu desteklemesi açısından önemli bir olgu niteliği taşımaktadır. Ayrıca tedaviye ulaşması zor olan, bırakma motivasyonu eksik ya da henüz tamamen sigarayı bırakmayı düşünmeyen olgular açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Daha çok sayıda olgunun daha kapsamlı şekilde incelendiği bir araştırma sürmektedir.

Anahtar kelimeler: Sigara, tütün kullanım bozukluğu, akıllı telefon uygulamaları

PREGABALİN BAĞIMLILIĞI?: BİR OLGU SUNUMU

Şengül Tosun Altınöz¹, Ali Ercan Altınöz²

¹Eskişehir Devlet Hastanesi, Eskişehir

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir

Pregabalin epilepsi, nöropatik ağrı ve yaygın anksiyete bozukluğunun tedavilerinde kullanılan, Türkiye’de kontrole tabi ilaçlardan olmamasına rağmen kötüye kullanılma potansiyeline sahip bir gama-aminobutirik asit (GABA) analogudur. Santral ve periferik nöropatik ağrı, parsiyel epilepsi ve postherpetik nevralsi gibi tanılarının dışında psikiyatrik anlamda Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri’nde fibromiyalji, Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye’de yaygın anksiyete bozukluğu tanılarının kullanımı onaylanmıştır. Böyle geniş kullanım alanı olan bir ajan olan pregabalinin son dönemde kötüye kullanıldığına ve bağımlılığa yol açtığına dair yayınlar artmaktadır.

Bu bildiride; pregabalin reçete ettirmek için psikiyatri polikliniğine başvurması sonrasında öyküsünün derinleştirilmesiyle günde 1200 mg pregabalin kullanmakta olduğunu öğrenilen, özgeçmişinde

çoklu madde kullanım bozukluğu olan 27 yaşında, erkek bir mahkum sunulacaktır. Pregabalin reçete edilmemesi üzerine yoksunluk belirtileri sergileyen hastanın klinik seyri de bildirilecektir.

Bu olgu özelinde pregabalinin düşük dozlarda yatıştırıcı, daha yüksek dozlarda ise öforizan etkisinin kötüye kullanıldığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar pregabalin geniş bir kullanım alanında güvenle kullanılıyor olsa da, özellikle alkol ve madde bağımlılık öyküsü olan hastalarda reçete edilirken dikkatle takip edilmesi, endikasyon dışı olarak opioid yoksunluğunda reçete edilirken özenle hastanın değerlendirilmesi ve kontrole tabi tutularak reçetelendirilmesi olası yeni bağımlılık olgularının önüne geçilmesinde yardımcı olabilir.

Anahtar kelimeler: Pregabalin, bağımlılık, kötüye kullanım

BİR BAĞIMLILIK KLİNİĞİNDE TAKİP EDİLEN METAMFETAMİN KULLANIMI OLAN HASTALARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Alptekin Çetin¹, Gül Eryılmaz², Fagan Zakirov², Nesrin Dilbaz¹

¹Üsküdar Üniversitesi

²NPİstanbul Hastanesi

Amfetamin, metamfetamin, ekstazi ve diğer sentetik uyarıcılar amfetamin tipi uyarıcıları (ATU) oluşturmaktadır. Metamfetamin, iki farklı izomere sahip olan, etkilerini monoamin taşınımını etkileyerek gösteren sempatomimetik bir maddedir. Amfetamin türevi ilaçların piyasada bulunması amfetamin bağımlılığının yaygınlaşmasına neden olmuştur. Metamfetamin ağız yoluyla, enjeksiyonla, sigara şeklinde ya da buruna çekilerek kullanılabilir. Çalışmamızdaki amaç, bir bağımlılık kliniğinde metamfetamin bağımlılığı tanısı ile yatarak tedavi gören hastaların sosyodemografik özellikleri açısından değerlendirilmesi, bu bağlamda ülkemizdeki yazılı bilimsel içeriğe metamfetamin kullanımı açısından kaynak sağlamaktır.

Metod: Bu çalışmada Nisan 2013 ve Mayıs 2016 yılları arasında NPİstanbul Hastanesi AMATEM bölümünde yatarak tedavi gören 360 hastanın dosya kayıtları geriye dönük olarak incelendi.

Sonuç: Bu çalışma sonuçlarına göre alkol ve madde bağımlılığı tedavi merkezinde yatarak tedavi gören hastaların 16'sında (%4.4) metamfetamin bağımlılığı tanısı vardır. Metamfetamin bağımlılığı tanısı almış hastaların tümü erkekti, hastaların 11'inde (%68) psikiyatrik ek tanı mevcuttu. Kliniğe metamfetamin bağımlılığı nedeniyle başvuru her yıl artış göstermekteydi. Tartışma: Klinikte yatırılarak takip edilen hastalarda metamfetamin kullanımı sıklığının, küresel verilerin aksine daha düşük oranda gözlenmesi metamfetaminin Türkiye'ye son yıllarda girmiş olması, üretim ve satışının ülkenin belli bölgelerinde sınırlı olmasıyla ilgili olabilir. Metamfetamin bağımlısı hastalarda gözlenen psikiyatrik komorbidite bağımlılık tedavisinin gidişatını olumsuz yönde etkilemektedir. 16 hastanın 8'inde gözlenen psikotik bulgular dikkat çekicidir.

Anahtar kelimeler: Metamfetamin, bağımlılık, psikoz

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DÜRTÜSELLİK VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bariş Önen Ünsalver¹, Hazal Aktepe¹

¹Üsküdar Üniversitesi Psikoloji, İstanbul

İnternet bağımlılığı tanımını ilk ortaya atan ve ilk tanı ölçütlerini oluşturan Young'a göre internet tıpkı kumar gibi bağımlılık yaratmaktadır ve internet bağımlıları çeşitli dürtü kontrol bozukluğu belirtileri göstermektedir. Anonim olmanın verdiği rahatlık ve özgüvenle kişiler gerçek hayattan daha rahat bir biçimde kültürel normlara ve kısıtlamalara uymayan davranışlarını baskı altında tutmadan sanal dünyada yaşayabilmektedir.

Bu çalışmaya Üsküdar Üniversitesi'nde eğitim görmekte olan 200 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada "Kişisel ve Demografik Bilgi Formu, Barratt Dürtüsellik Ölçeği, İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Sosyal Ağların Kullanım amaçları ölçeği kullanılmıştır. Üniversite öğrencileri arasında dürtüsellik ve internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu hipotezini test etmek amaçlanmıştır.

200 olgudan 117'si internet bağımlılığı kriterlerini karşılamamaktadır, 73'ü sınırlı sayıda ve 10'u tam internet bağımlılığı kriterini karşılamıştır. Dürtüsellik alt boyutlarının; maddi sorumluluk, kendine ait bilgisayarı olması, internet erişimi sağlanan yer (ev, internet kafe, okul, yurt), internet kullanım amacı (sosyal medya, e-posta, chat, alışveriş, online oyun, ders, video, haber), internet erişimi sağlanan aygıt (cep telefonu, bilgisayar, diğer), internete bağlanma sıklığı (her gün, iki günde bir, 3-4 günde bir) değişkenleriyle karşılaştırılması amacıyla yapılan ANOVA analizi sonuçlarına göre ölçek içerisindeki üç alt boyutun ilgili değişkenler ile anlamlı düzeyde ilişkisi olmadığı görülmektedir. İnternette ortalama geçirilen zaman değişkeni ve plansızlık dürtüsellliği alt

boyutunun internette ortalama geçirilen zaman ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir ($p=,040$, $p<,005$). Dikkat dürtüsellliği boyutu ve internet bağımlılığı arasında orta düzey pozitif ve anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,316$, $p<,005$). Motor dürtüsellliği boyutu ve internet bağımlılığı puanı arasında orta düzey pozitif ve anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,330$, $p<,005$). Plansızlık dürtüsellliği boyutu ve internet bağımlılığı puanı arasında zayıf, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,286$, $p<,005$).

200 üniversite öğrencisinin katıldığı bu araştırmada hipotezimizle uyumlu olarak tüm dürtüsellik alt boyutları ve internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Dürtüsellik, tüm bağımlılıklar için bir ortak risk faktörüdür ve tedavi planlamalarında dürtü kontrol becerilerinin artırılması hedeflenmelidir. İnternete erişimi sağlayan aygıtın ya da internet erişimi sağlanan yerin dürtüsellik alt boyutlarıyla ilişkisinin olmaması akıllı telefonların ve tablet bilgisayarların yaygın kullanımıyla dürtüsellüğün arttığı yönündeki görüşleri desteklememektedir. Plansızlık dürtüsellüğünün internette geçirilen ortalama zamanı arttırdığı görülmüştür. Planlama becerilerinin artırılması internette geçirilen süreyi azaltabilir.

Anahtar kelimeler: İnternet bağımlılığı, dürtüsellik, sosyal medya

BİR ÜNİVERSİTE PSİKİYATRİ POLİKLİNİĞİNE BAŞVURANLARDA KOMPULSİF SATIN ALMA KOMORBİDİTESİ

Barış Önen Ünsalver¹, Sedef Koç¹

¹Üsküdar Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul

İnsanlar hayatını devam ettirebilmek için birtakım gereksinimlerini karşılamak durumundadır. Satın alma davranışı da kişiden kişiye farklılık gösteren gereksinimlerin giderilmesinde karşımıza çıkmaktadır. Kompulsif satın alma bozukluğu (KSAB) ismi psikiyatri literatürüne son 20 yılda girmiş olan ve kendi başına bir patolojik sendromdan ziyade başka psikopatolojilere eşlikeden bir semptom gibi düşünülebilir.

KSAB'nin epidemiyolojisini ele alan bu araştırmanın örneklemini Nİstanbul Nöropsikiyatri Hastanesi NPSUAM Feneryolu Polikliniği'ne ayaktan başvuran 196 gönüllü yetişkin oluşturmaktadır. Katılımcılara Kompulsif Satın Alma Ölçeği uygulanarak kesitsel tarama yapılmıştır. Araştırmanın danışman öğretim üyesi katılımcıların dosyalarını retrospektif inceleyerek ve ilgili hastaların hekim/psikologlarıyla görüşerek, tanıları DSM-IV-TR'ye uygun biçimde belirlenmiştir.

Katılımcıların (n=196), %8.67'sinde (n=17) KSAB görülürken %91.33'ünde (n=179) KSAB'ye rastlanmamıştır. KSAB olan bireylerin, DSM-IV-TR tanı ölçütlerine göre psikiyatrik tanıları mevcuttur. Bu bireylerin %17.9'u (n=3) majör depresif bozukluk, %11.7'si (n=2) siklotimik bozukluk, %11.7'si (n=2) OKB, %11.7'si (n=2) BAB, %11.7'si (n=2) başka türlü adlandırılmayan (BTA) anksiyete bozukluğu, %11.7'si (n=2) duygudurum bozukluğu, %5.9'u (n=1) madde

bağımlılığı, %5.9'u (n=1) tourette bozukluğu, %5.9'u (n=1), %5.9'u (n=1) yaygın anksiyete bozukluğu (YAB), %5.9'u (n=1) da komorbid olarak duygudurum bozukluğu ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısı almışlardır. Araştırmaya katılan 196 kişinin %39.6'sı (n=78) duygudurum bozuklukları sınıflandırmasına göre tanı almıştır, bu sınıflandırma içinde majör depresif bozukluk, bipolar affektif bozukluk, majör depresif epizod, siklotimik bozukluk, distimik bozukluk ve BTA duygudurum bozukluğu tanıları yer almaktadır. Örneklemde duygudurum bozukluğu tanısı alan kişiler (n=78) içinde de, 10 kişi KSAB olanlardır. Bu durumda KSAB olanların (n=17), %58.8'inde (n=10) duygudurum bozukluğu görülmektedir.

Bu kesitsel araştırma sonucunda literatürle uyumlu olarak, duygudurum bozuklukları ve KSAB arasında dikkate değer bir ilişki bulunmuştur. Duygudurum bozukluğu olgularında alışveriş davranışı mutlaka sorgulanmalıdır. Birincil olarak alışveriş sorunuyla gelen olgularda ise mutlaka duygudurum bozuklukları araştırılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Kompulsif satın alma, psikopatoloji, alışveriş bağımlılığı

Tablo 1. Kompulsif Satın Alma Ölçeği'ne Göre Ksab Tanısı Alan Olguların Psikiyatrik Tanı Dağılımı

Tanı	Gözlem sıklığı (n=17)	Yüzde
Majör Depresif Bozukluk	3	17,9
Siklotimik bozukluk	2	11,7
OKB	2	11,7
BTA Duygudurum Bozukluğu	3	17,9
Bipolar Affektif Bozukluk	2	11,7
OKB	2	11,7
Tourette Bozukluğu	1	5,9
Madde Bağımlılığı	1	5,9
DEHB	1	5,9
Yaygın Anksiyete Bozukluğu	1	5,9

YATARAK ALKOL TEDAVİSİ ALAN HASTALARIN MOTİVASYON VE AŞERMELERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, BAĞIMLILIK ŞİDDETİ İLE İLİŞKİSİ

Gamze Erzin¹, İlker Dalğar², Merve Cingi Yirun⁴, İhsan Tuncer Okay³, Erol Göka³

¹Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri, Ankara

²Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

³Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara

⁴Bartın Devlet Hastanesi, Bartın

Giriş: Alkol kullanım bozukluğu, kişinin tüm yaşamı boyunca devam edebilen kronik bir hastalıktır. Hastalığın doğal seyri remisyon ve relapslarla gider. Depreşme dönemleri hastalığın tedavi seyrini, morbiditesini ve mortalitesini kötü yönde etkiler. Depreşmenin en önemli belirleyicisi aşerme olarak düşünülmektedir. Aşerme hem tedavi sırasında zorluk ile hem de tedavi sonrası olumsuz seyir ile ilişkilendirilir. Son çalışmalar aşerme ve motivasyonun kişilik özellikleriyle de bağlantılı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bu çalışmada yatarak alkol bağımlılığı tedavisi alan kişilerde motivasyonun mizaç, bağımlılık düzeyi ve aşerme ile ilişkisini incelemeyi amaçladık.

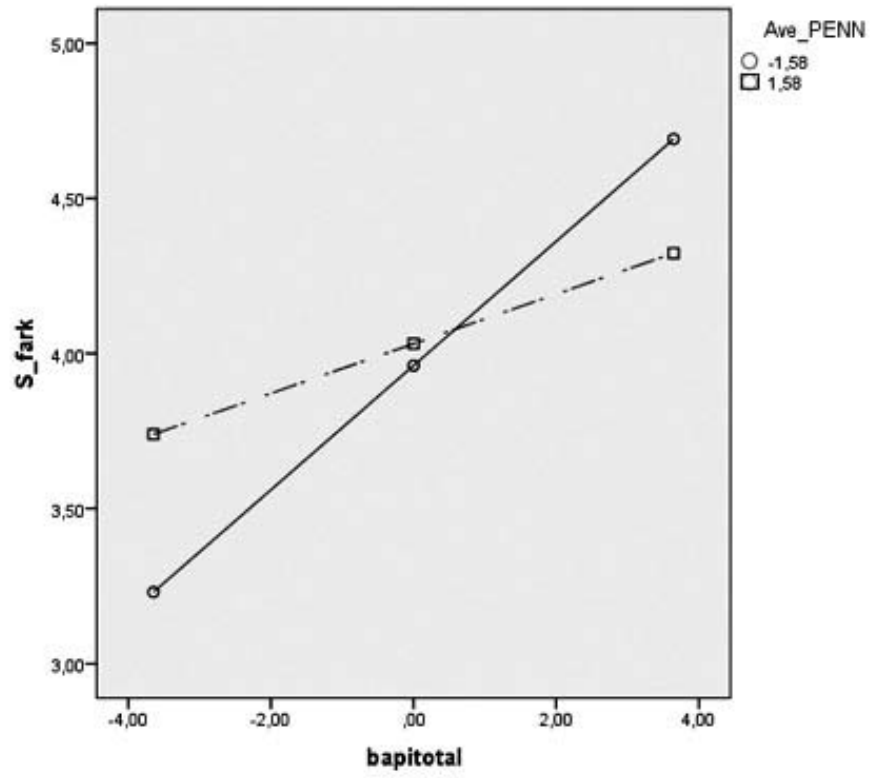
Metot: Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi AMATEM Birimi'nde yatarak tedavi görmekle olan DSM-IV-TR'ye göre Alkol Kullanım Bozukluğu tanısı olan 99 hasta gönüllü olarak çalışmaya katılmıştır.

Bulgu: Katılımcıların alkol kullanımı ile ilgili motivasyonları ile mizaç özellikleri, bağımlılık düzeyi ve aşerme arasındaki ilişki hiyerarşik regresyon analizi ile test edildi. Değişkenlerin motivasyonlar üzerindeki tekil ilişkisi incelendiğinde, farkındalık motivasyonu ile irritabl mizaç özelliğinin ters yönde, bağımlılık düzeyi ile aynı yönde ilişkili olduğu görüldü. Buna göre katılımcıların farkındalık motivasyonları irritabl mizaç özellikleri arttıkça düşerken bağımlılık düzeyleri arttıkça yükseliyor. İkilem motivasyonu ise mizaç özellikleri ile ilişkili bulunmazken bağımlılık düzeyi arttıkça ikilemin de anlamlı olarak arttığı görülmüştür. Ayrıca aşerme ile

söz konusu değişkenler arasında direkt ilişki bulunmasa da aşermenin bağımlılık düzeyi ile motivasyonlar arasındaki ilişkide rol alabileceğini düşünerek iki etkileşim analizi yapıldı. İkilem motivasyonu ile bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkide aşermenin bir etkisi görülmezken, farkındalık ve bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkide anlamlı bir etkileşim etkisi bulunmuştur. Buna göre (Figür 1), farkındalık ile bağımlılık düzeyi arasındaki ilişki aşermenin her seviyesinde anlamlı ve olumlu yönde ilişkili olsa da bu ilişki aşermenin düşük seviyede daha güçlü bulunmuştur.

Tartışma: Çalışmanın bulguları alkol kullanım bozukluğu hastalarının yatarak alkol tedavisi alan hastaların motivasyon ve aşermelerinin kişilik özellikleri, bağımlılık şiddeti ile ilişkisi açısından tartışılacaktır. Çalışmamızda bağımlılık düzeyi arttıkça farkındalığın arttığı bulunmuştur. Bağımlılık düzeyi arttıkça kişilerin sosyal baskısının artması ve tedavi olması için gerekli bilgilendirmelere daha fazla maruz kalmaları buna neden olmuş olabilir. Bu durum ikileme de yansımış olup, bağımlılık şiddeti fazla olan hastalarda ikilem düzeyi yani aynı zamanda hastalığı bırakıp bırakmamakla ilgili ambivalansın daha fazla olduğu saptanmıştır. Yine aşermesi daha az olan bağımlılık profil indeksi yüksek yani bağımlılık şiddeti yüksek olan olgularda farkındalık düzeyinin daha fazla bulunmuş olması bize aşermenin karıştırıcı etkisinin farkındalıkta bulunmadığının göstergesi olabilir.

Anahtar kelimeler: Alkol, aşerme, motivasyon

Şekil 1. Yatarak alkol tedavisi alan hastaların motivasyon ve aşermelerinin kişilik özellikleri, bağımlılık şiddeti ile ilişkisi

“PETİDİN BİZİ AYIRANA DEK”: SAĞLIK ÇALIŞANI BAĞIMLI BİR ÇİFT

Alptekin Çetin¹, Cemal Onur Noyan¹, Ahmet Yılmaz¹, Nesrin Dilbaz²

¹NPIstanbul Hastanesi

²Üsküdar Üniversitesi

Petidin, fenilpiperidin sınıfına ait sentetik opioid bir analjeziktir. 1940'lı yıllardan bugüne petidinin bağımlılık yapma potansiyeli pekçok yayında belirtilmiştir. Petidin bağımlılığı doktor ve hemşirelerin de dahil olduğu sağlık profesyonelleri arasında da sık gözlenmektedir. Bu sunumda petidin bağımlılığı olan doktor ve hemşire bir çiftin klinik bulgularını ve tedavi yanıtlarını paylaşmak istiyoruz. 34 yaşında doktor bir erkek (doktor) ve 26 yaşındaki hemşire eşi intravenöz pethidin kullanımı nedeniyle polikliniğimize başvurdular. Erkek hasta tedaviye devam etmeyi kabul etmezken, kadın hasta kadın servisinde yatışı kabul ederek tedaviyi sürdürdü. Literatürde petidin bağımlısı sağlık profesyoneli

olan evli bir çiftle ilgili bir bildirim bulunmamaktadır. Olgumuzdan yola çıkarak, madde ya da ilaç bağımlılığı olan sağlık profesyoneli bir kişinin eşi ya da partnerinin de herhangi bir madde kötüye kullanımı olup olmadığını sorgulamanın önemini vurgulamak istedik. Sağlık çalışanları bağımlılık potansiyeli olan ilaçları reçete ederken ve kullanırken dikkatli olmalıdır. Özellikle anestezi uzmanları, anestezi teknisyenleri, cerrahlar, gastroenterologlar, psikiyatristler ve hemşireler bağımlılık açısından riskli grupları oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Petidin, bağımlılık, sağlık çalışanları

BAĞIMLILIKLA MÜCADELEDE YEREL DÜZEYDE KOORDİNASYON: BİR AYAKTAN TEDAVİ MERKEZİNİN MODELDEKİ YERİ VE UYGULAMA SONUÇLARI

Merih Altıntaş¹

¹Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Badem

Bağımlılık tedavisi konusunda farklı ülkelerde farklı modeller uygulanmaktadır. Bağımlılıkla mücadele ve tedavilerin planlanmasında ülkelerarası kültürel bazı farkların olması muhtemeldir. Her ülkenin kendine uyan modelleri geliştirip uygulamaya koyması bu anlamda önemli görünmektedir. Burada anlatılan model, yerel düzeyde kurumlararası işbirliğinin bağımlılık tedavisindeki rolünü ortaya koyması açısından önemlidir. Bu sunumda ülkemizde uygulanmış olan bir modelden ve sonuçlarından bahsedilecektir. Ayaktan tedavi, danışma, eğitim ve rehabilitasyonun birarada olduğu bu modelin ülkemizdeki ilk uygulamalarından biri olması nedeniyle önemli olduğunu düşünmekteyiz. Madde kullanımının oldukça fazla olduğu bilinen bir ilçede uygulanan bu projede bölgede bulunan bazı kamu kurum ve kuruluşları birlikte çalışmışlardır. Ayaktan tedavi merkezi ekibi tarafından bölgede aile hekimleri, rehber öğretmenler, din görevlileri başta olmak üzere birçok meslek grubuna bağımlılıkla mücadele eğitimleri verilmiştir. Bölgede bulunan ailelere “Benimle güvendesin eğitimleri” ile önleyici hizmet modeli uygulanmış ve bölgede etkin farkındalık faaliyetleri ile toplumsal ve sosyal alanda bilinçlendirme için benzer çalışmalar yapılmıştır. Bu deneyimlerin ve geribildirimlerinin, bölgesel eğitimlerin sağlık çalışanları tarafından diğer kurumların koordinasyonu ile risk ve ihtiyaç belirlenerek verilmesi ve doğru mesajların iletilmesi konusunda önemli olduğunu düşünmekteyiz. Kuruma başvuran her birey ve ailelere bağımlılıkla ilgili her türlü danışmanlık hizmeti verilmiştir. Bir web sayfası oluşturulmuş ayrıca merkezde çalışan bir psikolog tarafından belirli saatlerde online

hizmet sunulmuştur. Kurumda bulunan psikiyatri uzmanı tarafından farmakoterapi düzenlenmiş aynı zamanda vaka sorumlusu ile birlikte tedavi planı oluşturulmuştur. Merkezde verilen rehabilitasyon hizmetleri ve meslek edindirmeye yönelik kurslar da tedavinin bir parçası olarak uygulanmıştır. Bir ayaktan tedavi merkezinde danışma ve tedaviye ek olarak rehabilitasyon hizmetlerinin olmasının tedavi devamlılığına ve sürece olan etkisinin gözlenmesi açısından uygulamanın sonuçlarının önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Tedaviye ulaşılabilirlik, tedavi uyumu açısından önemli bir unsurdur. Aynı alanda farklı biçimlerde hizmet vermeye çalışan kurumların işbirliği çerçevesinde çalışması işyükünün kurumlararası paylaşımına, zaman ve işgücünün en iyi şekilde kullanılmasına, her birimin daha efektif çalışmasına olanak sağlamaktadır. Bu çalışmalar sonrasında bölgede bağımlılıkla mücadele konusunda bir yerel eylem planı oluşturulmuştur.

Bu sunumda ayaktan tedavi merkezine başvuran kişilerin sosyodemografik ve madde kullanımına ait özellikleri, bireysel görüşmelerle ilgili bazı sonuçlar, yapılan eğitimlerin ve rehabilitasyon hizmetlerinin değerlendirilmesi ve verileri paylaşılacaktır. Uygulama sonuçları ve sonrasında edinilen deneyimlerin paylaşılması ve yeni modeller için önerilerde bulunulması planlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, ayakta tedavi, yerel, koordinasyon,

GENİŞ FENOTİP OTİZME SAHİP BİREYLERDE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU

Muharrem Burak Baytunca¹, Zeki Yüncü¹, Ebru Gürçay¹

¹Ege Üniversitesi Çocuk Psikiyatri Kliniği, İzmir

Giriş: Madde kullanım bozukluğu yaşam boyu prevalansı %8-9 oranında olan global bir sağlık sorunudur. Madde kullanım bozukluğu etiyojisi halen kesin bir netlik kazanamamış olup genetik yatkınlık, aile ve sosyal yaşam etkileri, bireyin baş etme becerileri gibi farklı faktörler hastalığın sebebi olarak öne sürülmüştür. Yazında Madde kullanım bozukluğu ile otizm ilişkisine ilişkin oldukça kısıtlı sayıda bulgu var olup; çalışmamızda ise Madde kullanım bozukluğu olan olgularda otizm belirtileri sorgulanmıştır.

Yöntem: Çalışmamıza Madde kullanım bozukluğu olan 12-18 yaş arası 50 birey ile yaş ve cinsiyet açısından eşleştirilmiş 50 sağlıklı birey dahil edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Cinsiyet dağılımı hasta grubunda 19 kız 31 erkek olup, sağlıklı grupta 14 kız ve 36 erkektir. Çalışma gruplarının her ikisine de Toronto Aleksitimi Ölçeği, Otizm Spektrum Anketi, Ergenler için Duygu Düzenleme Ölçeği uygulanmıştır.

Sonuç: Madde kullanım bozukluğu olan bireylerde

kontrol grubuna kıyasla Toronto Aleksitimi Ölçeği (57.90 vs 43.10, $p=0.011$), Otizm Spektrum Anketi (42.16 vs 58.84, $p=0.004$), Duygu Düzenleme Ölçeği (60.12 vs 40.88, $p=0.001$) olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Bu durum Madde kullanım bozukluğu olan bireylerde geniş fenotip otizm bulgularının daha yüksek olduğu lehinidir.

Tartışma: Madde kullanım bozukluğu sadece nörobiyolojik temele sahip olmamakla birlikte sosyal faktörlerde hastalığın zemininde rol oynuyor olabilir. Geniş fenotip otizme sahip bireylerde hastalığın doğası gereği ortaya çıkan sosyal sorunlar maddeye ulaşım konusunda genel popülasyona göre daha kısıtlı sayılan bu grupta zannedilenin aksine daha fazla Madde kullanım bozukluğu oluşumuna sebep oluyor olabilir. Bunun yanında Madde kullanım bozukluğu olan bireylerde geniş fenotip otizm normalden fazla görülüyor olabilir.

Anahtar kelimeler: Geniş fenotip otizm, otizm spektrum bozukluğu, madde kullanım bozukluğu

BAĞIMLILIKTA DÜRTÜSELLİK NEDEN Mİ? SONUÇ MU?

Aziz Mehmet Gökbakan ¹

¹SBÜ Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

Dürtüsellik, planlanmamış, öngörüsüz, riskli ve şartlara uygun olmayan tutumları içermektedir. Bu niteliklere sahip tutum ve eylemlerin istenmeyen sonuçlara yol açma potansiyeli taşıdığı bilinmektedir. Dürtüsellliği yüksek düzeyde olan bireyler, dikkatlerini sürdürme, olaylar karşısında verdikleri yanıtları baskılama, eylemlerinin sonuçlarını değerlendirme konusunda güçlük çekmektedir. Bağımlılıkta da, inhibisyon kontrolünde güçlükler yaşanmakta, maddeye ulaşabilmek için tehlikeler, olumsuz sonuçlar ve sıkıntı verici durumlar göz ardı edilmektedir. Hazırların ertelenmesi konusunda etkin kontrol sağlanamaması, anlık ödüllerin elde edilmesi uğruna da önemli kazanımlardan mahrum kalabilmektedir. Dürtüsellik, birçok ruhsal hastalık ile ilişkili bulunmuş olup alkol madde kullanım bozuklukları da bu bozukluklar içerisinde yer almıştır. Dürtü kontrolü ile ilgili sorunlar ergenlerde, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğunda, antisosyal kişilik bozukluğunda, nöropsikiyatrik bozuklukların yanı sıra alkol madde kullanım bozukluklarında da ortaya çıkabilmektedir. Alkol kullanımı frontokortikal bölge üzerinde olumsuz etkilere neden olmakta, bu da çalışan bellekle ilişkili kusurlarla sonuçlanabilmektedir. Dorsolateral prefrontal korteks, anterior singulat korteks ve orbitofrontal korteks ile

ilişkili kusurlar, yürütücü işlevler, karmaşık sorunların çözümü, amaçların belirlenmesi, inhibisyonun kontrolü, dikkat ve bellek gibi alanlarda olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Amigdala, dürtü denetimi ve karar verme süreçleri üzerinde etkin bir bölge olup, tekrarlayıcı alkol ya da madde alımı ile aşırma ve yinelenmeler ortaya çıkabilmektedir. Frontokortikal işlev bozukluğunun ve dürtüsellüğün yüksek miktarda alkol kullanımı ile ilişkili olduğu, ayrıca alkol kullanım bozukluğu bulunan kişilerin kortikal ve subkortikal beyin bölgelerinde yapısal bozukluklar bulunduğu bilinmektedir. Yürütücü işlevlerdeki ve frontal korteksin inhibitör rolündeki bozukluklar dürtüsellik ve bağımlılık ile ilişkili bulunmuştur. Bağımlılık ve dürtüsellik bir yandan genetik etmenler, diğer yandan yenilik arayışı, zarardan kaçınma, ödül bağımlılığı, sebat gibi mizaç özellikleri ile ilişkili bulunmuştur. Dürtü kontrol sorunları ile bağımlılık arasında karşılıklı bir ilişki bulunduğu düşünülmekte, inhibisyon kontrolündeki güçlüklerin madde kullanımını öngörebildiği, maddeye maruziyetin de inhibisyon kontrolünü olumsuz yönde etkilediği öne sürülmektedir.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, dürtüsellik, inhibisyon

GÖRSEL MEDYANIN SİGARA VE ALKOL KULLANIMI ÜZERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Burak Yedekçi¹, Hande Çelikay¹, Ayşe Ender Altıntoprak¹

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Sigara ve alkol kullanımı, birçok ülkede önlenabilir ölümlere yol açmaktadır (1). Filmlerdeki alkol kullanan karakterlerin genç yetişkinler arasında erken başlangıçlı alkol tüketimde bağımsız bir risk faktörüdür (2). “Hipotermik İğne Modeli (Hypodermic Needle Theory)’ne göre medya, vermek istediği mesajı pasif kitlelere enjekte eder. Kitleler, medyanın mesajlarından kaçamaz, bu nedenle oturan bir ördek olarak kabul edilirler(3).

Bu çalışmada, içeriğinde alkol ve sigara kullanımının yoğun olduğu Kaybedenler Kulübü filmi (2010) 183 üniversite öğrencisine (%78.5) ve içeriğinde alkol ve sigara kullanımının yoğun olmadığı Uzun Hikaye (2012) filmi 50 üniversite öğrencisine (N=233) gösterim öncesinde araştırmanın içeriğinden bahsedilmeden izletilmiştir. Gösterimler Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi ile Edebiyat Fakültesi’nde gerçekleştirilmiştir. Gösterimlerin ardından katılımcılara sosyodemografik özelliklerinin, sigara ve alkol kullanım geçmişlerinin, filmi beğeni düzeylerinin, filmdeki alkol ve sigaragörselleri ile ilgili soruların yer aldığı bilgi formu ile Penn Alkol Aşerme Ölçeği (PAAÖ) ve Fagerstörn Sigara Bağımlılığı Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcılar 18-35 yaş aralığında, yaş ortalamaları 21.85±2.86, %75.5’i (N=176) kadın, %24.5’i (N=57) erkek, %54.5’inin (N=122) geliri ayda 3000TL’nin altında, %95.7’si (N=223) bekar, %81.1’i (N=189) lise mezunu, %91.8’i (N=213) çalışmamakta, %38.7’si (N=89) yurttan, %27’si (N=62) ailesiyle birlikte yaşamaktadır. Katılımcıların %31’i (N=70) sigarayı, %23’ü (N=52) alkolü hayatında hiç kullanmamıştır. Sigarayı ilk deneme yaş ortalaması

14.97±4.73, alkolü ise 15.45±4.30’dur.

İki ayrı filmi izleyen katılımcılar alkol aşerme düzeyleri, sigara ve alkol görsellerinin tahmini gösterim süreleri açısından anlamlı olarak farklılaşmıştır (Sırasıyla $F(1,227)=9.414$, $p=0.002$; $F(1,220)=67.343$, $p=0.000$; $F(1,224)=93.553$, $p=0.000$). Film izledikten sonraki sigara ve alkol istek düzeyleri anlamlı olarak farklılık göstermiştir. Kaybedenler Kulübü filmi izleyen öğrenciler, anlamlı olarak daha fazla sigara ve alkol içme isteği duymuşlardır (Sırasıyla $F(1,229)=15.888$, $p=0.000$; $F(1,230)=20.679$, $p=0.000$). Sigara ve alkol istek düzeyi açısından iki filmi izleyen gruplar anlamlı olarak farklılaşmış, Kaybedenler Kulübü filmi izleyenler anlamlı olarak daha fazla sigara ve alkol içme isteğinde artış olduğunu belirtmişlerdir (Sırasıyla $\chi^2=17.649$, $p=0.000$; $\chi^2=16.664$, $p=0.000$). Günlük hayatında alkol tüketen katılımcılar ile hayatında hiç alkol tüketmemiş katılımcıların aşerme puanları karşılaştırılmış, alkol kullanan katılımcılar hiç kullanmamış katılımcılara göre anlamlı olarak daha fazla aşermişlerdir ($F(1,227)=35.621$, $p=0.000$).

Görsel medyada yer alan sigara ve alkol içerikli görseller, izleyiciler üzerinde aşermeyi artırıcı bir etki oluşturmaktadır. Sigara ve alkol içerikli görseller, daha uzun süre bellekte kalmakta, görsel medya madde tüketimini teşvik etmektedir.

Anahtar kelimeler: Medya, sigara, alkol

KKTC'DE İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ ARASINDA PSİKOAKTİF MADDELERİN KULLANIM YAYGINLIKLARI VE RİSK ETKENLERİ

Mehmet Çakıcı¹, Buse Keskindağ², Meryem Karaaziz¹, Ebru Çakıcı¹

¹Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü; Lefkoşa Psikiyatri Merkezi, Lefkoşa

²Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Lefkoşa

Amaç: İnsan sağlığını tehdit eden ve dünyadaki tüm toplumları olumsuz yönde etkileyen psikoaktif madde kullanımını son yıllarda başlama yaşının düşmesiyle birlikte gençlere ve çocuklara kadar yayıldığı saptanmıştır. Birleşmiş Milletler'in 2014 yılı Gençler ve Madde Kullanımı Raporu'na göre yasadışı madde kullanımının çocuklar ve gençler arasında arttığı bildirilmesine rağmen KKTC'de ilkokul öğrencileri arasında psikoaktif madde kullanım sıklığı ile ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada KKTC ilkokul 5. sınıf öğrencileri arasında tütün, alkol ve diğer psikoaktif madde (DPM) kullanım yaygınlığı, risk faktörleri ve kullanım nedenleri incelenmiştir.

Yöntem: Araştırma Mayıs-Haziran 2015 tarihlerinde KKTC'deki Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı 75 devlet ilkokulunun tümünde ve 2 özel ilkokulda 2345 ilkokul 5. sınıf öğrencileri arasında yapılmıştır. Çalışmada ABD Eğitim Bakanlığı 'Kaliforniya Sağlıklı Çocuklar Anketi' isimli anket formu Türkçe'ye uyarlanarak kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama aşaması, araştırmacılar ve çalışma için eğitilen anketörlerden oluşan 20 kişilik bir ekiple sürdürülmüştür. Verilerin analizinde Betimleyici İstatistik Yöntemleri ve kız-erkek karşılaştırmalarında ki-kare testi uygulanmıştır. Risk faktörleri (bağımsız değişkenler) ve diğer psikoaktif madde (DPM) (bağımlı değişkenler) arasındaki ilişkiyi belirlemek için lojistik regresyon kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada hayat boyu tütün kullanım sıklığı %10,9, alkol kullanma sıklığı %23,5 ve diğer psikoaktif

madde (DPM) kullanım sıklığı %1,2 olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin %51,3'ünün DPM isimlerinden herhangi birini duyduğu bulunmuştur. Öğrenciler arasında en çok duyulan DPM'nin bir sentetik kanabinoid (%5,3) olduğu ortaya çıkmıştır. Şehirde yaşamak, ebeveynlerin ayrı veya dul olması, kardeşe sahip olmak, kötü davranışa ya/ya da, hakarete maruz kalmak ve alkol kullanımı, tütün kullanımı için risk faktörleri iken, erkek olmak, şehirde yaşamak, tütün ve DPM kullanımı ise alkol kullanımı için risk faktörü olarak bulunmuştur. Erkek olmak, kötü davranışa, hakarete, fiziksel şiddete maruz kalmak ve alkol kullanımı ise DPM kullanımı için risk faktörleri olarak tespit edilmiştir.

Sonuç: Bu çalışma, gelişmekte olan bir ülke statüsünde olan KKTC'de çocuk yaşlarda DPM kullanımının bulunduğunu ortaya koymuştur. KKTC'de psikoaktif madde kullanma yaşının dünyada ve Türkiye'de olduğu gibi düştüğü ve gerekli önleme programlarının geliştirilmesinin kaçınılmaz olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle geçiş maddeleri olan sigara ve alkol kullanımına yönelik önleme programlarının hazırlanması DPM kullanımının da önlenmesini sağlayacaktır. Bu çalışmada elde edilen veriler gelecekte yapılacak olan önleme çalışmalarına ışık tutacak ve ilkokul öğrencileri arasında psikoaktif madde kullanım sıklığını takip eden araştırmalar için yol gösterici olacaktır.

Anahtar kelimeler: Yaygınlık, psikoaktif madde, risk faktörleri, ilkokul öğrencileri

Tablo 1. Öğrencilerin bazı değişkenler açısından yaşam boyu en az bir kez tütün, alkol ve DPM kullanıp kullanmamasına göre lojistik regresyon analizi ile yapılan risk oranları

<i>Demografik Değişkenler</i>	<i>Tütün Kullanan/ Kullanmayanlar Odds oranı %95 GA</i>	<i>Alkol Kullanan/ Kullanmayanlar Odds oranı %95 GA</i>	<i>DPM Kullanan/ Kullanmayanlar Odds oranı %95 GA</i>
Cinsiyet (erkek / kız)	1,207 (0,926 – 1,574)	1,512 (1,243 – 1,841)**	3,525 (1,417 – 8,767)*
Yaş (11 üstü /11 ve altı)	1,273 (0,831 – 1,950)	1,202 (0,889 – 1,627)	1,842 (0,434 – 7,818)
Doğum yeri (Kıbrıs / Türkiye)	1,085 (0,821 – 1,433)	1,178 (0,982 – 1,413)	1,630 (0,742 – 3,582)
Yaşama yeri (şehir / köy)	2,953 (2,195 – 3,973)**	1,440 (1,182 – 1,753)**	1,484 (0,685 – 3,218)
Ailesi ile (yaşamayan / yaşayan)	1,151 (0,751 – 1,766)	1,136 (0,771 – 1,673)	2,348 (0,819 – 6,731)
Anne-babanın medeni durumu (ayrı / evli)	1,413 (1,022 – 1,953)*	1,019 (0,746 – 1,391)	3,063 (0,413 – 22,708)
Kardeş (var / yok)	5,063 (2,527 – 10,142)**	1,196 (0,950 – 1,504)	2,218 (0,930 – 5,290)
Ailenin gelir derecesi (kötü / iyi)	1,095 (0,799 – 1,501)	1,524 (1,196 – 1,941)	1,857 (0,639 – 5,393)
Kötü davranışa maruz kalma (var / yok)	1,843 (1,394 – 2,438)**	1,125 (0,912 – 1,389)	3,411 (1,547 – 7,521)**
Hakarete maruz kalma (var / yok)	1,553 (1,175 – 2,053)**	1,116 (0,918 – 1,358)	3,878 (1,815 – 8,282)**
Fiziksel şiddete maruz kalma (var / yok)	1,145 (0,801 – 1,638)	1,059 (0,771 – 1,454)	4,574 (2,062 – 10,144)**
Üzüntü anında ilgi (yok / var)	1,222 (0,740 – 2,017)	1,308 (0,922 – 1,855)	1,891 (0,561 – 6,373)
Tütün kullanımı (kullanan/kullanmayan)	--	13,985 (10,085 – 19,394)**	2,303 (0,920 – 5,762)
Alkol kullanımı (kullanan / kullanmayan)	13,713 (10,081 – 18,653)**	--	2,213 (1,021 – 4,799)*
DPM kullanımı (kullanan/kullanmayan)	2,303 (0,920 – 5,762)	2,213 (1,021 – 4,799)*	--

*p ≤ 0.05 ve **p ≤ 0.001 Anlamlılık Düzeyleri, GA = Güven Aralığı.

GENÇLERDE ALKOL KULLANIMINI YORDAMLAYAN KORUYUCU FAKTÖRLER: GÖNÜLLÜLÜK, İLİŞKİSEL ETİK VE SOSYAL BECERİLERİN ROLÜ

Gizem Erdem¹

¹Koç Üniversitesi, İstanbul

Erken yetişkinlik dönemi, ergenlik döneminde başlayan kimlik arayışı sürecinin 18-25 yaş arası dönemde devamlılığına işaret eden ve gencin kariyer, romantik ve ailevi ilişkiler gibi alanlarda yeni deneyimler edindiği fakat belirsizlikler de yaşadığı gelişimsel bir geçiş süreci olarak tanımlanmaktadır (Arnett, 2000). Yapılan araştırmalar bu döneme özgü yaşanan stresin, aidiyet ve ayrışma sorunlarını ve alkolün kötüye kullanımını tetikleyebileceğini göstermektedir (Greenberg, Domitrovich, & Bumbarger, 2001; Merikangas et al., 2010; Reinke et al., 2012). Bu nedenle alkol kullanımını yordamlayan koruyucu faktörlerin belirlenmesi erken yetişkinlere yönelik müdahalelerin geliştirilmesi için önem kazanmaktadır. Bu çalışmada, Boszormenyi-Nagy'ın (1986) Bağlamsal Kuramı'ndan hareketle, alkol kullanımı sıklığı ile ilişkisel etik, empati ve başa çıkma becerileri ve gönüllülük arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu bağlamda, gençlerde ilişkisel etik, yetiştikleri kök aile ile kurdukları bağlılık, sadakat, vefa ve yakınlık duyguları olarak tanımlanmış ve bu faktörlerin aile içi roller, empati, stresle başa çıkma gibi becerileri artırarak alkol kullanım sıklığını azaltması öngörülmüştür. Araştırma örneklemini, 18-25 yaş arasında, 308 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veriler, Eylül 2015 – Şubat 2016 tarihleri arasında kartopu yöntemiyle internet üzerinden isimsiz olarak toplanmıştır. Katılımcılara, İlişkisel Etik Ölçeği (Hargrave, Jennings, & Anderson, 1991), McMaster Aile Değerlendirme Ölçeği (Epstein, Baldwin, & Bishop,

1983), Empatik Eğilim Ölçeği (Dökmen, 1988), Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği (Şahin & Durak, 1995) ve BAPİ (Ögel ve ark., 2015) uygulanmıştır. Gönüllülük için ise açık uçlu sorulardan oluşan bir anket oluşturulmuş ve katılımcılara bugüne dek görev aldıkları sosyal kulüpler, sivil toplum kuruluşları ve derneklerle ilgili sorular yöneltilmiştir. Analizler için Pearson Korelasyon ve Doğrusal Regresyon kullanılmıştır. Boszormenyi-Nagy'ın (1986) kuramının öne sürdüğü üzere, kök ailedeki roller ve kurulan ilişkiler ile alkol kullanımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ailesinde en büyük kardeş olan ($b = -.18, p < .05$) ve ailesine vefa ve sadakat duyan ($b = -.23, p < .05$) gençlerde alkol tüketim sıklığının düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, gönüllü olarak sosyal sorumluluk projelerinde yer alma ($b = -.16, p < .05$) ve stresle başa çıkma becerilerinin ($b = -.21, p < .05$) de alkol kullanım sıklığı için koruyucu faktörler olduğu görülmüştür ($R^2 = .14$). Öte yandan, alkol kullanımı ile empati becerileri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgular, kök aileye yönelik ve sosyal katılımı destekleyen müdahalelerin erken yetişkinlerde alkolün kötüye kullanımı sorunlarını önleyebileceğini göstermektedir. İleride yapılacak araştırmaların ise aile ilişkileri, gönüllülük ve alkol kullanımı arasındaki döngüsel etkileşimi boylamsal olarak incelemesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Alkol kullanımı, ilişkisel etik, gönüllülük, sosyal beceri

FACEBOOK KULLANIM DÜZEYİNİN TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU, DEPRESYON VE SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER İLE İLİŞKİSİ

Mehmet Çakıcı¹, Asra Babayiğit¹, Ebru Çakıcı¹, Meryem Karaaziz¹

¹Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Lefkoşa Psikiyatri Merkezi, Lefkoşa

²Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Lefkoşa

Amaç: Son yıllarda gelişen iletişim teknolojilerinin de etkisiyle, dünyada 350 milyonu aşkın kullanıcısı olan Facebook, bireylerin hayatında giderek artan bir öneme sahip olmuştur. Bu nedenle facebook kullanımına yönelik çalışmalar günümüzde giderek hız kazanmaktadır. Araştırmalar aşırı facebook kullanımının depresyon, kaygı bozuklukları, histriyonik kişilik bozukluğu ve bağımlılıklar üzerinde olumsuz etkileri olduğunu göstermesi yanında facebook bağımlılığının da ortaya çıkabileceğini bildirmektedir. Bu çalışmada, KKTC'deki Facebook kullanım düzeyi ile Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Depresyon ve sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir.

Yöntem: Bu çalışmanın evreni KKTC'de yaşayan, 18-65 yaş arasında, Türkçe konuşan bireylerden oluşmaktadır. KKTC genelini temsil eden 982 kişilik örneklem yaş, cinsiyet ve coğrafi bölge kotaları göz önüne alınarak, çok tabakalı rastgele örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Veriler Mayıs ve Haziran 2016 tarihlerinde toplanmıştır. Çalışmanın anket formu araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyo-demografik veri formu, travmatik stres belirti ölçeği, facebook bağımlılığı ölçeği ve beck depresyon envaterinden oluşmaktadır. Bulguların analizi facebook bağımlılık riski yüksek grup (FB-YRG) (FBÖ>45) ve facebook bağımlılık riski düşük grup (FB-DRG) (FBÖ≤45) olarak ikiye ayrılarak karşılaştırılmıştır. Verilerin analizinde, facebook bağımlılığı yüksek ve düşük grup karşılaştırmalarında ki-kare testi uygulanmıştır.

Sosyodemografik risk faktörleri, depresyon, TSSB (bağımsız değişkenler) ve facebook kullanımı (bağımlı değişken) arasındaki ilişkiyi belirlemek için lojistik regresyon kullanılmıştır. Facebook kullanımı, depresyon ve TSSB arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla da korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular: Araştırma'da FB-YRG %17,6 olarak saptanmıştır. Major Depresyon nokta yaygınlığı %23,5 ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu'nun yaygınlığının ise %19 olarak bulunmuştur. FB-YRG'de FB-DRG'ye göre depresyon ve TSSB daha yüksek olarak tesbit edilmiştir. Gençlerde, madde kullanımı olmayan bireylerde, çocuk sahibi olmayanlarda, fiziksel bir hastalığı bulunmayanlarda ve evli olmayan katılımcılarda facebook bağımlılığı riski daha yaygın olarak gözlemlenmiştir.

Sonuçlar: Facebook bağımlılığı riski yüksek olan kişiler olmayanlara kıyasla daha sosyal olarak izole edilmiş, yalnız, özgüveni düşük ve genç bireylerdir. Madde bağımlılığı gibi facebook bağımlılık riski yüksek olan bireylerde depresyon ve TSSB olması bu kişilerin facebook kullanımını olumsuz duygulanımdan kurtulmak amacıyla kendi kendilerini tedavi etme aracı olarak görmelerinden ortaya çıkabilen bir davranış biçimi olduğunu düşündürmektedir.

Anahtar kelimeler: Facebook kullanımı, depresyon, TSSB, risk faktörleri

Tablo 1. Katılımcıların bazı değişkenler açısından lojistik regresyon analizi ile yapılan risk oranları

<i>Demografik Değişkenler</i>	<i>FBÖ > 45 / FBÖ ≤ 45 Odds Oranı 95% GA</i>
Cinsiyet (Kadın / Erkek)	1,210 (0,919-1,594)
Yaş (25 ve altı / üzeri)	1,876 (1,420-2,479)**
Doğum Yeri (Türkiye / Kıbrıs)	1,179 (0,888-1,566)
Kiminle yaşıyor (yalnız / ailesi-başkalarıyla)	1,438 (1,020-2,027)*
Eğitim (lise ve üzeri / lise altı)	1,345 (0,982-1,841)
Tütün Kullanımı (40 defadan fazla / az)	1,066 (0,808-1,407)
Alkol Kullanımı (40 defadan fazla / az)	1,056 (0,801-1,390)
Madde Kullanımı (kullanan / kullanmayan)	1,826 (1,275-2,617)**
Çocuk Sahibi Olma (hayır / evet)	2,227 (1,672-3,100)**
Sıklıkla Yaşanan Yer (şehir / köy)	1,175 (0,837-1,650)
Medeni Durum (bekar / evli)	2,124 (1,586-2,844)**
Çalışma Durumu (çalışmıyor / çalışıyor)	1,120 (0,849-1,478)
Aylık Gelir (3400 TL'den az / fazla)	1,424 (1,017-1,995)*
Fiziksel Hastalık (yok / var)	1,968 (1,002-3,865)*
Depresyon (var / yok)	1,792 (1,244-2,581)*
TSSB (var / yok)	2,037 (1,380-3,007)**

*p ≤ 0.05 ve **p ≤ 0.001 Anlamlılık Düzeyleri, GA = Güven Aralığı.

BAĞIMLILIKLA İLGİLİ İNANIŞLAR ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Cemal Onur Noyan¹, Aslı Enez Darçın², Serdar Nurmedov³, Gül Alpar⁴, Alptekin Çetin¹, Nesrin Dilbaz¹

¹Üsküdar Üniversitesi, İstanbul

²Kanuni Eğitim Araştırma Hastanesi, İstanbul

³Acıbadem Sağlık Grubu, İstanbul

⁴İstanbul Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü, İstanbul

Giriş: Bağımlılık tarihsel süreçte farklı modeller ile tanımlanmaktadır. Halen üzerinde fikir birliğine varılan tek bir model olmamakla birlikte birden fazla modelin iç içe geçtiği değerlendirilmektedir. Bağımlılığı açıklamaya çalışan modellerin hem alkol/madde kullanan kişilerde hem de sağlık çalışanlarında bağımlılığa karşı tutumları ortaya çıkarttığı değerlendirilmektedir. Bağımlılığı kronik bir beyin hastalığı olarak açıklayan modellerin yanında bağımlılığı kişisel bir yetersizlik olarak açıklayan ahlaki modellerin psikiyatristlerin bağımlılığa yönelik inanışlarını etkilediği ve tedavi konusunda önemli bariyerler oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Ahlaki yaklaşım, spiritüel yaklaşım, Bilişsel yaklaşım ve Hastalık modeli gibi yaklaşımlar ile bağımlılık açıklanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın amacı sağlık çalışanlarının bağımlılık ile ilgili inanışlarının belirlenmesi amacı ile “Addiction Belief Inventory” ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmaktır.

Yöntem: Bağımlılık inanış ölçeği 2002 yılında Luke tarafından bağımlılığa yönelik inanış ve tutumları ölçmek

için geliştirilmiş olan 5’li likert tipi bir ölçektir. 1 (kesinlikle katılmıyorum)’dan 5 (kesinlikle katılıyorum)’e kadar değerlendirme aralığı bulunmaktadır. Farklı gruplarla yapılan geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarında Cronbach alfa değeri 0.61-0.83 arasındadır. Kontrol Kaybı, Kronik Hastalık, Uzmanlara Güven, Davranışların Sorumluluğu, İyileşme Sorumluluğu, Genetik Yatkınlık, Başetme ve Ahlaki Zayıflık olarak 8 alt ölçeği bulunmaktadır. İnternet üzerinden anket yöntemi ve birebir anket doldurma yolu ile 400 sağlık çalışanına anket uygulanmış olup, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır

Sonuç: Geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda anketin 8 faktörlü yapısı korunmuş olup. Cronbach alfa değeri 0,702 olarak sonuçlanmıştır. Bağımlılık İnanış Ölçeği’nin Türkçe formu bağımlılıkla ilgili tutum çalışmalarında geçerli ve güvenilir bir araç olarak kullanılabilir.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, damgalama, geçerlik, güvenirlik

**POSTER
BİLDİRİLER**

ALKOL VE MADDE BAĞIMLILARINDA İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALANMA VE TEDAVİ MOTİVASYONU İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Cihan Ektiricioğlu¹, Gül Ünsal¹, Serhat Çıtak²

¹Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

²Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, AMATEM Kliniği

Giriş: İçselleştirilmiş damgalanmanın, hastanın psikiyatri ve psikososyal tedaviye katılımında, rehabilitasyon için işbirliği yapmasında set rolünde olduğu, ayrıca içselleştirilmiş damgalanmanın etkisiyle hastada umutsuzluk ve depresif belirtiler görüldüğünden hastanın tedaviye başlamak için motivasyon eksikliği hissettiği saptanmıştır.

Amaç: Bu araştırma alkol ve madde bağımlılarında içselleştirilmiş damgalanmanın tedavi motivasyonu üzerindeki etkisi ve bu durumu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapılacak kesitsel özellikte bir araştırmadır. İstanbul'da bir psikiyatri hastanesinin AMATEM kliniğinde yapılmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için Marmara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan etik kurul izni, Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden kurum izni alınmıştır. Örneklem büyüklüğü istatistiksel formülle hesaplanmış ve çalışma 128 hasta ile tamamlanmıştır. Veriler, Sosyodemografik Veri Formu, Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği (RHİDÖ), Tedavi Motivasyonu Anketi (TMA) ile toplanmıştır. Veriler, tanımlayıcı istatistiksel analizler ve Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hastaların %45.3'ü bekâr, %92.2'si erkek, %60.2'si ilköğretim mezunudur ve yaş ortalamaları $33,65 \pm 11,64$ 'dir. Hastaların RHİDÖ ölçek toplamından alınan puanlar ortalama $69,22 \pm 14,93$ 'dür. Hastaların TMA ölçek toplamından alınan puanlar ortalama $92,75 \pm 18,06$ 'dır. Hastaların RHİDÖ toplam puanları ile TMA toplam puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($r:0,214$; $p:0,015$). RHİDÖ toplam puanları ile TMA alt boyutları puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (içsel motivasyon $r:0,204$; $p:0,021$; dışsal motivasyon $r:0,204$; $p:0,021$; kişilerarası yardım arama $r:0,184$; $p:0,038$). TMA toplam puanları ile RHİDÖ alt boyutları puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır. (Yabancılaşma $r:0,190$; $p:0,031$; kalıp yargıların onaylanması $r:0,237$; $p:0,007$; algılanan ayrımcılık $r:0,193$; $p:0,029$).

Sonuç: Bu çalışmada katılımcıların çoğunluğu erkektir. Alkol ve madde bağımlılığında, içselleştirilmiş damgalanma, tedavi motivasyonu ve bunların alt boyutlarının puan ortalamaları birlikte yükselmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, içselleştirilmiş damgalanma, tedavi motivasyonu.

Tablo 1. Kişiy e ait sosyodemografik verilerin dağılımı			
		Min-Mak	Ort±ss
Yaş(yıl)		18-65 n	33,65±11,64 %
Cinsiyet	Erkek Kadın	118 10	92,2 7,8
Eğitim Durumu	Okur-yazar İlköğretim Lise Üniversite Yüksek Öğretim	3 77 38 7 3	2,3 60,2 29,7 5,5 2,3
Medeni Durum	Bekar Evli Boşanmış/Ayrı Yaşıyor	58 38 32	45,3 29,7 25,0
Meslek	Çalışmıyor Öğrenci Memur İşçi Ev Hanımı Emekli Serbest Meslek	49 3 2 38 1 14 21	38,3 2,3 1,6 29,7 0,8 10,9 16,4
Kullanılan Esas Madde	Eroin Bonzai Alkol Esrar Kokain Diğer	70 21 32 1 1 3	54,7 16,4 25,0 0,8 0,8 2,3
Yatış İsteği	Kendi İsteği Ailenin İsteği Kendi ve Aile İsteği	73 9 46	57,0 7,0 35,9
Amatem Yatış Sayısı	İlk Kez 2 3 4 5 ve üstü	71 39 8 7 3	55,5 30,5 6,3 5,5 2,3

Tablo 2. Ruhsal hastalıklarda içselleştirilmiş damgalanma ölçeği ve tedavi motivasyonu anketi puanlarının ilişki düzeylerinin incelenmesi							
TMA		RHİDÖ					
		Toplam	Yabancılaşma	Kalıp Yargıların Onaylanması	Algılanan Ayrımcılık	Sosyal Geri Çekilme	Damgalanm
Toplam	r	0,214	0,190	0,237	0,193	0,082	0,077
	p	0,015*	0,031*	0,007**	0,029*	0,357	0,390
İçsel Motivasyon	r	0,204	0,185	0,247	0,172	0,070	0,063
	p	0,021*	0,036*	0,005**	0,052	0,432	0,477
Dışsal Motivasyon	r	0,204	0,193	0,196	0,233	0,107	-0,015
	p	0,021*	0,029*	0,027*	0,008**	0,277	0,871
Kişilerarası Yardım Arama	r	0,184	0,166	0,178	0,127	0,136	0,056
	p	0,038*	0,061	0,045*	0,154	0,126	0,532
Tedaviye Güven	r	-0,020	-0,039	-0,027	0,021	-0,081	0,090
	p	0,820	0,664	0,759	0,815	0,365	0,311
r:Pearson korelasyon katsayısı		*p<0,05		**p<0,01			

MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERİN OLUMSUZ OTOMATİK DÜŞÜNCELERİ'NİN İNCELENMESİ

Hande Çelikay¹, Berhan Akgür², Beyaz Mete³, Gülbahar Arıcı³, Helin Ögütçü³

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²Bilkent Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

³Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

Yasa dışı madde kullanımının neden olduğu nörobilişsel işlev bozuklukları, bireylerin yaşam kalitesini bozar, akademik ve çalışma performansını düşürür, tedaviye yanıtını olumsuz etkiler(1). Nörobilişsel işlevlerdeki bozulmaya bağlı olarak bireyin düşünce yapısı da bozulmaya başlar(2). Madde kullanımı sonucu yaşanan olumsuz yaşantılar, maddi kayıplar, eğitim hayatından geri kalmak, iş yaşamına uyum sağlayamamak, aile ve sosyal desteğin zayıflaması kişilerin düşünce biçimlerini olumsuz etkilemektedir.

Bu çalışmada, Denetimli Serbestlik yasası kapsamında madde kullandığı tespit edilmiş ve tedavi sürecinde olan bireylerin olumsuz otomatik düşünceleri incelenmiştir. Katılımcılar, Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği'nde Denetimli Serbestlik yasası kapsamında tedavisi sürdürülen 212 erkek, 8 kadın (220) katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcı grubunun yaş ortalaması 28±8.97, %78.3'ünün gelir düzeyi 0-2000 TL aralığında, %58.6'sı bekar, %68.2'si en fazla ortaokul mezunu, %74.8'i çalışmaktadır. Tüm katılımcılara demografik form verildikten sonra madde kullanım geçmişi öğrenilmiş, ardında da Otomatik Düşünceler Ölçeği (ODO) (3) uygulanmıştır. Katılımcılar Denetimli Serbestlik Yasası kapsamında tedavi hizmeti aldıkları için toksikolojik analizlerinde idrarlarında en az bir yasadışı madde saptanmıştır. Katılımcıların ümitsizlik puanları ile çalışma durumları arasında anlamlı farklılaşma elde edilmiş ($F(1,211)=11.210$, $p<0.05$), çalışan katılımcıların ümitsizlik puanlarının anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Kokain deneyimi olan katılımcılarla,

kokain deneyimi olmayan katılımcıların olumsuz otomatik düşünce toplam puanları arasında anlamlı farklılaşma elde edilmiş ($F(4,184)=6.102$, $p=0.000$), kokain deneyim sıklığı arttıkça olumsuz otomatik düşünce toplam puanları da artmıştır. Burundan çekerek madde kullanımı olan bireylerin yalnızlık, umutsuzluk, şaşkınlık/kaçma fantazileri, kişisel uyumsuzluk, olumsuz duygu ve düşünceler puanları anlamlı olarak daha yüksektir ($F(1,178)=26.026$, $p=0.000$), $F(1,182)=21.842$, $p=0.000$), $F(1,179)=16.916$, $p=0.000$), $F(1,182)=24.201$, $p=0.000$), $F(1,180)=13.865$, $p=0.000$). Sentetik esrar deneyimi ile umutsuzluk, yalnızlık ve izalasyon, olumsuz duygu ve düşünceler, şaşkınlık ve kaçma fantazileri, kişisel uyumsuzluk ve değişme isteği puanları arasında anlamlı farklılaşma görülmüştür. Sentetik esrar deneyimi arttıkça bu alt boyut puanlarında da artış olmuştur. ($F(4,186)=5.509$, $p=0.000$), $F(4,181)=7.731$, $p=0.000$), $F(4,183)=4.064$, $p<0.01$), $F(4,182)=4.459$, $p<0.01$), $F(4,185)=6.249$, $p=0.000$). Esrar kullanım süresi arttıkça umutsuzluk puanı da artmaktadır ($r=0.29$, $N=136$, $p=0.001$).

Madde bağımlılığının tedavisinde bilişsel davranışçı terapi teknikleri, bilişsel yeniden yapılanma ve sürdürüm tedavilerinde en etkili yöntemlerden biridir. Madde kullanımı olan bireylerin olumsuz otomatik düşüncelerinin ayrıntılı incelenmesi, tedavi etkililiği açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Madde bağımlılığı, olumsuz otomatik düşünceler, denetimli serbestlik

SENTETİK KANNABİNOİD KULLANAN BİREYLER İLE MADDE KULLANMAYAN BİREYLERİN NÖROBİLİŞSEL İŞLEVLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Hande Çelikay¹, Ebru Aldemir Öztürk¹, Ayşe Ender Altıntoprak¹, Hakan Coşkunol¹

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü

Çalışmada, son bir yıldır sentetik kannabinoid (SK) kullanımı olan bireylerin nörobilişsel işlevleri madde kullanım geçmişi olmayan bireyler ile karşılaştırılmıştır. Örneklem, Haziran 2015 – Ocak 2016 tarihleri arasında Ege Üniversitesi BATI Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği'ne başvuran 18-44 yaş aralığında, okur-yazar, SK kullanımı olan, bağımlılık tanısı almış 33 erkek katılımcı ile bu grupla eşleştirilmiş madde kullanım geçmişi olmayan 33 erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların zekâ aralıkları RSPM ile değerlendirilmiş, normal düzeyin altında olanlar çalışmadan çıkarılmıştır. Katılımcıların Belirti Tarama Testi ile psikopatolojik semptomları, demografik bilgi formu ile madde kullanım sıklığı, süresi, miktarı, suç geçmişi, intihar girişimi vb. incelenmiştir. Son olarak nöropsikolojik testler uygulanmıştır. (1)(2). Çalışmaya dâhil olan 66 katılımcının yaş ortalaması 25 ± 5.7 , %81'i bekâr (n=54), %42.4'ü ilköğretim mezunu (n=28), %42.4'ünün gelir düzeyi 0-2000 TL aralığında (n=28), %65.2'si çalışmaktadır (n=43). SK ilk kullanım yaş ortalaması 19 ± 3.7 , kullanım süre ortalaması 2.51 ± 1.47 , haftalık kullanılan toplam madde miktarı ortalaması (gr) 13.96 ± 11.52 'dir. SK kullanımı olan bireyler, madde kullanımı olmayan bireylerden RSPM puanları açısından anlamlı olarak düşük puan almışlar ($F(1,64)=34.404$, $p=0.00$), (SCL-90R)'nin tüm alt testlerinden ise anlamlı olarak daha yüksek puanlar almışlardır (tüm p'ler <0.05) Stroop Testi'nin 1, 4 ve 5. Kartlarının süre puanları açısından gruplar arasında farklılaşma elde edilmiştir (tüm p'ler <0.05). Sürdürülebilir dikkat ve görsel tarama

becerisini ölçmek için uygulanan İşaretleme Testi'nde madde kullanım geçmişi olmayan bireyler testi daha kısa sürede, daha fazla hedef bularak ve daha az hedef atlayarak tamamlamışlardır (tüm p'ler <0.05). Planlama ve problem çözme becerisini ölçen Londra Kulesi Testi'nde SK kullanımı olan bireyler anlamlı olarak daha fazla gereksiz hamle yaparak verilen problemleri çözmek için daha kısa planlama sürelerine sahiptirler (tüm p'ler <0.05). Öğrenme ve bellek fonksiyonlarını ölçmek için Ö-SBST ile SDOT uygulanmış, madde kullanım geçmişi olmayan katılımcılar SDOT'de anlamlı olarak daha az deneme yaparak sayı dizisini öğrenmişler, Ö-SBST'de anlık bellek, öğrenme, en yüksek öğrenme, kendiliğinden hatırlama puanları anlamlı olarak yüksekken, tutarsızlık puanları ise SK kullanımı olan bireylerden anlamlı olarak düşüktür (tüm p'ler <0.05). Yönetici işlevler ve soyut düşünme becerisini ölçmek için WCST uygulanmış, SK kullanım geçmişi olan bireyler anlamlı olarak daha fazla kart kullanarak, daha az kategori tamamlayarak, daha fazla perseveratif hata yaparak testi tamamlamışlardır (tüm p'ler <0.05). SK kullanım geçmişi olan bireylerin psikoeğitim programları, tedaviye uyumları, mesleki işlevsellikleri, eğitsel başarıları üzerine yapılacak müdahaleler için nörobilişsel işlevlerdeki farklılıklarını bilerek hareket etmek önem teşkil etmektedir(3).

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, sentetik kannabinoid, nöropsikoloji

KANNABİS KULLANIM BOZUKLUĞU OLAN HASTALARDA NÖROBİLİŞSEL İŞLEVLER: KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Ebru Aldemir¹, Hande Çelikay¹, Ayşe Ender Altıntoprak¹, Hakan Coşkunol¹

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Amaç: Yasa dışı madde kullanımının neden olduğu nörobilişsel işlev bozuklukları, bireylerin yaşam kalitesini bozar, akademik ve çalışma performansını düşürür, tedaviye yanıtını olumsuz etkiler (1). Bu çalışmada amacımız, kannabis kullanım bozukluğu olan hastaların nörobilişsel işlevlerini (yürütücü işlevler, sözel bellek ve öğrenme işlevleri) madde kullanımı olmayan bireylerle karşılaştırmaktır.

Yöntem: Çalışmanın örneklemini, Haziran 2015–Ocak 2016 tarihleri arasında, Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı Polikliniği'ne başvuran 18-44 yaş arası, okur-yazar, kannabis kullanım bozukluğu tanılı 35 erkek hasta ile yaş açısından eşleştirilmiş madde kullanım bozukluğu tanısı olmayan 34 erkek katılımcıdan oluştu. Olguların zeka düzeyi Raven Standart Progresif Matrisler Testi (RSPM) ile değerlendirildi, normal düzeyin altında olanlar çalışmaya dâhil edilmedi. Belirti Tarama Testi (SCL-90-R) ile psikopatolojik semptomlar, demografik bilgi formu ile madde kullanım süresi ve miktarı değerlendirildi. Yürütücü işlevler, bilişsel esneklik ve çalışan bellek kapasitesini gösteren Wisconsin Kart Eşleme Testi (WCST) (2) ile, sözel bellek ve öğrenme işlevleri ise Öktem Sözel Bellek Süreçleri Testi (Ö-SBST) (3) ile değerlendirildi.

Bulgular: Yaş ortalaması kannabis kullanımı olan hastalarda 25.4±5.9, sağlıklılarda 28.2±7.8'di ($p>0.05$). Hastaların kannabis kullanım süresi ortalama 7.7±4.7 yıldır. Haftada ortalama 20±32.05 gr kannabis tüketiyorlardı ve en son ortalama 22.8±29.09 gün önce kannabis kullanmışlardı. Psikotizm, anksiyete ve

depresyon düzeyleri açısından iki grup arasında anlamlı farklılaşma yoktu. WCST'ye göre hastaların toplam tepki sayısı, toplam yanlış sayısı ve perseveratif tepki sayısı kontrol grubundan fazla (sırasıyla $p<0.001$, $p<0.05$, $p<0.05$), tamamlanan kategori sayısı kontrol grubundan azdı ($p<0.05$). Ö-SBST'ne göre ise hastaların öğrenme, kendiliğinden hatırlama ve toplam hatırlama puanları, kontrol grubundan düşüktü (sırasıyla $p=0.001$, $p<0.01$, $p<0.001$).

Tartışma: Bu çalışma, kannabis kullanım bozukluğu olan hastaların yürütücü, bellek ve öğrenme işlevlerinin kontrol grubundan anlamlı olarak geride olduğunu göstermektedir. Bulgular, mevcut literatür eşliğinde, kliniğe yansımaları değerlendirilerek tartışılacaktır.

Kaynaklar

Fernández-Serrano MJ, Pérez-García M, Verdejo-García A. What are the specific vs. generalized effects of drugs of abuse on neuropsychological performance? *Neurosci Biobehav Rev*. 2011;35(3):377-406.

Heaton RK, Chelune GJ, Talley JL et al. Wisconsin card sorting test manual: Revised and expanded. Florida Psychological Assessment Resources, 1993, p. 62-230.

Öktem PM. Verbal Learning Test (SBSTTA)-A Preliminary Study. *Archives of Neuropsychiatry* 1992;29:196-206.

Anahtar Kelimeler: Kannabis, sözel bellek, yürütücü işlevler

ALKOL VE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU OLAN OLGULARDA ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMASI: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Betül Akyel¹, Ebru Aldemir¹, Demet Havaçeliği Atlam¹

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Amaç: Alkol/madde kullanımı olan bireylerde çocukluk çağı travması, genel popülasyona göre yüksek orandadır ve erken yaşta alkol/madde kullanımına başlama risk etkenleri arasında çocukluk çağı travmaya maruz kalmak bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı alkol ve alkol dışı madde bağımlılığı olan bireylerde, çocukluk çağı travmasının araştırılması ve çocukluk çağı travmasının alkol ve madde kullanım özellikleri ile ilişkisinin saptanmasıdır.

Yöntem: Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı Ayaktan Tedavi Birimine alkol ya da madde sorunu ile başvuran 62 erkek olgu değerlendirildi. Katılımcıların sosyodemografik bilgileri ve alkol / madde kullanım özellikleri değerlendirildi ve bireylere Çocukluk Çağı Travması Ölçeği uygulandı.

Bulgular: Çalışmaya katılan 62 olgudan 28'i alkol, 34'ü madde kullanımı sorunu ile başvurmuştu. Katılımcıların yaş ortalaması 34.4±12.4 ve eğitim süreleri ortalama 9.8±3.9 yıldır. Olguların %67'si bekar, %33'ü ise evliydi. Alkol ya da maddeyi deneme yaşına bakıldığında ise, ortalama deneme yaşının 16.8±5 olduğu saptandı. Özkıyım girişiminin, alkol bağımlılarında (s=7, %25), madde bağımlılarına (s=3, %10) kıyasla daha yüksek oranda olduğu görüldü. 13 katılımcı ailesinde bakım vermelerine

engel olacak düzeyde alkol ya da madde kullanım öyküsü olduğunu bildirdi. Çalışmaya katılan olguların 37'sinde çocukluk çağı kötüye kullanımı ya da ihmali vardı. Çocukluk çağı travmaları ayrıntılı değerlendirildiğinde; 25 olguda duygusal istismar, 25 olguda fiziksel istismar, 30 olguda fiziksel ihmal, 22 olguda duygusal ihmal ve 15 olguda cinsel istismar olduğu belirlendi. Alkol bağımlısı bireylerin çocukluk çağı duygusal istismar ve ihmalin, madde bağımlısı bireylerde ise fiziksel ihmal ve istismarın daha yaygın olduğu belirlendi.

Sonuç: Çalışmamızın sonucunda, alkol/madde sorunu ile başvuran katılımcılarımız arasında çocukluk çağı travmalarının yüksek oranda olduğu bulundu. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğunun ailesinde alkol/madde kullanım öyküsü olduğu belirlendi. Bu veriler ışığında, aile eğitimlerinin alkol/madde kullanımı açısından koruyucu bir faktör olacağı ve bağımlı bireylerde çocukluk çağı açısından ayrıntılı değerlendirme yapılmasının etkin bir tedavi sürecinin belirlenmesinde ve iyi bir prognoz sağlanmasında önemli olduğu sonucuna ulaşıldı.

Anahtar Kelimeler: Alkol kullanım bozukluğu, madde kullanım bozukluğu, çocukluk çağı travması

BAĞIMLI YAKINI OLAN AİLELER İLE SAĞLIKLI YAKINI OLAN AİLELERİN TRAVMATİK YAŞANTILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Hande Çelikay¹, Ebru Aldemir¹, Mine Değirmenci², Merve Çetinkaya², Sema Dereli², Mehtap Sayın²

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

Kişi, bağımlı olduğu maddeye ulaşabilmek için sürekli tehlikeli durumlara girer, risk alır ve sonuç olarak pek çok fiziksel ve psikolojik travmaya maruz kalır (1). Alkol ve madde kullanım bozuklukları trafik kazalarına, alkolle ilişkili kaza ve ölümlere, doğum anomalilerine ilaveten şiddete, suç işlemeye, aile parçalanmasına ve iş kayıplarına yol açabilmektedir (2). Bağımlı bireyin yaşadığı travmalar, ailenin diğer üyelerini de etkilemektedir.

Çalışmada, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Bağımlılık Servisi'nde tedavi görmekte olan 67 alkol ve madde bağımlısının yakını ile ailesinde sağlıklı bireyler bulunan 67 aile bireyine (N=134) Travmatik Yaşam Olayları Listesi (Trauma Checklist)(3) ile Sosyodemografik Bilgiler Formu uygulanmıştır. Bağımlı bireyler ve sağlıklı kontroller eğitim düzeyleri açısından eşleştirilmişlerdir. Katılımcıların %40'ı (53) anne, %16'sı (21) baba, %18'i (24) eş, %26'sı (34) kardeşlerdir. Tedavisi devam eden bağımlı bireyler ile sağlıklı kontrollerin %32'si kadın, %68'i erkektir. Yaş ortalamaları 29.75±12.68, %43.6'sı (58) en az ortaokul mezunu, %56'sı (79) bekârdır. Bağımlı bireylerin %30'u (20) ve sağlıklı kontrollerin %12'si (8) geçmişte psikiyatrik tedavi görmüştür. Bağımlı bireylerin madde

kullanım süre ortalaması 12.32±11.35 yıl olup %11'i (8) geçmişte cezaevine girmiş, %8'i (5) damar yoluyla madde kullanmış ve %36'sı (24) geçmişte kendine fiziksel olarak zarar vermiştir. Bağımlı ve sağlıklı bireylerin yakınlarının %71'i kadın (94), %42'si (56) en az ortaokul mezunu, %73.5'i (97) evlidir. Bağımlı yakını olan aileler ile sağlıklı kontroller travma sayısı açısından anlamlı olarak farklılaşmamışlardır (F1,125)=0.139, p>0.05). Aynı zamanda travmanın yakınlığı, tekrarlılığı, travmanın yol açtığı çaresizlik düzeyi ve yaşanan travmanın engellenebilirliği açısından iki grup arasında anlamlı farklılaşma gözlenmemiştir (Sırasıyla $\chi^2(3)=0.159$; $\chi^2(4)=0.151$; $\chi^2(2)=0.637$; $\chi^2(1)=0.119$). Katılımcıların %28'i (38) aileden birinin ölümünü, %13'ü (17) ise aileden birinin hastalığı ya da sağlık sorununu kendilerini en çok etkileyen travmatik olay olarak seçmişlerdir.

Bağımlı yakınlarını hedef alan, kontrollü, boylamsal, katılımcı sayısının büyük tutulduğu çalışmalara ihtiyaç her geçen gün artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, travma, bağımlı yakınları

“DENETİMLİ SERBESTLİK” UYGULAMASI BAĞIMLILIK TEDAVİSİNDE YETERLİ ETKİNLİĞİ GÖSTERMEKTE MİDİR?

Hakan Coşkunol¹, Hande Çelikay¹, Sözdar Ektiren², Berk Yıldırımlar³, Canberk Gelir⁴, Umut Bozacı⁴

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Ankara

³Yaşar Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

⁴İzmir Ekonomi Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

Türkiye’de 2005 yılında Denetimli Serbestlik uygulamasının hukuksal zemini oluşturulmuş; sonraki yıllarda ise yeni düzenlemelerde bulunulmuştur (1). Türk Ceza Kanunu’nun 5237 sayılı 191. Maddesinde “Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak” suçunda bulunan kişiler hakkında Denetimli Serbestlik (DS) Kararı verilebileceği bildirilmektedir (2).

Bu çalışmada, Denetimli Serbestlik yasası kapsamında tedavi sürecinden en az 1 yıl, en çok 5 yıl önce geçmiş bireylerin sosyodemografik özellikleri, madde kullanım geçmişleri, suça bulaşma, intihar düşünceleri, DS süreci hakkındaki değerlendirmeleri, DS sürecinden sonraki yaşantı biçimleri, algıladıkları sosyal destek örüntüleri incelenmiştir. Katılımcılar, Ege Üniversitesi BATI Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği’nde 2011-2015 tarihleri arasında en az bir kez DS süreci için yönlendirilen 41 madde kullanım geçmişi olan bireyden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında 392 kişi telefonla aranmış, 223 kişinin numarasını değiştirdiği, 27 kişinin uygulamaya katılmayı reddettiği, 101 kişinin telefonunu açmadığı, 41 kişinin ise randevu saatine geldiği tespit edilmiştir. 2016 Ağustos ayı süresince yapılan görüşmelere gelen katılımcıların tamamının cinsiyeti erkek olup, yaş ortalaması 33.6±8.98, %70’i gelir düzeyi (N=28) 0-2000 TL aralığında, %46.3’ü evli (N=19), %46.3’ü bekar (N=19), %80.5’i en az ortaokul mezunu (N=33), %70.7’si halen çalışmakta (N=29), %53.7’sinin anne ve babasının birlikteliği devam ederken (N=22), %12.2’sinin ebeveynleri boşanmıştır (N=5). %82.9’u

(N=34) esrarı beş kezden fazla denediklerini, esrarı ilk olarak ortalama 18.4±4.71 yaşında denediklerini ve ortalama 8.17±7.75 yıl kullandıklarını söylemişlerdir. Katılımcıların ortalama madde kullanım süreleri 9.33±8.05 yıl, haftalık kullandıkları madde miktarı ortalama 10±10.98 gr., %17.1’i ise (N=7) halen madde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların aile desteği arttıkça yeni bir iş bulma veya var olan işe devam etme, ruh sağlığı, geleceği karanlık görmeme, kendini mutlu hissetme düzeyleri anlamlı olarak artmıştır (Sırasıyla $F(5,31)=2.448$, $p=0.05$; $F(4,33)=5.200$, $p=0.002$; $F(3,33)=4.169$, $p=0.013$, $F(4,33)=4.645$,

$p=0.004$). Ruhsal sağlıklarını olumlu tanımlama düzeyleri arttıkça algıladıkları özel kişinin ve algıladıkları sosyal desteğin düzeyi artmıştır (Sırasıyla $F(4,33)=2.919$, $p=0.036$; $F(4,33)=4.104$, $p=0.08$). Çalışmada olguların yaklaşık %10’una ulaşılabilmiştir. Bu durum iletişim ağının ne kadar kopuk olduğunu göstermektedir. İletişim ağındaki kopukluk tek taraflı görünse de hasta popülasyonunun tedavideki isteksizliği de etkindir. Olgularla iletişim yeterli düzeye ulaşana kadar tedavi kurumunun verdiği psikososyal rehabilitasyonun sürdürülmesi oldukça kritiktir. Suç işleme ile alkol-madde bağımlılığı arasındaki güçlü ilişki nedeniyle adli psikiyatri pratiğinde bu konu ile ilgili uygulamalar önem arz etmektedir (3). Alanda yapılacak geniş örneklemli, kontrollü çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli serbestlik, madde kullanımı, yetişkin

ALKOL VEYA MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERLE SAĞLIKLI KONTROLLERİN MÜZİK TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ayşe Ender Altıntoprak¹, Hande Çelikay¹, Süleyman Berk Yıldırımlar², Canberk Gelir³, Umut Bozacı³, Sözdar Ektiren⁴

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²Yaşar Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

³İzmir Ekonomi Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

⁴Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Ankara

Birçok insan onları mutlu edecek tarzda olan müzikleri bilinçli bir şekilde seçer ve duygusal çağrışımı olan müziklerle kendi duygu durumlarını değiştirirler. Aynı zamanda insanlar, öfke ve üzüntü gibi negatif duygu durumlarını yansıtan müzikleri seçmelerine rağmen bu süreçte kendilerini daha iyi hissederler (1). Önceki çalışmalar gösteriyor ki, rap müzik dinleyenlerde alkol ve yasadışı madde kullanımı diğer müzik türlerini dinleyen kişilere göre daha yaygındır (2).

Bu çalışmada, alkol veya madde kullanım geçmişi olan bireylerle sağlıklı kontrollerin müzik tercihleri karşılaştırılmıştır. Katılımcılar, Ege Üniversitesi Batı Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği ile Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilimdalı Bağımlılık Yataklı Birimi'nde tedavisi süren alkol veya madde kullanım geçmişi olan 102 (%50) birey ile alkol veya madde kullanım geçmişi olmayan yaş, gelir, kimlerle yaşadığı ve çalışırken müzik dinleme sıklıkları açısından eşleştirilmiş 102 (%50) sağlıklı bireyden oluşmaktadır. Katılımcılara sosyodemografik bilgi formu ile müzik tercihlerinin sorgulandığı anket formu uygulanmıştır. Katılımcıların 68'i kadın (%33.3), 136'sı erkek (66.7), 25'inin alkol (%12.3), 71'inin madde (%34.8) kullanım geçmişi bulunmakta, yaş ortalaması 29.72±10.99, gelir ortalaması 2346±1907 TL, 165'i ailesiyle birlikte yaşamakta (%80.9), 84'ü lise mezunu (%41.2), 110'u çalışmakta (%53.9), alkol veya maddeye başlama yaş ortalaması 16.8±3.91, 135'i hergün (%66.2), 64'ü çalışırken her zaman müzik

dinlediğini (%31.4) bildirmektedir.

Alkol veya madde kullanım geçmişi olan bireyler daha çok arabesk, rap, tekno müziği dinlemeyi tercih ederken, sağlıklı kontroller anlamlı olarak daha çok rock, klasik, jazz, reggie, blues dinlemeyi tercih etmişlerdir (Sırasıyla $F(1,202)=43.924$, $p=0.000$; $F(1,201)=30.741$, $p=0.000$; $F(1,201)=22.626$, $p=0.000$; $F(1,201)=4.469$, $p=0.036$; $F(1,164)=11.093$, $p=0.001$; $F(1,184)=11.437$, $p=0.001$). En sevdikleri şarkıyı dinlerken akıllarından geçen duygu ve düşünceleri puanlamaları istendiğinde alkol veya madde kullanım geçmişi olan bireyler sağlıklı kontrollerden kızgınlık, üzüntü, sinirlilik-öfke, isyan, umutsuzluk, yalnızlık duygularının anlamlı olarak daha fazla akıllarından geçtiğini belirtmişlerdir (Sırasıyla $F(1,196)=8.597$, $p=0.004$; $F(1,196)=5.425$, $p=0.021$; $F(1,196)=14.230$, $p=0.000$; $F(1,197)=11.355$, $p=0.001$; $F(1,196)=9.021$, $p=0.003$; $F(1,195)=7.901$, $p=0.005$). Dinlemeyi en sevdikleri şarkıcının adı sorulduğunda 65'i (%31.9) pop müzik söyleyen (Sezen Aksu, Sıla, Tarkan vb) ve 48'i (%23.5) arabesk müzik söyleyen (Yıldız Tilbe, Müslüm Gürses, Ferdi Tayfur) şarkıcıları tercih etmişlerdir.

Alkol ve madde bağımlılığının tedavisinde müzik terapisi, etkili tedavi yöntemleri arasında yer almaktadır (3). Bu alanda yapılacak kontrollü araştırmalar, duygu düzenleme becerisini geliştirebilecek, nüks önlemeye yönelik metotların oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Müzik tercihi, alkol, madde

BAĞIMLI YAKINLARININ TRAVMATİK YAŞAM OLAYLARININ VE TEMEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Hande Çelikay¹, Ebru Aldemir¹, Sözdar Ektiren², Doğukan Gündoğdu³, Mübeccel Oksay³,
Melike Boşnak³, Berna Kartal⁴

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Ankara

³İzmir Ekonomi Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

⁴Yaşar Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

Aile ilişkileri kişinin toplumsal yaşamının belirlenmesinde öncül bir rol oynar. Ailenin çocuk yetiştirme tutumuna ait özelliklerinin, kişinin bağımlılık davranışını edinmesinde önemli bir etken olduğuna ilişkin yapılmış araştırmalar bulunmaktadır (1). Ailenin kişilik özellikleri, travma geçmişi bağımlılığın gelişme aşamasında etkin bir role sahiptir.

Bu çalışmada, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Bağımlılık Yataklı Birimi'nde tedavisi süren alkol ve/veya madde kullanım geçmişi olan 103 bireyin yakınlarına sosyodemografik form, Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği ile Travmatik Yaşam Olayları Listesi (2) uygulanmıştır. Katılımcılardan 36'sı bağımlının annesi (%35), 15'i bağımlının babası (%14.6), 15'i bağımlının eşi (%14.6) ve 37'si bağımlının kardeşi (35.9)'dır. Bağımlı yakınlarının %68.9'u kadın (N=71), %30.1'i erkek (N=31), yaş ortalamaları 44±13'tür. %45.1'i en az ortaokul mezunu (N=46), %64.1'i evli (N=66), %16.5'i bekârdır (N=17). %57.3'ü ekonomik durumlarını orta düzeyde olarak değerlendirirken (N=59), ailedeki bağımlı bireyle olan ilişkilerini

%36.9'u iyi olarak (N=38) tanımlamışlardır. Bağımlı bireylerin %12.6'sı kadın (N=13), %84.6'sı erkek (N=89), yaş ortalamaları 30±12, %28.2'si evli (N=29), %59.2'si bekâr (N=61), %52.4'ü en az ortaokul mezunu (N=54), ortalama madde kullanım süreleri 10.26±10.18 yıl, %32'si geçmişte psikiyatrik (N=37), %35.9'u bağımlılık ile ilgili ayaktan ve %28.2'si bağımlılık ile ilgili yatarak

(N=29) tedavi görmüşlerdir. %13.6'sının cezaevi geçmişi (N=14) ve %5.8'inin damaryolu ile madde kullanım geçmişi (N=6) vardır.

Bağımlı yakını ile ilişkisini kötü tanımlayanların duygusal denge puanları anlamlı olarak yüksek çıkmıştır ($F(4,92)=3.717$, $p=0.008$). Kadın katılımcılardan yaşadıkları travma karşısında yoğun çaresizlik duygusu yaşayanların duygusal denge puanları erkek katılımcılara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Sırasıyla $F(1,94)=11.186$, $p=0.001$; $F(2,86)=3.905$, $p=0.024$). Bağımlı yakınlarının negatif değerlilik puanları, ailedeki bağımlı bireyin madde kullanım süresi arttıkça pozitif yönde anlamlı olarak artış göstermiştir ($r=0.21$, $N=96$, $p<0.05$). Hastaneye yatış sayısı fazla olan bağımlı bireye sahip olan katılımcıların negatif değerlilik puanları anlamlı olarak yüksektir ($F(3,89)=3.274$, $p=0.025$). Tekrar eden travmalar yaşayanların dışadönüklük ve değişime açıklık puanları anlamlı olarak düşüktür (Sırasıyla $F(4,83)=3.025$, $p=0.022$; $F(4,84)=3.531$, $p=0.010$). Tekrar eden travmalar yaşayanların çaresizlik puanları anlamlı olarak yüksektir ($F(2,88)=4.081$, $p=0.020$).

Madde kullanım bozukluğu olan bireylerin çocukluk çağında daha yüksek oranda fiziksel kötüye kullanıma uğradıkları; daha düşük benlik saygısına, daha yüksek madde kullanma eğilimine sahip oldukları saptanmıştır (3). Bağımlı yakınları, bağımlının yaşadığı travmalardan etkilenmekte, travmatik yaşantılarının kişilik yapıları üzerinde etkileri olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Madde bağımlılığı, travma, kişilik

BAZI KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE SOSYAL ANHEDONİNİN DUYGUSAL TEPKİLERE ETKİSİ

Berhan Faruk Akgür¹, Aslı Gül Kurt¹

¹Bilkent Üniversitesi, Ankara

Big Five Kişilik Özellikleri önceki araştırmalarda pozitif ve negatif mod tetikleme ile ilişkilendirilmiştir. Bunun yanında Sosyal Anhedoni (SA) şizofreni-spektrum bozuklukları ile ilişkilendirilmiştir ki bu ilişki de birçok kişilik özelliğini yanında getirir. Yasadışı madde kullanımının kişinin yaşam tarzı ve alışkanlıklarını etkileyebileceği için, maddeyi kötüye kullanımın SA skorlarını yükselteceğini; Dışadönüklük (D), Uyumluluk (U) ve Deneyimlere Açıklık (DA) skorlarını düşürebileceğini ve kişilerin uyarıcılara verecekleri duygusal tepkilerini değiştirebileceğini hipotez edebiliriz. Katılımcılar, Ege Üniversitesi BATT'da Denetimli Serbestlik yasası kapsamında tedavisi sürdürülen ya da tedavisi yataklı serviste sürdürülen 18 yaş üstü toplam 87 erkek, 4 kadın (91) katılımcıdan oluşmaktadır. Tüm katılımcılara demografik form verildikten sonra madde kullanım geçmişi öğrenilmiş, sonrasında TIPI (Ten Item Personality Inventory) kişilik ölçeği, SA ölçeği ve duygusal tepkilerini ölçmek için görsel bir uyarıcı (absürd sanat eseri) ardından özbidirim ölçeği verilmiştir. Denetimli Serbestlik Yasası kapsamında tedavi gören katılımcıların toksikolojik analizlerinde idrarlarında en az bir yasadışı madde saptanmıştır. U ile ekstazi kullanım süresi ($r=.443$ $n=30$ $p=.014$) ve 6 standart içki kullanım sıklığı ($F(4, 68)=2634$, $p<.05$) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. DA ile eroin kullanım sıklığı ($F(3,67)=2.746$, $p<.005$) ve halüsinojenik madde kullanım sıklığı ($F(3,67)=2.958$, $p<.05$) arasında anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Maddeyi kötüye kullanımın

sosyal etkileşimleri artırabileceği düşünülürken, neredeyse tüm illegal maddelerin kullanım sıklığı ile SA skorları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur, bu da kişilerin sosyal etkileşimlerden aldığı zevkin düştüğünü belirtir. Bu maddeler, kokain ($F(3,67)=3.960$, $p<.02$), eroin ($F(3,66)=3.347$, $p<.05$), halüsinojenik maddeler ($F(3,66)=4.120$, $p=.01$), kötüye kullanılan reçeteli ilaçlar ($F(4,65)=3.039$, $p<.05$), ve kokain ve eroini kullanma ile ilişkilendirilen burundan çekme metodudur ($F(1,76)=4.254$, $p<.05$). Üzüntü ve sakinleştirici kullanım sıklığı ($F(5, 69)=3.208$, $p=.012$) arasında anlamlı farklılık bulunmuş; bunun yanında, yalnızlık ile sakinleştirici kullanım sıklığı ($F(5,70)=2.636$, $p<.05$) ve 6 standart içki kullanım sıklığı ($F(4, 70)= 2.989$, $p<.05$) ile anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Ayrıca dehşet ile ekstazi ($F(4,67)=4.135$ $p=.005$), kokain ($F(3,69)=10.201$ $p<.001$), halüsinojenik maddeler ($F(3,68)= 7.945$ $p<.0001$) ve eroin ($F(3,68)=3.168$, $p<.05$) kullanım sıklığı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna rağmen, halüsinojenik maddeler ile umut ($F(4,68)= 3.292$, $p<.02$) ve neşe ($F(3,68)=3.456$, $p<.05$) arasında anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Maddelerin kötüye kullanımı birçok kişisel özellik ve kişilerin uyarıcılara duygusal tepkileri ile ilişkilendirilmiştir. Maddelerin kötüye kullanımının uzun vadeli çalışmalarda kişilik özellikleri üzerindeki etkisi ileriki araştırmalarda risk gruplarında ölçülebilir.

Anahtar Kelimeler: Yasadışı maddelerin kötüye kullanımı, kişilik özellikleri, duygusal tepkiler

YASADIŞI MADDE KULLANIMI VE BAĞIMLILIĞININ MUHAKEME VE MECAZ ANLAM YORUMLAMA YETENEĞİNE ETKİSİ

Berhan Faruk Akgür¹, Aslı Gül Kurt¹

¹Bilkent Üniversitesi, Ankara

Yasadışı maddelere bağımlılık ve bu maddelerin kötüye kullanımı yargılama ve mecaz anlam yorumlama gibi birçok bilişsel yetenekle ilişkilendirilmiştir. Diğer yandan, görsel öğeleri ilk bakışta yorumlayamayan insanlar basit bilgilerine (Need For Structure, Yapı İhtiyacı, Yİ) yönelmeye eğilimli; kalıplaşmış ve stereo tipik davranış ve düşünceleri tercihleri artmıştır. Bu nedenle, yasadışı maddeleri kötüye kullanan insanlarda Muhakeme (WAIS III alt testi) yeteneğinde düşüş gözlemlenir ve mecaz anlamları düzgünce yorumlayamazlar. Ayrıca, bu insanların Yapı İhtiyacı ve Belirsizliğe Tolerans (Tolerance of Ambiguity, BT) puanları yükselir. Bu çalışmada, Denetimli Serbestlik yasası kapsamında madde kullandığı tespit edilmiş ve tedavi sürecinde olan, ayrıca yatılı tedavi gören gönüllü bireylerin muhakeme ve yorumlama yetenekleri incelenmiştir. Katılımcılar, Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği'nde Denetimli Serbestlik yasası kapsamında tedavisi sürdürülen ya da tedavisi yataklı serviste sürdürülen 18 yaş üstü toplam 87 erkek, 4 kadın (91) katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcı grubunun yaş ortalaması 29 ± 8.96 , %44.2'sinin gelir düzeyi 1001-2000 TL aralığında, %53.5'i bekar, %45.3'ü en fazla ortaokul mezunu, %65.6'sı çalışmaktadır. Tüm katılımcılara demografik form verildikten sonra madde kullanım geçmişi öğrenilmiş, sonrasında WAIS Muhakeme alt testi ve şiir (mecaz) yorumlama anketi verilmiştir. Denetimli Serbestlik Yasası kapsamında tedavi alan katılımcıların toksikolojik analizlerinde idrarlarında en az bir yasadışı

madde saptanmıştır. Katılımcılar arasında esrar kullanım sıklığı ($F(4,72)=3.903$, $p<0.01$), eroin kullanım sıklığı ($F(3,63)=4.967$, $p<0.01$) ve mecaz anlam yorumlama puanları arasında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Ekstazi kullanım süresi ($r_s=-.497$, $n=22$, $p<.05$), kokain kullanım süresi ($r_s=-.719$, $n=9$, $p<.05$) ve Muhakeme skorları arasında bir negatif korelasyon bulunmuştur. Esrar kullanım süresi ve BT ($r=.313$, $n=53$, $p=.021$) arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Ayrıca, ekstazi ilk kullanım yaşı ve BT arasında ($r=-.395$, $n=30$, $p<.05$) pozitif korelasyon bulunmuştur. Bunun yanında, uçucu madde kullanım sıklığı ($F(4,66)=3.296$, $p<.02$), kokain kullanım sıklığı ($F(3,68)=2.933$, $p<.05$), halüsinojenik madde kullanım sıklığı ($F(3,67)=10.453$, $p<.0001$) ve BT skorları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bunların yanı sıra, bilinmeyen madde kullanım sıklığı ve BT arasında ($F(3,67)=10.453$, $p<.0001$) anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Son olarak, Burundan çekme metodu ile Yİ skorları arasında ($F(1,78)=4.628$, $p<.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlar itibarı ile, illegal maddeleri kötüye kullanım kişilerin soyutlama ile alakalı bilişsel yeteneklerini düşürmekte ve dolayısıyla Yapı İhtiyacı ve Belirsizliğe Tolerans skorlarını artırmaktadır. Risk popülasyonlarındaki ve madde kullanımına eğilimli bireyler maddeyi kötüye kullanımın etkileri hakkında bilgilendirilmelidirler.

Anahtar Kelimeler: Yasadışı madde kullanımı, muhakeme, mecaz anlam yorumlama, yapı ihtiyacı, belirsizliğe tolerans

DENETİMLİ SERBESTLİK OLGULARININ BİREYSEL VE AİLESEL SUÇ ÖRÜNTÜLERİNİN İNCELENMESİ

Mine Pazarcıkcı¹, A. Ender Altıntoprak²

¹İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, İzmir

²Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı Bağımlılık Tedavi Birimi; Ege Üniversitesi Batı Enstitüsü (madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü), İzmir

Giriş: Uyuşturucu madde kullanımı ülkemizde 5237 sayılı TCK'nın 191'inci maddesinde belirtildiği üzere suç sayılmaktadır. Bu kişiler hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik (DS) tedbiri uygulanmaktadır. Toplumdaki suç prevalansı ve madde kullanıcılarının suç oranı kıyaslandığında, madde kullanımı ile suç davranışı arasında yakın bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ancak bu ilişkinin yönü tartışma konusudur. Bu çalışmada yasa dışı madde kullanımı nedeniyle hakkında DS tedbiri verilerek İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'ne yönlendirilen kişilerin bireysel ve ailesel suç örüntülerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma epidemiyolojik -tanımlayıcı niteliktedir. TCK 191. madde kapsamında hakkında DS tedbiri verilen kişiler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma için Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden yazılı izin alınmıştır. Çalışma 2016 yılı Mayıs ve Haziran ayları içinde yapılan bireysel görüşmelerde gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 100 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Örneklemi oluşturan 100 olgu İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'ne yönlendirilen 18 yaş üstü kişiler arasından basit tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Veriler SPSS 17 istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Olguların tamamı erkekti (n=100). 18-63 yaş aralığında olan olguların yaş ortalamasının 28.55 ± 0.817 olduğu ve %73'ünün bekar olduğu saptandı. %43'ü ortaokul, %23'ü ise ilkokul mezunudur.

Olguların %39'u uyuşturucu madde kullanımı dışında daha önce başka bir suçtan yargılanmış, %27'si işlediği suçlar nedeniyle ceza almıştır. Çalışmaya alınanların işledikleri suçlar; yaralama, uyuşturucu madde ticareti, kavga, hırsızlık, diğer. Diğer olarak değerlendirdiğimiz grup cinsel istismar, gasp, güveni kötüye kullanma, hakaret, imar kirliliği, sahte alkol imalatı, cinayet suçlarını kapsamaktadır. 43 kişinin uyuşturucu madde kullanımı nedeniyle daha önce de DS tedbirinden yararlandığı görülmüştür. Olguların neredeyse tamamına yakını esrar kullandığını belirtmiştir (%97). Olguların %15'i aile bireyleri arasında suç öyküsüne sahip kişilerin olduğunu; %12'si ailesinde, %72'si de sosyal çevresinde yasadışı madde kullanımı nedeniyle DS tedbirinden yararlananların olduğunu belirtmiştir.

Sonuç: Yapılan çalışma neticesinde madde kullanımı ve suçluluğun ailedeki madde kullanımı ve suçluluk ile anlamlı bir ilişki içinde olmadığı saptanmıştır. Ancak arkadaş faktörünün kişilerin suça eğiliminde önemli yeri olduğu görülmüştür. Madde kullanan bireylerde arkadaş etkisinin, bağımlılık ve suç işleme sürecindeki etkisi ile uyumlu sonuçlar bulunmuştur. Kişilerin daha önce yararlandıkları DS tedbiri ile sabıkaları arasında da anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilerin suçluluğun ve madde bağımlılığının önlenmesi ve kontrol altına alınması konusunda oluşturulacak politikalar açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Madde bağımlılığı, denetimli serbestlik, yasa dışı madde, suç

LİTYUM KULLANIMINA BAĞLI GELİŞEN AKNE VULGARİS: BİR OLGU SUNUMU

Gözde Salihoğlu¹, Çiçek Hocaoglu¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Rize

Lityum, bipolar bozukluğun tedavisinde, dirençli depresyonda sık kullanılan ilaçlardan biridir. Lityumun akne ve akneiform döküntüler, alopesi, ekzama, eksfoliatif dermatit, follikülit ve psöriazis gibi çeşitli dermatolojik bozukluklara sebep olduğu bildirilmektedir. Lityuma bağlı dermatolojik yan etkilerin insidansı %3 ile %45 olarak bildirilmektedir. Özellikle kadın hastalarda tedavinin ilk 6 ayında yüz bölgesinde ortaya çıkan akne vulgaris tedavi uyumunu bozabilmektedir. Akne vulgaris pilosebace birimin kronik iltihabi bir hastalığı olup, etiyolojisinde pek çok faktör suçlanmış olsa da hiçbirinin etkinliği tam olara kanıtlanmamıştır. Kortikosteroidler, anabolik hormonlar, lityum, tüberküloz tedavisinde kullanılan ilaçlar akne oluşumuna neden olabilir. Lityum kullanımı ile ilişkili akne oluşumunun etyopatogenezi tam olarak bilinmemekle birlikte, lityumun dolaşımdaki nötrofil kemotaksisini arttırdığı, lizozomal enzim salınımını uyardığı ve foliküler hiperkeratoz neden olduğu ileri sürülmüştür. Lityuma bağlı akne vulgarisin tipik klinik görünümü komedon veya kistlerin varlığı olmadan, gövde, yüz ve ekstremitelerde monomorfik, papülopüstüller erüpsiyonlar şeklindedir. Lityuma bağlı ortaya çıkan akne vulgaris geleneksel tedavi uygulamalarına dirençli olabilir. Ancak, ilaç kesilmesi ya da doz azaltılması ile gerileyebilir. Çalışmamızda kliniğimizde bipolar bozukluk manik dönem tanısı ile yatarak tedavi gören lityum tedavisi kullanımı sırasında yüzünde yaygın şekilde ciddi akne vulgaris ortaya çıkan ve lityum tedavisinin sonlandırılması sonrası yakınması düzelen

37 yaşındaki kadın hasta literatür bilgileri ışığında sunulmuştur. Olgu sunumumuzda lityuma bağlı akne vulgaris lityum kullanımının 6. yılında ve lityum dozunun hızlı artırılması sonrası ortaya çıkması olguyu ilginç kılan özelliklerdir. Çalışmamızda lityuma bağlı dermatolojik yan etkilerin hekimlerin gözünden kaçabildiği, uzun süreli kullanım sırasında da ortaya çıkabileceği ve hastaların tedavi uyumlarını bozabileceği konusunda klinisyenlerin dikkatinin çekilmesi amaçlanmıştır.

Kaynaklar

Chan HH, Wing Y, Su R, Van Krevel C, Lee S. A control study of the cutaneous side effects of chronic lithium therapyJ Affect Disord. 2000 Jan-Mar;57(1-3):107-13.

Oztas P, Aksakal AB, Oztas MO, Onder M. Severe acne with lithium. Ann Pharmacother. 2001 JulAug;35(7-8):961-2.

Yeung CK, Chan HH. Cutaneous adverse effects of lithium: epidemiology and management. Am J Clin Dermatol 2004;5:3-8.

Du-Thanh A, Kluger N, Bensalleh H, et al. Drug-induced acneiform eruption. Am J Clin Dermatol 2011;12:233-45.

Kanzaki T. Acneiform eruption induced by lithium carbonate. J Dermatol. 1991 Aug ;18(8):481-3.

Anahtar Kelimeler: Lityum, dermatolojik yan etkiler, akne vulgaris

MADDE BAĞIMLILIĞI OLAN ERGENLERDE ANKSİYETE VE DEPRESYON DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU-KONTROL ÇALIŞMASI

Rüstem Mustafaoğlu¹, Arzu Çiftçi Demirci², Ebru Kaya Mutlu³, Rengin Demir⁴, Özhan Yalçın², Caner Mutlu²,
Arzu Razak Özdeşler³

¹*Istanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Nörolojik Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul*

²*Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatri Kliniği, İstanbul*

³*Istanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul*

⁴*Istanbul Üniversitesi, Kardiyoloji Enstitüsü, Kardiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul*

Amaç: Madde bağımlılığı birçok psikolojik faktörle ve psikiyatrik bozuklukla ilişkilidir. Ayrıca madde bağımlılarında duygudurum bozuklukları ve anksiyete bozukluklarına da sıkça rastlandığı bilinmektedir. Literatürde, madde bağımlı gençlerin duygudurum bozuklukları ve anksiyete bozuklukları durumunu sağlıklı yaşlılarıyla karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışmamızın amacı, madde kullanan gençlerin sağlıklı yaşlılarına göre anksiyete ve depresyon düzeylerini incelemektir.

Yöntem ve Gereçler: Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi ÇEMATEM servisinde yatmakta olan 60 erkek gönüllü ve cinsiyet ve yaş uyumlu 35 erkek gönüllü toplam 95 genç birey değerlendirildi. Katılımcıların anksiyete durumunu belirlemek için Türkçe'ye uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri (STAI-1 ve 2) kullanıldı. Ölçeğin Durumluk Kaygı Alt Ölçeği (STAI-S), bireyin belli bir anda ve belli koşullarda; Sürekli Kaygı Alt Ölçeği (STAI-T) ise, genellikle nasıl hissettiğini betimlemesini gerektirir ve her bir alt ölçek 20'şer ifade içermekte olup 4 noktalı ölçekler aracılığıyla

cevaplanmaktadır. Bireylerin depresyon düzeyleri ise ülkemizde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Beck Depresyon Ölçeği ile değerlendirildi. Ölçek 21 maddeden oluşmaktadır ve her madde depresyona özgü bir davranışı belirleyen dört dereceli kendini değerlendirme ifadesini içermektedir. Verilerin analizinde bağımsız gruplarda t-testi kullanıldı, anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Madde bağımlı ve sağlıklı bireylerin yaş ve beden kitle indeksi ortalamaları sırasıyla, $16,26 \pm 0,91$ yıl ve $21,12 \pm 2,60$ kg/m² ve $16,09 \pm 1,07$ yıl ve $23,37 \pm 3,60$ kg/m² idi. Madde bağımlı gençlerin Durumluk Kaygı Alt Ölçeği (STAI-S) ve Sürekli Kaygı Alt Ölçeği (STAI-T) puanlarında sağlıklı yaşlılarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış olduğu saptandı (sırasıyla, $p = 0,003$ ve $p = 0,000$). Bununla birlikte Beck Depresyon Ölçeği toplam puanının da sağlıklı yaşlılarına göre madde bağımlı gençlerde daha yüksek olduğu bulundu ($p = 0,000$) (Tablo 1).

Sonuç: Çalışmamızda madde kullanan gençlerin sağlıklı yaşlılarına göre depresyon, durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Madde bağımlılığı, anksiyete, genç, depresyon

Tablo 1. Katılımcıların anksiyete ve depresyonun düzeylerinin karşılaştırılması			
	<i>Madde Bağımlı Bireyler</i> <i>(n=60) Ort±SS</i>	<i>Sağlıklı Bireyler</i> <i>(n=35) Ort±SS</i>	<i>*p-değeri</i>
Durumluk Kaygı Alt Ölçeği (STAI-S)	40,51±8,33	33,52±12,71	0,003
Sürekli Kaygı Alt Ölçeği (STAI-T)	44,30±6,23	35,94±13,95	0,000
Beck Depresyon Ölçeği	16,18±9,87	4,30±5,00	0,000

ARİPİPRAZOL KULLANIMINA BAĞLI YÜKSEK ATEŞİN EŞLİK ETMEDİĞİ NÖROLEPTİK MALİGN SENDROM: BİR OLGU SUNUMU

Gözde Salihoğlu¹, Çiçek Hocaoglu¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Rize

Nöroleptik Malign Sendrom (NMS) antipsikotik ilaçların kullanımı ile görülen, nadir karşılaşılan, ancak yaşamı tehdit edebilen idiosinkratik bir komplikasyondur. Klinik olarak yüksek ateş, otonom sinir sistemine ait bozukluklar (hipertansiyon, taşikardi, taşipne, terleme, idrar inkontinansı), dişli çark ve kurşun boru şeklinde kas rijiditesi gibi ekstrapiramidal bulgular ve bilinç değişiklikleri (konfüzyon, ajitasyon ya da katatoni) ile karakterizedir. Laboratuvar tetkiklerinde yüksek kreatin kinaz (CPK) düzeyi, karaciğer ve böbrek işlevlerinde bozulma, lökositoz ve elektrolit dengesizliği görülebilir. Kas rijiditesi, sıklıkla kas nekrozu, miyoglobinüri ve yüksek serum CPK düzeyi ile ilişkilidir. Genellikle yüksek potensli antipsikotiklere başlanması ya da dozlarının hızla artırılması ile ilişkili görülen ve dopamin blokajına bağlı olduğu düşünülen NMS'nin, tüm tipik ve atipik antipsikotiklerle gelişebileceği bildirilmiştir. Son yıllarda atipik antipsikotik kullanımı sırasında ortaya çıkan önceden bilinene NMS tablosundan farklı 'atipik NMS' tanımlanmıştır. Bu çalışmada 3 hafta öncesi orta düzeyde zeka geriliği, davranım bozukluğu tanısı ile aripiprazol 15mg/g başlanan ve son 10 gündür 30mg/gün tedavisini takiben hastanemizde yüksek ateş olmaksızın CPK yüksekliği ile kas rijiditesi gelişmesi üzerine hastanemiz acil servisine ailesi tarafından getirilen NMS tanısı ile izlenen 33 yaşındaki kadın hasta sunulmuştur. NMS tanısı koymak hastanın vücut ısı ve kas tonusunda ciddi anormallik göstermediği durumlarda oldukça güçtür. Literatürde bazı NMS olgularında ateşin geç ortaya çıktığı veya olgumuzda da olduğu gibi hiç görülmediği bildirilmiştir. Bu nedenle klinisyenlerin aripiprazol gibi

ikinci kuşak antipsikotik kullanan, yüksek ateşin eşlik etmediği atipik özellikli NMS'li olguların izleminde dikkatli olmaları önerilir. Ayrıca mental retardasyonu olan hastaların antipsikotik kullanımı sırasında NMS gelişimi için riskli grupta olduğu da unutulmalıdır.

Kaynaklar

Tseng PT, Chang YC, Chang CH, et al. Atypical neuroleptic malignant syndrome in patients treated with aripiprazole and clozapine: a case-series study and short review. *Int J Psychiatry Med.* 2015;49(1):35-43.

Belvederi Murri M, Guaglianone A, Bugliani M, et al. Second-generation antipsychotics and neuroleptic malignant syndrome: systematic review and case report analysis. *Drugs R D.* 2015 Mar;15(1):45-62.

Patel MK, Brunetti L. Neuroleptic malignant syndrome secondary to aripiprazole initiation in a clozapineintolerant patient. *Am J Health Syst Pharm.* 2010 Aug; 67(15):1254-9.

Dew RE, Rosenquist PB, McCall WV. Aripiprazole for agitation in a 13-year-old girl with neuroleptic malignant syndrome. *Int J Adolesc Med Health.* 2005 Apr-Jun;17(2):187-8.

Chakraborty N, Johnston T. Aripiprazole and neuroleptic malignant syndrome. *Int Clin Psychopharmacol.* 2004 Nov; 19(6):351-3.

Anahtar Kelimeler: Nöroleptik Malign Sendrom, aripiprazol, belirti ve bulgular

SİGARA KULLANIMININ ANKSİYETE, DEPRESYON, SOSYAL DESTEK VE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hande Çelikay¹, Mübeccel Oskay², Doğukan Gündoğdu², Melike Boşnak², Berna Kartal³, Gökrem Yazarbaş¹

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²İzmir Ekonomi Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

³Yaşar Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

Sigara içimi dünyadaki en önemli sağlık sorunlarından birini oluşturmaktadır. Düzenli bir şekilde sigara içmeye başlayıp, içmeyi sürdürenlerin yarısı sigara nedeniyle yaşamlarını kaybetmektedir (1). Etkileri uzun süren yaşam olaylarının depresyon oluşturmadaki rolü vurgulanırken, kısa süreli etki oluşturan olayların depresyona yol açmadığı belirtilmiştir (2). Depresyon geçmişi olan hastalarda sigara bırakma başarısı daha düşük olduğu gibi depresif semptomlar da daha çok görülür ve depresyon geçmişi olmayan hastalarla kıyaslandığında depresyon nüks riski daha yüksektir (3) (4).

Bu çalışmada, Ege Üniversitesi BATI Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği Sigara Bırakma Birimi'ne başvuran 120 (%59.1) sigara kullanan birey ile Ege Üniversitesi'nde çalışan/okuyan ve sigara kullanmayan 83 (%40.9) bireye sosyodemografik bilgi formu, Fagerstörn Sigara Bağımlılığı Değerlendirme Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Beck Anksiyete Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcıların

%42.9'u kadın (N=87), %57.1'i erkek (N=116), %51.1'inin geliri 0-3000 TL aralığında (N=102),

%70.3'ü bekâr (N=142), %21.9'u evli (N=44), %32.5'i en az ortaokul mezunu (N=66), %43.3'ü lise mezunu (N=88), %20.7'si üniversite mezunudur (N=42). %42.9'u çalışmakta (N=87), %69.2'sinin anne ve babasının birlikteliği devam etmekte (N=139), %60.4'ü ailesiyle (N=122), %16.3'ü eşiyle (N=33), %12.9'u yalnız (N=26) yaşamaktadır.

Sigara kullanan bireylerin, kullanmayan bireylere

göre duygusal ihmal, duygusal istismar, fiziksel ihmal, depresyon puanları anlamlı olarak yüksekken, algıladıkları arkadaş desteği anlamlı olarak düşüktür (Sırasıyla $F(1,197)= 7.444$, $p=0.007$; $F(1,195)= 3.948$, $p<0.05$; $F(1,197)= 6.927$, $p=0.009$; $F(1, 199)= 6.644$, $p=0.011$; $F(1,197)= 10.637$, $p=0.001$). Katılımcıların gelir düzeyi arttıkça fiziksel istismar ve ihmal, depresyon ve travma puanları azalmış, algılanan özel insan ve arkadaş desteği artmıştır (Sırasıyla $F(5,194)= 3.815$, $p=0.003$; $F(5,190)= 4.178$, $p=0.001$; $F(5,192)= 5.154$, $p=0.000$; $F(5,188)= 2.771$, $p=0.019$; $F(5,191)= 4.285$, $p=0.001$; $F(5,191)=5.800$, $p=0.000$).

Sigara kullanan katılımcıların sigara bağımlılığı düzeyi arttıkça duygusal istismar, anksiyete ve depresyon puanları artarken, algılanan özel insan ve arkadaş desteği azalmıştır (Sırasıyla $F(2,144)= 4.864$, $p=0.009$; $F(2,145)= 3.923$, $p=0.022$; $F(2,146)= 4.866$, $p=0.009$; $F(2,145)= 3.937$, $p=0.022$; $F(2,145)= 4.356$, $p=0.015$).

Sigara bağımlılığının tedavisinde hasta popülasyonunun travma geçmişi, psikiyatrik rahatsızlıkları, sosyal destek mekanizmaları tedavinin seyri açısından önem arz etmektedir. Çocukluk çağında yoğun travma geçmişi bulunan, depresyon ve anksiyete düzeyleri yüksek ve sosyal desteği zayıf katılımcıların ek psikiyatrik destek almaları, sigara bağımlılığının tedavisi açısından destekleyici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sigara Bağımlılığı, anksiyete, depresyon, çocukluk travması

KARBONMONOKSİT ZEHİRLENMESİ SONRASINDA ORTAYA ÇIKAN GEÇ BAŞLANGIÇLI PSİKOTİK BOZUKLUK: BİR OLGU SUNUMU

Gözde Salihoğlu¹, Çiçek Hocaoglu¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Rize

Karbonmonoksit (CO) zehirlenmesi, zehirlenmeye bağlı ölümlerin en sık nedenlerindendir. Ülkemizde de zehirlenme nedeniyle ölümlerin yarısından fazlasında neden karbon monoksit zehirlenmesidir. Özellikle kış aylarında kömür sobalarından ya da banyodaki şofbenden zehirlenme önemli bir halk sağlığı sorunudur. CO'nın, hemoglobine (Hgb) bağlanarak oluşan karboksihemoglobinin dokularda hipoksiye yol açtığı bilinmektedir. CO zehirlenmesi genellikle ciddi seyreden bir durumdur ve ölüm ya da ağır nörolojik bozukluklar ile sonuçlanabilir. Tabloya hakim olan psikiyatrik ve nörolojik belirtiler, konuşma bozuklukları, deliryum, epileptik nöbetler, parkinsonizm, agnozi, ataksi, apraksi ve amnestik kusurlardır. Olguların %40 kadarında ise daha ılımlı bellek bozuklukları, kişilik değişiklikleri gibi kalıcı sekellerden de söz edilmektedir. Ayrıca bu hastalarda davranış sorunları, huzursuzluk, sinirlilik, ilgi alanlarında yitim ve isteksizlik sık olarak görülmektedir. Daha nadir olarak ise, akut zehirlenme tedavisinin ardından hasta tamamen iyileşmekte ve kısa süreli düzelme döneminden sonra geç dönemde tekrar nörolojik ve/veya psikiyatrik belirtiler ortaya çıkmaktadır. Çalışmamızda da 16 yıl önce CO zehirlenmesine bağlı senkop ve takiben bilinç kaybı gelişen, yoğun bakımda 15 gün takip edildikten sonra bilinci açılan, genel durumu düzelince taburcu edildiği öğrenilen ve bu güne kadar unutkanlık yakınması dışında yakınması olmayan ancak, son bir aydır ailesinden ve diğer insanlardan şüphelenme, içe kapanma, zehirleneceği düşüncesi ile evde yemek yememe, evdeki yemekleri çöpe dökme, kendi kendine konuşma, saldırganlık, huzursuzluk, uykusuzluk

yakınmalarının ortaya çıkması üzerine kliniğimize ailesi tarafından getirilen 45 yaşındaki üç çocuk annesi kadın hasta literatür bilgileri eşliğinde sunulmuştur. Hastanın beyin manyetik rezonans görüntülemesinde T2 ağırlıklı görüntülerde bilateral frontal temporal ve parietal loblarda korteks ve subkortikal ak maddeyi içine alan fokal parankimal sinyal artışı, bilateral globus pallidusta sinyal artışı, her iki serebellar hemisfer kortikal ve subkortikal ak madde de yaygın simetrik sinyal artışı ve her iki serebellar hemisferde atrofi saptanmıştır. Literatürde CO zehirlenmesi sonrası geç dönemde ortaya çıkan nörolojik/psikiyatrik belirtilere dikkat çekilmiş olsa da, bu konuda bilinenler sınırlıdır. Bu nedenle klinisyenlerin öncesinde CO zehirlenmesi öyküsü olan olguların uzun dönemli izleminde dikkatli olmaları önerilir.

Kaynaklar

Kudo K, Otsuka K, Yagi J, et al. Predictors for delayed encephalopathy following acute carbon monoxide poisoning. BMC Emerg Med. 2014 Jan 31;14:3.

Katirci Y, Kandis H, Aslan S, Kirpinar I. Neuropsychiatric disorders and risk factors in carbon monoxide intoxication. Toxicol Ind Health. 2011 Jun;27(5):397-406.

Borras L, Constant E, De Timary P et al. Longterm psychiatric consequences of carbon monoxide poisoning: a case report and literature review. Rev Med Interne. 2009 Jan;30(1):43-8.

Anahtar Kelimeler: Karbonmonoksit (CO) zehirlenmesi, nöropsikiyatrik belirti, geç başlangıç

KOMPULSİF ZARARINA SATMA BAĞIMLILIĞI OLAN İKİ OLGU

Ahmet Zihni Soyata¹

¹*Istanbul Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul*

Giriş: Kompulsif satın alma, işlevsellikte bozulmaya yol açacak düzeyde alışverişle zihinsel uğraşı ve satın alma davranışları ile karakterizedir. Bu yazıda atipik depresyon ve sosyal anksiyete bozukluğu eştanılarıyla birlikte kompulsif zararına satma davranışıyla seyreden bir kompulsif satın alma olgusu ve kumar oynama bozukluğuyla birlikteliği olan bir kompulsif zararına satma olgusu ele alınmıştır.

Olgu1: 39 yaşında erkek hasta. Yüksekokul mezunu, kamuda memur olarak çalışıyor. Hasta kendi gereksinimi olmamasına rağmen elektronik aletler alıp daha sonra zararına satış yapmaya çalıştığını ifade etti. Hasta elektronik alet satın almaya ticaret amacıyla on yıl önce başlamış. Ancak satın alma esnasında büyük oranda heyecan ve haz duyduğunu fark etmesi üzerine satış yapamadığı halde aşırı miktarda satın alımlar yapmaya başlamış. Elinde çok fazla eşya birikmesi üzerine büyük bir zararla da olsa aynı kişilere ya da başkalarına satmaya başlamış. Sonraki süreçte hasta yaptığı satışlardan da keyif aldığını fark etmiş. Eşya alım satımı dışında hiç bir şeyden keyif almamaya başlamış. Bu durum nedeniyle son iki ayda 400 bin TL'nin üzerinde maddi kaybı olmuş. Bir evini ve üç arabasını borçlarını ödemek üzere satmak zorunda kalmış ve kiralık evde oturmaya başlamış. Çok sayıda bırakma denemesi olmasına rağmen bırakamadığını ifade etti.

Hastaya DSM-5 tanı kriterlerine göre atipik özellikli major depresif bozukluk ve sosyal anksiyete bozukluğu tanıları konuldu. Ayrıca kompulsif satın alma ve zararına satma ile seyreden dürtü kontrol bozukluğu tanısı konuldu. Tedavisi ve izlemi planlandı.

Olgu 2: 28 yaşında bekar erkek hasta, bilgisayar mühendisliği mezunu, belediyede bilgi işlem bölümünde çalışıyor.

Hasta kliniğimize 13 yıldır olan kumar bağımlılığı yakınmasıyla başvurdu. Bu nedenle toplam 200 bin TL'ye yakın borcu olmuştu. Bu durum dışında hasta maaş bordrosunu veya diğer finans kaynaklarını göstererek toptancı mağazalardan çok sayıda cep telefonu aldığını, bu telefonları daha sonra telefon alım satımı yapan dükkanlara daha ucuza sattığını ve bunu keyif, haz alma maksatlı yaptığını ifade etti. Kumar nedenli kaybettiği paranın dışında bu nedenle de 300 bin TL'ye yakın borç yaptığını ifade etti. Bu borçlar nedeniyle çok yıprandıklarını, yaşlı annesinin iş bulup çalışmak zorunda kaldığını ifade etti. Bu davranışları bırakmayı denediğini, en fazla 2-3 ay boyunca bırakabildiğini ifade etti.

Tartışma: Kompulsif satın alma tanıları hastalarda satın aldıkları ürünleri paketini bile açmadan istifleme ya da etrafa dağıtma gibi davranışlar gözlenebilmektedir. Bu olgularda ise farklı bir davranış olarak kompulsif satın almanın ardından satın aldığı ürünleri ederinden daha düşük fiyatlarla satmaya çalışma davranışı gözlenmiştir. Olgular bu durumdan da keyif aldıklarını bildirmişlerdir. Literatürde benzer bir olguya rastlanmamıştır.

Sonuç: Kompulsif satın almanın karakteristikleri tam olarak belirlenememiş olup bu alanda daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal bağımlılık, kompulsif satın alma, dürtü kontrol bozuklukları

BİR YEREL YÖNETİME AİT MADDE BAĞIMLILIĞI DANIŞMANLIK MERKEZİNE BAŞVURANLARIN SOSYODEMOGRAFİK VE KLİNİK ÖZELLİKLERİ

Sena Yücesan¹, Burçak Özdemir¹, Ferruh Güneş¹, Serkan Özkan¹, Canan Mırık²

¹Avcılar Belediye Başkanlığı Danışma ve Takip Merkezi

²Avcılar Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü

Amaç: Madde Kullanım Bozukluğu, ülkemizde ve dünyada giderek yaygınlığını arttırmaktadır. Sürdürülebilir toplum sağlığı açısından yerel yönetimler; yerel halkın sosyal gelişimine ve sağlıklı yaşamlarına önem vermelidir. Bu proje, Madde Kullanım Bozuklukları ile ilgili danışmanlık hizmetine, C4 İyileşme Çözümleri'nin (C4 Recovery Solutions) gönüllü desteğiyle yeni bir anlayış ve yöntem getirmeyi amaçlamaktadır. Merkezde verilen hizmetin verileri toplanarak ve sonuçları analiz edilerek alandaki gelişmelere katkıda bulunmayı da hedeflemektedir.

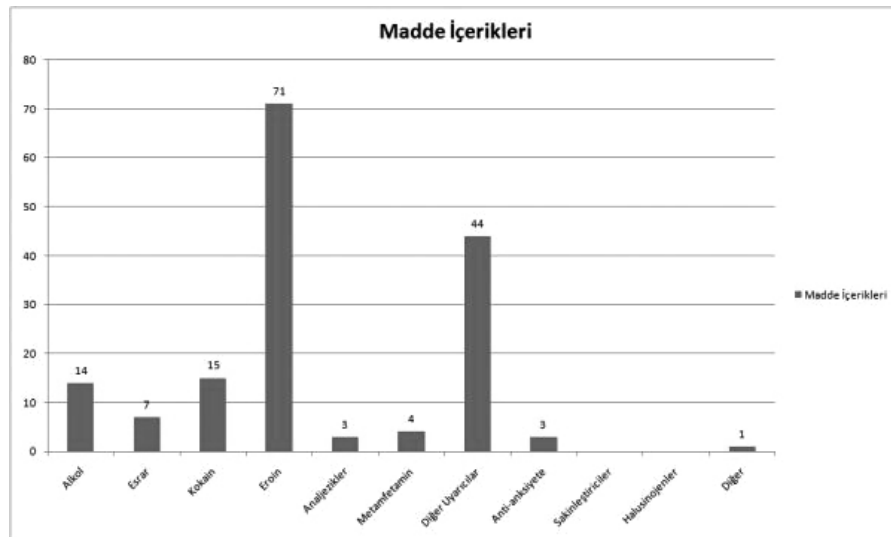
Gereç ve Yöntem: Bu çalışmada Avcılar Belediye Başkanlığı Danışmanlık ve Takip Merkezi'ne Haziran 2015 Ekim 2016 tarihleri arasında başvuran madde kullanım bozukluğu yaşayan bireylerin sosyodemografik özelliklerinin gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. Danışanların sosyodemografik ve klinik verileri Microsoft Excel ile hazırlanan veritabanına kaydedilip analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Merkeze Haziran 2015'den Ekim 2016'ya kadar 147 erkek, 15 kadın danışan olmak üzere toplam 162 kişi başvurmuştur. Danışanların 18'i 20 yaş altı, 94'ü 20-30 yaş arası, 50'si ise 30 yaş üzerinde iken,

58 kadarı başvurduğu sırada madde kullanmama halini sürdürmekte ve 104 kadarı aktif kullanıcılardan oluşmaktadır. Bir yıllık sürdürülebilir iyileşme halinde bulunan toplam 4 danışan bulunmaktadır. Merkezde 491 bireysel terapi, 56 aile terapisi klinik psikologlar tarafından yürütülmüştür. Sürdürülebilir iyileşmede olup, alan içinde eğitim almış merkezde çalışan bakım koordinatörleri ise telefon ve yüz yüze yapılan görüşmelerde toplam 446 kişiye danışmanlık hizmeti vermiştir. Danışanların tercih maddelerinin dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Sonuç: Danışanların çoğunluğu erkek ve en çok eroin kullanan bireylerden oluşmaktadır. Kadınların daha az başvuru yapma nedenleri araştırılmalı ve bu konuda cesaretlendirilmeleri için çalışmalar yapılmalıdır. 20-30 yaş aralığında madde kullanan bireylerin merkeze başvurma oranlarının yüksekliği dikkat çekmektedir. Diğer bir taraftan yerel yönetimlerin “madde kullanmamayı sürdürme” halini devam ettirmek isteyen bireyler için ücretsiz psikoterapi ve sosyal destek hizmetini yaygınlaştırmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, madde kullanım bozukluğu, danışmanlık, yerel yönetim

Şekil 1.

ÜLKEMİZDE YAŞAYANLARDA SOSYODEMOGRAFIK ÖZELLİKLERİN, BAĞIMLILIKTA DAMGALAMA İLE İLİŞKİSİ

Zeynep Beyza Sarıöz¹, Mahmut Selim Arpacıoğlu¹, Meral Akbıyık², Rabia Bilici¹

¹Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

²Florya Acıbadem Hastanesi, İstanbul

Amaç: Damgalanma (Stigmatizasyon) sosyal grup içinde, kişinin farklılıkları nedeniyle olumsuz ayrımcılığa maruz kalması olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı bağımlılığın anlaşılmasında ve tedavisinde önemi giderek daha iyi anlaşılan damgalamanın, ülkemizde farklı sosyodemografik özellikteki kişilerde ne derecede görüldüğü ve hangi sosyodemografik özelliklerin damgalanma üzerine nasıl etki gösterdiği üzerine bir anket çalışması yapmaktır.

Yöntem: Çalışmada 20 soruluk anket, bağımlılıkla gönüllü olarak ilgilenen bir grup tıp fakültesi öğrencisi tarafından 18 soruda sosyodemografik bilgileri öğrenilen 166 bağımlılık ile ilgili seminare katılan gönüllü katılımcıya uygulandı. Damgalamayı ölçmek için O.C. Çırakoğlu tarafından oluşturulan, “Perception of drug addiction among Turkish university students: causes, cures, and attitudes” isimli çalışmada kullanılan sorular anket olarak kullanıldı. Bu bir anket çalışması olduğu için ölçek gibi bir kesme noktası yoktu, bu sebeple korelasyon yapılmadı.

Katılımcıların yaş dağılımı orantısızdı ve extrem değer çok olduğu için örneklem yaş gruplarına ayrıldı. Gruplar arasındaki farklar kıkare ile değerlendirildi.

Bulgu: Yapılan kıkare testlerinde, sigara kullanımının ve alkol kullanımının, madde kullanıcıları ile sosyal ve fiziksel yakınlık kurmada anlamlı fark oluşturduğu gösterilmiştir. Eğitim, yaşadığı yer, yurtdışında yaşamak, medeni durum gruplarında anket soruları açısından, gruplar arasında fark yoktu. Ankete katılanlar arasında madde kullanıcıları ve alkol kullanıcıları sayısı az olduğu için bazı analizler yapılamamıştır.

Sonuç: Sigara kullanımı başta olmak üzere bağımlılık ile tanışmış kişiler daha az damgalama yapmaktadır, yine de özel alan ve duygusal yakınlık konularında bağımlılıkla tanışmış grup dahil damgalama yapmaktadır. Damgalamanın azaltılabilmesi için bağımlılığın tanıtılması işe yarayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Damgalama, damgalanma, stigmatizasyon

Tablo 1. Demografik özellikler:

Tablo 1. Demografik özellikler:		Yaş Aralığı								Toplam
		<=15		16-18		19-25		>25		
		N	% (kolon yüzdesi)	N	%	N	%	N	Column N %	
Cinsiyet	Kadın	14	35,9%	45	50,6%	7	58,3%	6	23,1%	72
	Erkek	25	64,1%	44	49,4%	5	41,7%	20	76,9%	94
	Toplam	39		89		12		26		166
Medeni durum	Bekar	39	100,0%	86	96,6%	12	100,0%	17	65,4%	154
	Evlü	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	7	26,9%	7
	Boşanmış	0	0,0%	2	2,2%	0	0,0%	0	0,0%	2
	Dul	0	0,0%	1	1,1%	0	0,0%	2	7,7%	3
	Toplam	39		89		12		26		166
En uzun yaşadığı yer	Köy	15	39,5%	26	29,2%	7	58,3%	11	42,3%	59
	İlçe	13	34,2%	38	42,7%	1	8,3%	4	15,4%	56
	Şehir	9	23,7%	21	23,6%	3	25,0%	10	38,5%	43
	Büyükşehir	1	2,6%	4	4,5%	1	8,3%	1	3,8%	7
	Toplam	38		89		12		26		165
Gelir düzeyi	Düşük	5	12,8%	12	13,6%	1	8,3%	4	15,4%	22
	Orta	33	84,6%	71	80,7%	11	91,7%	18	69,2%	133
	Yüksek	1	2,6%	5	5,7%	0	0,0%	4	15,4%	10
	Toplam	39		88		12		26		165
Bitirdiği okul	Okur yazar değil	0	0,0%	1	1,1%	0	0,0%	1	4,0%	2
	Okur yazar	0	0,0%	1	1,1%	0	0,0%	1	4,0%	2
	İlkokul	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	Ortaokul	31	83,8%	50	56,8%	1	8,3%	11	44,0%	93
	Lise	5	13,5%	32	36,4%	11	91,7%	3	12,0%	51
	Yüksek okul	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	8,0%	2
	Üniveriste	1	2,7%	2	2,3%	0	0,0%	3	12,0%	6
	Yüksek lisans/Doktora	0	0,0%	2	2,3%	0	0,0%	4	16,0%	6
	Toplam	37		88		12		25		162

BİLİŞSEL ŞEMALAR VE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜ: MADDE İLE İLİŞKİLİ BOZUKLUKLAR VE TRAVMA ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Zeynep Erdoğan Yıldırım¹, Serap Tekinsav Sütçü¹, Ender Altıntoprak²

¹Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir

²Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir

Alkol ve madde kullanımının geçmişten günümüze giderek artan ciddi bir sorun haline gelmesi ile altında yatan sebeplere odaklanması ve Madde ile ilişkili bozukluklar ile travma sonrası stres bozukluğunun (TSSB) yüksek komorbidite göstermesi tedavide spesifik çözüm arayışına sebep olmuştur. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar erken dönem uyumsuz şemalar ile duygu düzenleme güçlüğü faktörlerinin, anksiyete bozuklukları ve alkol/madde bağımlılığının sürdürülmesi ve tedavisinde önemli bir rolünün olduğuna dikkat çekmektedir (Örn. McDermott ve ark., 2009; Mills, Teesson, Ross ve Peters, 2006). Bu bilgilerden hareketle; bu çalışma, TSSB belirtileri olan ve olmayan bağımlılarda erken dönem uyumsuz şemalar ile duygu düzenleme güçlüğü faktörlerini karşılaştırmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın örneklemini Ege Üniversitesi Hastanesi Alkol ve Madde bağımlılığı polikliniğine başvurmuş ve Alkol ve/veya Madde bağımlılığı tanısı almış 216 erkek katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmada ölçme aracı olarak ise; Kişisel Bilgi Formu, Young Şema Kısa Form-3, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu Soru Listesi (Sivil Versiyonu) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 17.0 kullanılmış ve gruplar arasındaki karşılaştırmaları incelemek amacıyla çok değişkenli varyans analizleri yürütülmüştür. TSSB belirtisi olan ile olmayan grubu ayırmak amacıyla Travma Sonrası Stres Bozukluğu Soru Listesi (Sivil Versiyonu)'nin kesme noktası kullanılmıştır. Buna göre örneklem 22 ve altı TSSB belirtisi göstermeyen ve 22 üstü TSSB belirtisi gösteren olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda bilişsel şema boyutları olan; duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, onay arayıcılık, terkedilme, kusurluluk, dayanıksızlık ve yüksek standartlar şema boyutlarının üzerinde grubun etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür. Buna göre; TSSB belirtisi olan bağımlıların duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, onay arayıcılık, terkedilme, kusurluluk, dayanıksızlık ve yüksek standartlar şema boyutları puanları olmayanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksektir. Aynı şekilde duygu düzenleme güçlükleri alt ölçekleri ile yürütülen analizler sonucunda ise; amaçlar, dürtü, strateji, kabul etmeme ve duygu düzenleme güçlüğü boyutlarının üzerinde grubun etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür. Buna göre; TSSB belirtisi olan bağımlıların amaçlar, dürtü, strateji, kabul etmeme ve açıklık boyutlarından elde ettikleri puanlar olmayanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksektir.

Sonuç olarak, TSSB'nin eşlik ettiği madde ile ilişkili bozukluklarda bazı faktörlerin farklılaştığının farkına varılması tedavinin yapılmasında önem arz etmektedir. Bu sebeple, bağımlılık tedavisinde özellikle TSSB'nin eşlik ettiği bireylerde bilişsel şemalar ve duygu düzenleme güçlüğü faktörlerinin psikoterapi formülasyonunda kullanılmasının olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Madde ile ilişkili bozukluklar, duygu düzenleme güçlüğü, travma, erken dönem uyumsuz şemalar

LİSE ÖĞRENCİLERİ ARASINDA MADDE KULLANIM SIKLIĞI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Dilek Akkuş¹, Aysel Karaca¹, Dilek Konuk Şener¹

¹Düzce Üniversitesi

Amaç: Ergenlerde madde kullanımı son yıllarda sıklıkla ele alınan önemli bir konudur. Bu çalışmanın amacı, lise öğrencileri arasında madde kullanım sıklığını ve bu maddeleri kullanmalarını etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu çalışma 20015-2016 öğretim yılında 3 lisede öğrenim gören 1997 öğrenci ile yapıldı. Küme örnekleme yöntemi ile tasarlanan çalışmada gönüllü olan öğrencilerin tamamı çalışma kapsamına alındı. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formu aracılığı ile toplandı. Soru formu akran eğitici öğrenciler tarafından öğrencilere sınıf ortamında dağıtıldı ve araştırmacıların gözetimi altında doldurmaları sağlandı. Veriler, ortalama, standart sapma, sayı ve frekanslar, ki-kare, multipl polythomaus logistic regression modeli ile hesaplandı.

Bulgular: Yaşam boyu en az bir kez esrar kullanan öğrencilerin oranı %3,6 iken hemen hemen her gün esrar kullananların oranı %1 olarak bulunmuştur.

Uçucular için ise bu oran sırasıyla %3,5, %0,8'dir. Meslek lisesinde okuyan öğrencilerde, erkek öğrencilerde, 12. sınıflarda, akademik başarısı düşük olanlarda, disiplin cezası alan, devamsızlık yapan, polisle başı derde giren, arkadaşı sigara, alkol ya da başka bir madde kullanan, psikolojik tedavi almış olan kişilerde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha çok sentetik uyuşturucu/uyarıcı kullanımı olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$).

Sonuçlar: Öğrencilerde yasadışı madde kullanım sıklığı Türkiye ve diğer ülkelerde yapılan çalışma sonuçları ile benzerlik göstermiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; lise dönemi öncesi öğrencinin bireysel, ailesel ve okul özellikleri dikkate alınarak okullarda koruyucu/önleyici müdahalelerin planlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergen, lise öğrencileri, madde bağımlılığı

SIİRT İLİ ÖRNEĞİNDE MADDE BAĞIMLILIĞI FARKINDALIK ÇALIŞMALARINDA SANAT TERAPİNİN ETKİSİ

Abdulaziz İnan, Dilber Yıldız, Mehmet Hadi Kaya, Emin Erensayın

Siirt Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği Siirt Devlet Hastanesi

Giriş: Ergenlik dönemi, insan yaşamında diğer dönemlere göre farklı özellikler taşımaktadır. Bu dönem duygusal, bilişsel, fiziksel bir değişim ve gelişim sürecidir. Bu sürecin sağlıklı bir şekilde geçirilmesi bireyin bütün hayatını etkilemektedir. Bu nedenle ergenlik döneminde ergenlerin, gruplara kabul edilmek, arkadaşları ile uyum sağlamaya çalışmaları nedeni ile maddeye yöneldikleri bilinmektedir. Risk altında olan ergenlerin maddenin zararlarına ilişkin farkındalıklarının artırılması hayati önem taşımaktadır.

Amaç: Siirt il merkezinde bulunan liselerde, madde bağımlılığının zararları konusunda ergenleri sanat terapi yöntemi ile bilgilendirerek onlara farkındalık kazandırmak ve tespit edilen madde bağımlısı ergenleri Siirt Devlet Hastanesi bağımlılık polikliniğine yönlendirilerek tedavilerinin yapılmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siirt devlet hastanesi, ergenlik dönemi, madde bağımlılığı, sanat terapisi

BİR EĞİTİM HASTANESİ DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMALARININ İNCELENMESİ

Alaattin Cenk Ercan¹, Emrah Akdağ¹, Selim Polat¹, Semra Karataş², Bülent Bahçeci², Çiçek Hocaoglu²

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği, Rize

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Rize.

Amaç: Denetimli serbestlik (DS), kişinin işlediği bir suç sebebiyle tutuklanması ya da mahkemece hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi sonucunda cezaevine girmesi yerine, cezasını toplum içerisinde gözetim ve denetim altında çekmesini ifade etmektedir. Buna göre DS uygulamasının bir çeşit infaz sistemi olduğu söylenebilir. Bu çalışmada DS yasası kapsamında hastanemize başvuran kişilerin DS uygulamalarının sonuçları ile olguların tedavi uyumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmaya 01.01.2015 - 31.12.2015 tarihleri arasında haklarında DS kararı verilip Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi DS Birimi'ne başvuran 410 olgu dâhil edilmiştir. Bu olguların 48'i cezaevinden, 362'si de toplumda yaşayan kişilerden oluşmaktadır. DS uygulaması en az bir kez psikiyatrik görüşme ve idrarda psikoaktif madde değerlendirmesi ve altı haftalık programlar dâhilinde gerçekleştirilmiştir. Ruhsal değerlendirme için gönderilen olgular ise DS şubelerince belirlenen süre çerçevesinde aylık görüşmelerle takip edilmiştir.

Bulgular: Bu çalışma sürecinde toplam 410 olgunun DS tedbirince başvurduğu saptanmıştır. Altı haftalık programı 101 (%24.6) olgunun tamamladığı, 31 olgunun (%7.5) tedaviye uyumsuzluk gösterdiği, 32 (%7.8) olgunun ise yataklı tedavi merkezine sevk edildiği belirlenmiştir. Çalışmamızda 246 (%60.1) olgu için tedaviye gerek olmadığına karar verilmiştir.

Tartışma: DS yasası kapsamında hastaneye başvuranların sayısı her geçen gün gittikçe artmaktadır. Bununla birlikte, bu bireylere kendi yerleşim merkezlerinde daha kolay ulaşabilecekleri

tedavi programlarını kullanabilme imkânlarının sağlanabilmesi adına DS tedavi programını uygulayabilecek asgari koşullara sahip hastanelerin sayıları artırılmadan ve gerekli alt yapıları oluşturulmadan söz konusu uygulamanın bazı sıkıntıları da beraberinde getireceği çok açıktır. Özellikle, tedavi kurallarına uyum sorunu yaşanması veya verilen raporla hastanın hapis cezası alabileceği gibi durumlarda hekimler ve diğer görevli personel öfkenin hedefi haline gelebilmektedir. Ülkemizde DS uygulamalarının standardizasyonu için ilgili düzenlemelerin yapılması, raporların tek hekim yerine sağlık kurulu tarafından verilmesi ve görev yapacak sağlık çalışanlarının eğitimi gereklidir.

Kaynaklar

Altıntoprak AE, Akgür SA, Coşkunol H. Yasa dışı madde kullanımı nedeniyle DS tedbirine uygulanan kişilerde tedavi uygulamaları ve toksikolojik analiz. Türkiye'de Psikiyatri 2007;9:166-72.

Akpınar A, Şalış O, Aksoy UM. Samsun Psikiyatri Hastanesi'nde DS 2010 yılı sonuçları ve şehir merkezi dışından başvurularda tedavi uyumlarının değerlendirilmesi. The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences 2013;26(1):46-54.

Altıntoprak AE, Akgür SA, Kitapçıoğlu G ve ark. DS olgularının retrospektif analizi: Sosyo-demografik özellikler, bireysel ve ailesel bağımlılık ve suç öyküleri ile tedavi yanıtları. Bağımlılık Dergisi 2014;15(1):1-9.

Anahtar Kelimeler: Denetimli serbestlik uygulaması, psikoaktif madde kullanımı, tedavi uyumu

SİGARA BAĞIMLILIĞI, PSİKOPATOLOJİK ÖZELLİKLER, RUHSAL VE FİZİKSEL SIKINTIYA DAYANMA BECERİSİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Selin Özcan¹, Seyhan Dülger², İbrahim Taymur², Ersin Budak², Bilgen Biçer Kanat², Sinay Önen²

¹Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre Türkiye'deki erkeklerin %30'u, kadınların %12'si sigara kullanımına bağlı sağlık sorunları nedeniyle yaşamını yitirmektedir. Bu ölüm oranlarının Türkiye'de daha da azaltılabilmesi ve sigara kullanımı ile daha etkin mücadele edilebilmesi amacı ile son yıllarda sigara bırakırma polikliniklerinin sayısı artmıştır. Bu polikliniklerde hizmet veren hekimler ise sigaranın sadece fiziksel bağımlılık yapan özellikleri ile değil aynı zamanda psikolojik bağımlılık yapan yönleri ile de mücadele etmektedir. Bu çalışmanın amacı, sigara bırakmak isteyen bireylerin psikopatolojik özelliklerini, ruhsal ve fiziksel sorunlarla baş etme becerilerini değerlendirmektir.

Yöntem: Çalışmaya Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi sigara bırakırma polikliniğine başvuran, çalışmaya katılmaya gönüllü olan 375 hasta alınmıştır. Tüm katılımcılara kağıt kalem testleri olan Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (FNBT), Ruhsal Belirtileri Tarama Listesi (SCL-90), Sıkıntıya Dayanma Ölçeği (SDÖ) ve Rahatsızlığa Dayanma Ölçeği (RDÖ) uygulanmıştır.

Bulgular: Yaş aralığı 17-70 arasında değişen katılımcıların 276'sı (%73.6) erkeklerden oluşmaktaydı. FNBT göre katılımcıların %24.5'i hafif, %33.1'i orta, %42.4'ü şiddetli derecede sigara bağımlısıydı. Pearson korelasyon analizine göre SCL-90 tüm alt ölçekleri (somatizasyon, obsesif kompulsif belirtiler, kişiler arası duyarlılık, depresyon, anksiyete, öfke-düşmanlık, paranoid düşünceler, psikotizm ve ek skalalar) ve FNBT arasında

anlamli pozitif ilişki vardı. SDÖ ve alt ölçekleri ve FNBT ölçeği arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamadı. Aynı zamanda RDÖ ve FNBT ölçeği arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı değerlendirildi. FNBT bağımlılık şiddetine göre üç grup arasında yapılan tek yönlü varyans analizine göre ise SCL-90 alt ölçeklerinden somatizasyon ($p=0.018$), anksiyete ($p=0.007$), öfke-düşmanlık ($p=0.002$) ve ek skala ($p=0.005$) skor puanlarının farklılaştığı bulundu. Buna ek olarak hiyerarşik regresyon analizine göre genel psikopatolojik özelliklerin %17.6'sının SDÖ skorları tarafından açıklandığı, modele RDÖ skorlarının eklenmesi ile açıklayıcılığın %19.5'a çıktığı değerlendirildi.

Sonuç: Sigara bağımlılığı ve birçok farklı ruhsal belirti arasındaki bağlantı, bağımlılığın tedavisindeki genel bir ruhsal iyileşmenin önemine işaret etmektedir. Bu nedenle sigara bırakırma polikliniklerinde, bağımlılıkla daha etkin mücadele edilebilmesi için psikolojik hizmetler daha da zenginleştirilebilir. Sigara bağımlılığının tedavisinde ruhsal ve fiziksel sıkıntıya dayanma becerisinin önemli olduğu gösterilmiştir. Fakat bu çalışmada ruhsal ve fiziksel sıkıntıya dayanma becerisinin sigara bağımlılığı ile bağlantılı olmadığı bulundu. Bu durum, çalışmaya sadece sigarayı bırakmaya karar veren kişilerin alınması ile ilişkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: Sigara bağımlılığı, psikopatoloji, sıkıntıya dayanma, rahatsızlığa dayanma

MADDE BAĞIMLILIĞI TEDAVİSİNDE FOTOĞRAFÇILIK SANATININ ETKİNLİĞİ

Selin Özcan¹, Hakan Çoşkunol², Ayşe Ender Altıntoprak², Ersin Budak³

¹Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

³Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Madde bağımlılığı dünya nüfusunun yaklaşık olarak %5'ini etkileyen önemli bir sağlık sorunudur. Giderek artan ve çeşitlenen madde kullanımı düşünüldüğünde gerek tedavi olanaklarının ve gerek tedavi alternatiflerinin artırılmasının önemli olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle son yıllarda hem dünyada hem de Türkiye'de madde bağımlının tedavisinde farklı rehabilitasyon hizmetleri araştırılmaya başlanmıştır. Bu çalışmanın amacı, madde bağımlılığının tedavisinde alternatif bir rehabilitasyon hizmeti olarak fotoğrafçılığın etkilerini değerlendirmektir.

Yöntem: Çalışmaya Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsüne başvuran 19 madde bağımlısı alınmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına göre belirlenmiş olup seçkisiz olarak seçilen 9 hastaya üç ay süreyle fotoğrafçılık rehabilitasyonu (haftada bir gün olmak üzere) ve medikal tedavi uygulanmıştır. Buna ek olarak diğer 9 madde bağımlısına ise sadece medikal tedavi verilmiştir. Tedavi öncesi ve tedavi sonrası tüm katılımcıların ruhsal durumlarındaki değişim psikometrik ölçüm araçları ile değerlendirilmiş olup bu özellikler uygulanan tedaviler açısından karşılaştırılmıştır.

Bulgular: Yaş aralığı 18-40 arasında değişen katılımcıların tamamının çoklu madde kullanım öyküsü vardı. Çalışma öncesi yapılan psikometrik değerlendirme sonucunda fotoğrafçılık rehabilitasyonu uygulanan 9 madde bağımlısı (Deney) ve sadece medikal tedavi uygulanan 10 hasta (Kontrol grubu) arasında benlik saygısı skorları ($p=0.037$) hariç diğer psikometrik özelliklerin (tedavi motivasyonu, depresyon

skorları, anksiyete skorları, alekstim skorları, yaşam kalitesi skorları) farklılaşmadığı bulundu. Dört ay sonra tekrar edilen psikometrik değerlendirme sonucunda alekstim duyguları tanıma alt ölçeği ($p=0.047$) hariç diğer psikometrik özelliklerin deney ve kontrol grubu arasında farklılaşmadığı bulundu. Buna ek olarak duyguları tanıma zorluğu skorlarının ön ve son ölçüm farklarının ($p=0.054$) deney ve kontrol grubu arasında farklılaşmadığı bulundu. Deney grubuna yapılan Wilcoxon testine göre psikometrik özelliklerin tedavi sonrası farklılaşmadığı, fakat kontrol grubuna yapılan Wilcoxon testine göre anksiyete ($p=0.049$) ve duyguları tanıma zorlanma skorlarının ($p=0.032$) tedavi sonrası daha fazla arttığı gözlemlenmiştir.

Sonuç: Madde bağımlılığının rehabilitasyonunda farklı sanatsal faaliyetlerin tedavi üzerinde olumlu etkileri olduğu gösterilmiştir. Diğer çalışmaların aksine bu çalışmada medikal tedaviye ek olarak fotoğrafçılık rehabilitasyonunun madde bağımlılarının ruhsal durumlarına etkisinin olmadığı bulundu. Bununla beraber sadece medikal tedavi alan grupta belirli psikopatolojik özelliklerin (anksiyete ve duyguları tanıma zorlanma) tedavi sonrası daha da artabileceği gösterildi. Bu nedenle madde bağımlılarında, fotoğrafçılık rehabilitasyonunun medikal tedavi sonrası artabilecek bazı ruhsal sorunların azaltılmasında faydalı olabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Madde bağımlılığı, fotoğrafçılık, rehabilitasyon, psikopatoloji

DENETİMLİ SERBESTLİK OLGULARININ MADDE KULLANIMI VE SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Mine Pazarcıkcı¹, A. Ender Altıntoprak²

¹İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

²Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Bağımlılık Tedavi Birimi; Ege Üniversitesi Batı Enstitüsü (Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü)

Giriş: 5237 sayılı TCK'nın 191'inci maddesi kapsamında, yasa dışı madde kullananlar hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik (DS) tedbiri uygulanmaktadır. DS tedbirinden faydalananların sayısının, yasanın yürürlüğe girdiği 2005 yılından bu yana giderek arttığı bilinmektedir. Bu gruba özgü özelliklerin daha detaylı belirlenmesi, DS Müdürlüklerinde yapılmakta olan eğitim iyileştirme çalışmalarında gereksinimlerin belirlenmesi anlamında yol gösterici olacaktır. Bu çalışmada, yasa dışı madde kullanımı nedeniyle hakkında DS tedbiri verilerek İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'ne yönlendirilen kişilerin madde kullanım özelliklerinin ve sosyodemografik verilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma epidemiyolojik -tanımlayıcı niteliktedir. TCK 191. madde kapsamında hakkında DS tedbiri verilen kişiler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü'nden yazılı izin alınmasının ardından 2016 yılı Mayıs ve Haziran ayları içinde gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 100 kişi ile yapılmıştır. Örneklemi oluşturan 100 olgu İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'ne yönlendirilen 18 yaş üstü kişiler arasından basit tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket formu kullanılmıştır. Veriler SPSS 17 istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan DS olgularının tamamı (n=100) erkekti. Olguların yaş ortalamasının 28.55 ± 0.817 (18-63) olduğu, %40'ının 18-24 yaş grubunda yer aldığı, %23'ünün ilkokul mezunu, %43'ünün

ortaokul mezunu, %73'ünün bekar olduğu saptandı. Olguların %21'inin çalıştıkları düzenli bir işi bulunmamaktadır. Olguların %86'sının denetimli serbestlik tedbiri almasına neden olan madde esrardır. Hastaların yaşam boyu en sık kullandıkları maddeler sırasıyla, esrar (%97), sigara (%93), alkol (%87), ekstazi (%32), bonzai (%12), jameika (%9), kokain (%9), uçucu maddeler (%4), roş (%3), eroin (%3), LSD (%2). Çoklu madde kullananların oranına bakıldığında sigara+esrar kullananların oranı %8, sigara+alkol+esrar kullananların oranı %48, sigara+alkol+esrar+ekstazi kullananların oranı ise %16'dır. Madde kullanımına başlama yaşının 11-38 yaş aralığında, %63'ünün ilk madde kullandığı yaşın 18 yaş altında, ortalama madde kullanım süresinin 6.9 yıl, maddeye başlama nedenleri arasında en önemli etkenin arkadaş etkisi olduğu görüldü.

Sonuç: Denetimli serbestlik profilini tanımlamaya yönelik yapılan çalışmaların kısıtlılığı ve denetimli serbestlik tedbiri altındaki kişilerin sayısının giderek artıyor oluşu bu gruba özgü özelliklerin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmaların önemini artırmaktadır. Madde kullanımı ile ilgili kamu politikalarının belirlenmesi ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde gerçekleştirilen eğitim iyileştirme çalışmalarına ışık tutması anlamında çalışmanın katkısının olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Madde bağımlılığı, denetimli serbestlik, sosyodemografik özellikler, yasa dışı madde, esrar

AKRAN EĞİTİCİLERİN BAKIŞ AÇISI İLE AKRAN EĞİTİMİ

Dilek Akkuş¹, Aysel Karaca¹, Dilek Konukşener¹

¹Düzce Üniversitesi

Giriş: Akran Eğitimi (AE), «eğitim almış ve istekli genç insanların akranları ile birlikte gerçekleştirdikleri, gençlerin bilgi, tutum, inanç ve beceri yönünden gelişmesi ve kendi sağlıklarını koruma bilincini kazanmalarını amaçlayan eğitimsel etkinlikler» olarak tanımlanmaktadır (Karadağ 2004). Akran eğitimi belirli konularda gönüllü ve öncü gençlerin eğitilmesi ve kazanılan bilgilerin akranlarla paylaşılması esasına dayanmaktadır (Ebreo et al 2002, Bilgiç ve Günay 2014). Bu eğitim metodoloji, felsefe, iletişim kanalı, strateji ve yaklaşım kavramlarının hepsini içine almaktadır (Ghebreyohans et al 2015). Akran-temelli eğitim programlarının Türk toplumunda zor ve hassas konuları ele almada başarılı bir yöntem olduğu kanıtlanmıştır (Karadağ 2004, Bulduk and Erdoğan 2012).

Amaç: Literatür incelendiğinde, akran eğitimi çalışmalarının çoğunluğu akran eğitiminin sonuçlarına ve başarısına odaklanmakta (Ebreo et al 2002, Karadağ 2004, Doğan and Ulukol 2010, Bilgiç 2013) akran eğitimcilerinin programa katkısı, inançları, tutumları ve deneyimleri göz ardı edilmektedir. Ancak akran eğitimcilerinin eğitimler sırasında yaşadığı deneyimler gelecek çalışmalara yol gösterici olması sebebiyle oldukça

önem taşımaktadır. Bu doğrultuda araştırma, akran eğitimcilerinin akran eğitimi programını uygularken yaşadıkları deneyim ve program hakkındaki görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Metod: Bu araştırma kalitatif yöntemlerden biri olan odak grup görüşmesinin (OGG) kullanıldığı tanımlayıcı bir çalışmadır. Akran eğitimcisi olan 29 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuş ve üç ayrı odak grup oturumu yapılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış OGG formu ile toplanmıştır.

Sonuç ve Öneriler: Araştırmada üç ana tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar; “*eğitimin etkililiği*” “*akran eğitimi ile ilgili öneriler*” ve “*akran eğitimcilere katkısı*” olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmada, katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde, madde bağımlılığının önlenmesinde akran eğitiminin (AE) oldukça etkili bir yöntem olduğu belirlenmiştir. AE programının daha etkili olabilmesi için programın lise yerine ortaokul döneminde başlanması, programa aile ve yerel kuruluşların dahil edilmesi ve öğrencilerin sanat, spor, sosyal faaliyetlere yönlendirilmesi öneriler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akran eğitimcisi (PEs), madde bağımlılığı, hemşire, niteliksel araştırma

YURT DIŞINDA YAŞAYAN TÜRK POPÜLASYONDA BAĞIMLILIĞA BAKIŞ VE DAMGALAMA

Mahmut Selim Arpaciođlu¹, Zeynep Beyza Sarıoz¹, Meral Akbıyık², Rabia Bilici¹

¹Erenky Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Florya Acıbadem Hastanesi

Amaç: Damgalanma (Stigmatizasyon) bağımlılıkla mücadelede temel ayaklardan biri olan sosyal desteğin sağlanması önemli engellerden birisi olması nedeniyle, bağımlılığa yaklaşımda son zamanlarda üzerinde durulan konulardan olmuştur. Yabancı alışmaları takiben ülkemizde de bağımlılığın anlaşılmasında ve tedavisinde önemi giderek daha iyi anlaşılan damgalama üzerine araştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı, diğer çalışmalardan farklı olarak damgalamanın yurt dışında yaşayan Türklerde; farklı sosyodemografik özellikteki kişilerde ne derecede görüldüğü ve hangi sosyodemografik özelliklerin damgalama üzerine nasıl etki gösterdiği üzerine bir anket çalışması yapmaktır.

Yöntem: Çalışmada 20 soruluk anket, çalışmacılar tarafından, İngiltere’de yaşayan ve bir sivil toplum kuruluşu tarafından düzenlenen bir sağlık konferansına katılan 18 soruda sosyodemografik bilgileri öğrenilen 63 kişilik Türk popülasyona uygulandı. Damgalamayı ölçmek için O. C. Çırakoğlu tarafından oluşturulan, “Perception of drug addiction among Turkish university students: causes, cures, and attitudes” isimli çalışmada kullanılan

sorular anket olarak kullanıldı. Örneklem küçük olduğu ve veri eksikleri de bulunduğu için yöntem olarak çapraz tablolarda fisher’s exact testi kullanıldı.

Bulgu: Yaş ile “madde kullanan bir kişinin polis olarak çalışmasına” ve “ilk öğretimde ğretmen olarak çalışmasına” karşı tutumlar arasında orta derecede pozitif yönde korelasyon vardı. 18 yaşından önce ve sonra gelenler olarak iki grup yapıldığında tutum açısından bu iki grupta fark yoktu. Eğitim durumlarına göre gruplandırıldığında damgalamanın azalmasında en anlamlı sonuç babanın eğitimi ile ilgili çıktı.

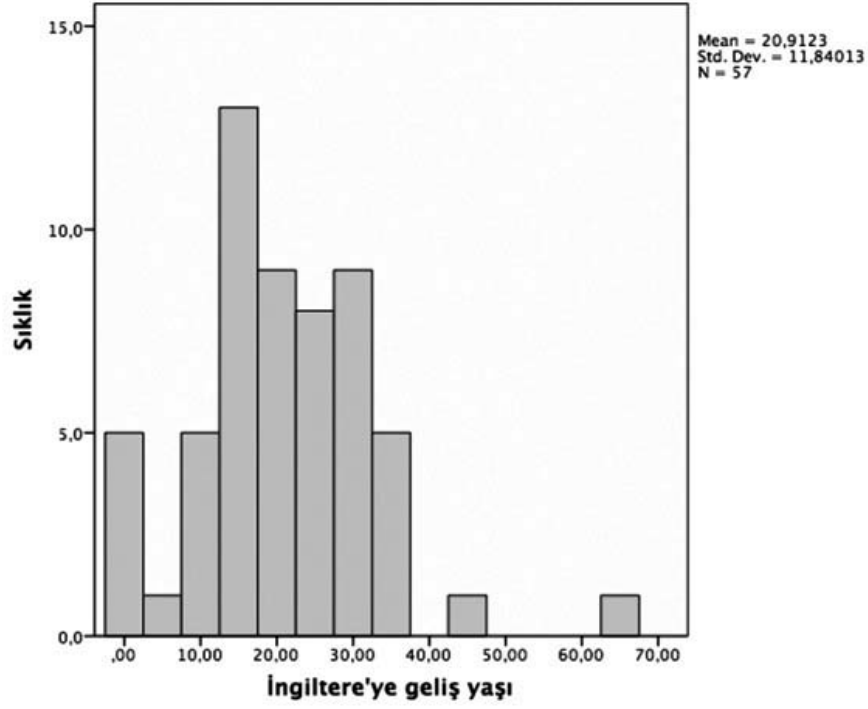
Sonuç: Tutumda yaş aralığı, cinsiyet bitirdiği okul değişkenleri açısından yoktu, yani başka bir deyişle yurt dışında yaşayan Türklerin madde kullanan kişilere karşı yaklaşımı sosyodemografik değişkenlerden bağımsız olarak benzerdi. Anlamlı farklılıkların saptanması için daha büyük örneklemlerde çalışmalar yapılması faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, damgalama, stigmatizasyon

Tablo 1

İlköğretim okulunda öğretmenlik yapması rahatsız eder mi? Gelirdüzeyi

		gelirdüzeyi			Total
		düşük	orta	yüksek	
İlköğretim okulunda öğretmenlik yapması rahatsız eder mi	evet	8	17	7	25
	hayır	0	4	1	5
	belki	4	2	1	7
Total		12	23	9	37

Şekil 1.

BİLİŞSEL PERFORMANS GELİŞTİRİCİ İLAÇLARIN REÇETESİZ KULLANIMINA İLİŞKİN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Gülşah Kurt¹, Pelin Özgür Polat²

¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

²St. Andrews Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sağlık Psikolojisi Bölümü, İskoçya

Giriş: Bilişsel performans geliştiricilerin (BPG) üniversite öğrencileri arasında akademik amaçlı kullanım sıklığında son yıllarda bildirilen artış ve reçetesiz kullanım sonucu ortaya çıkabilen ciddi sağlık sorunları, bu ilaçların reçetesiz kullanımının önlenmesine yönelik bilgilendirici müdahalelerin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. BPG ilaçların kullanımına ilişkin davranışsal mekanizmanın anlaşılması sayesinde hedef kitle üzerinde etkili olabilecek en uygun müdahale türünün belirlenmesi ve bu müdahalenin hedef kitlenin bilgi, ihtiyaç ve beklenti düzeyine uygun olarak tasarlanması mümkün olacaktır.

Amaç: Bu çalışma BPG ilaçların üniversite öğrencileri tarafından kullanımında etkili olan faktörleri Planlanmış Davranış Teorisi çerçevesinde inceleyerek ilaçların kullanımının azaltılmasına yönelik etkili müdahaleler geliştirmeye olanak sağlayacak bilgiyi elde etmeyi hedeflemektedir.

Yöntem: Çalışma Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde öğrenim görmekte olan 176 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada; Demografik Bilgi Formu, bilişsel performans geliştirici ilaçlara yönelik bilgi düzeyi ve BPG ilaç kullanımına iten nedenlere ilişkin sorular kullanılmıştır. Planlı Davranış Teorisi'nin (PDT) 7 bileşenini ölçmek amacıyla 37 maddelik bir soru formu geliştirilmiş ve araştırmada kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya 28 farklı üniversiteden toplam 111 kadın (%63.1) ve 65 erkek (%36.9) öğrenci katılmıştır. Analize alınan katılımcıların yaş ortalaması 22.39'dur (ss=2.15) ve %15.3'ü (N=27) DEHB tanısı

aldığını belirtmiştir. PDT çerçevesinde bilişsel performans geliştirici ilaç kullanımına ilişkin niyeti yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla stepwise regresyon analizi yapılmıştır. Ön analiz sonuçlarına göre daha önce DEHB tanısı almış olmak ilaç kullanımına ilişkin niyetin birincil yordayıcısıdır ($F_{1-174}=41.60$, $p=.000$) ve tek başına varyansın %44'ünü açıklamaktadır. Diğer yordayıcı değişkenler sırasıyla alkol kullanıyor olmak ($F_{2-173}=23.48$, $p=.000$), öznel normlar ($F_{3-172}=64.99$, $p=.000$), tutumlar ($F_{4-171}=76.13$, $p=.000$), inançlar ($F_{5-170}=69.58$, $p=.000$) ve algılanan davranışsal kontrol ($F_{6-169}=64.27$, $p=.000$) olarak bulunmuştur. Veri toplama süreci devam etmektedir.

Tartışma: DEHB tanısı almış olmak ve alkol kullanımına ilişkin ön analiz sonuçları literatürle tutarlıdır. Planlanmış Davranış Teorisi bağlamında bireylerin BPG ilaç kullanma niyetlerinin en önemli belirleyicisi yakınlarının akademik performansı arttırmak için ilaç kullanmalarını onaylayacaklarına ilişkin düşünceleridir. Ayrıca ilaçların kullanımına yönelik olumlu tutum ve akademik başarıyı arttıracığına yönelik güçlü inançlar bu ilaçların gelecekte kullanımına yönelten en önemli faktörlerdir. Ön analiz sonuçları göz önünde bulundurularak, BPG ilaç kullanımını önlemeye yönelik müdahaleler bireylerin tutum ve inançlarını değiştirmeye odaklanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel performans geliştiriciler, Planlanmış Davranış Teorisi, sağlık davranışı değişimi, üniversite öğrencileri.

DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİ KONULAN MADDE KULLANICILARINDA DEPRESYON VE BAŞA ÇIKMA TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Gönül Güvenç Bahadır¹, Semra Karaca¹

¹Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu İstanbul İli Anadolu Kuzey Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Amatör Kliniği, İstanbul

²Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş: Madde kullanımı, kişilerin başa çıkma becerileri, etkili başa çıkma yöntemlerini kullanamamaları ve depresyon ile ilişkilidir.

Amaçlar: Bu çalışmada; denetimli serbestlik tedbiri konulan madde kullanıcılarında depresyon ve başa çıkma tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki araştırma, İstanbul Anadolu Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüğü'nce takibi devam eden 18 yaş üstü madde kullanıcıları ile yapılmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için Marmara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan etik kurul izni ve Adalet Bakanlığı'ndan kurum izni alınmıştır. Örneklem büyüklüğü istatistiksel formülle hesaplanmış ve çalışma 330 madde kullanıcısı ile tamamlanmıştır. Veriler, Kişisel bilgi formu, Beck Depresyon Envanteri (BDI), Başa Çıkma Stilleri Ölçeği Kısa Formu (BÇSÖ-KF) ile toplanmıştır. Geçerlilik güvenirlik çalışması Hisli (1988) tarafından yapılan BDI'nde 17 puanın, klinik depresyonu belirlemek için uygun bir kesme noktası olduğu kanısına varılmıştır. Pearson korelasyon katsayısı $r=.63$ olarak bulunmuştur (Hisli, 1988). Bacanlı, Sürücü ve İlhan (2013) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan BÇSÖ-KF, orijinalinde olduğu gibi 4'lü likert tipine göre hazırlanmıştır. Ölçek, 28 maddeden ve her biri ikişerli maddeli, Araçsal Sosyal Destek Kullanma, Mizah; Duygulara Odaklanma ve Ortaya Koyma, Madde Kullanımı, Kabullenme, Diğer Etkinlikleri Bırakma, Dine Yönelme, Yadsıma, Davranışsal Olarak İlgiyi Kesme, Zihinsel Olarak İlgiyi Kesme, Kendini Sınırlandırma,

Olumlu Yeniden Yorumlama, Duygusal Sosyal Destek Kullanma, Planlama biçiminde belirtilen 14 alt boyuttan oluşmaktadır.

Bulgular: Katılımcılar 18-58 yaş grubunda olup, yaş ortalaması 28.93 ± 6.96 'dır. Katılımcıların %97.0'si erkek, %40.0'ı ortaöğretim mezunu ve %59.1'i bekar. Katılımcıların %76.3'ü alkol, %69.7'si esrar, %22.4'ü ecstasy, %20.3'ü sentetik kannabinoid kullanmaktadır. BDI puan ortalaması 11.64 ± 8.00 ve kesme noktasına göre katılımcıların %26.7'sinde depresyon bulunmaktadır. Katılımcıların BDI puan ortalamaları ile BÇSÖ-KF ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde; Planlama ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamışken ($r=-.005$; $P>0.05$), Duygulara Odaklanma ve Ortaya Koyma ($r=.308$, P ; $**P<0.01$.), Madde Kullanımı ($r=.456$, $**P<0.01$.), Yadsıma; ($r=.131$, $P<0.05$.) ve Davranışsal Olarak İlgiyi Kesme; ($r=.226$, $**P<0.01$.) alt boyutlarında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmanın bulgularına göre; katılımcıların %26.7'sinde depresyon görülmüş, depresyon puan ortalamaları ile başa çıkma tutumları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kaynaklar

1. Hisli N, Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliliği üzerine bir çalışma. Psikoloji Dergisi, 1988; 6:118-122

Anahtar Kelimeler: Madde bağımlılığı, depresyon , başa çıkma

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri		
Yaş	<i>X</i>	<i>SD</i>
18-58 yaş grubu	28.93	6.96
Cinsiyet	<i>n</i>	%
Kadın	10	3
Erkek	320	97.0
Eğitim Durumu	<i>n</i>	%
Ortaöğretim	132	40.0
Lise	100	30.3
Üniversite	52	15.8
Medeni Durum	<i>n</i>	%
Evli	92	27.9
Bekar	195	59.1
Çalışma Durumu	<i>n</i>	%
İşsiz	56	17.0
Düzensiz çalışıyor	62	18.8
Düzenli olarak çalışıyor	197	59.7

Tablo 2. Katılımcıların depresyon puanları ile başetme tutumları arasındaki ilişkiler												
	<i>ASDK</i>	<i>MİZ</i>	<i>DOK</i>	<i>MK</i>	<i>DEB</i>	<i>YAD</i>	<i>DİK</i>	<i>ZİK</i>	<i>KS</i>	<i>OYY</i>	<i>DSDK</i>	<i>PL</i>
BDI	.041	.066	.308**	.456**	.098	.131*	.226**	.036	.019	.025	.098	-.005
TOPLAM												

Tablo 3. Katılımcıların madde kullanım özellikleri		
Kullanılan Maddenin Cinsi	<i>n</i>	%
Alkol	278	84.2
Kannabis	230	69.7
Ecstasy	74	22.4
Sentetik kannabinioid	67	20.3
Kokain	41	12.4
Ailede Madde Kullanımı	<i>n</i>	%
Yok	293	88.2
Var	37	11.2
Cezaevi Yaşantısı	<i>n</i>	%
Yok	244	73.9
Var, madde sebebiyle	41	12.4
Var, maddeyle alaklı değil	45	13.6
Madde Kullanmaya Başlama Nedeni	<i>n</i>	%
Arkadaş Ortamı	125	37.9
Sorunlar (psikolojik, aile, iş)	47	14.2
Merak	46	13.9
Keyif	40	12.1
Özenti	20	6.1
Stres	15	4.5
Madde Kullanımı Nedeniyle Yaşadığı Sorunlar	<i>n</i>	%
Sorun yaşamadım	57	17.3
Aile sorunları	48	14.5
Yasal sorunlar	27	8.2
Psikolojik sorunlar	27	8.2
Düzensiz ve stresli yaşam	25	7.5
Ekonomik sorunlar	24	7.2
Asosyal olmak	21	6.4
Unutkanlık ve hafıza zayıflığı	21	6.4

EBEVEYNLERİNDE SİGARA DIŞI MADDE KULLANIMI OLAN VE OLMAYAN İKİ HEMŞİRE GRUBUNUN KARŞILIKLI BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ

Halil İbrahim Ölçüm¹, Mehmet Emrah Karadere¹, Ece Yazla¹

¹Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Çorum

Amaç: Karşılıklı bağımlılık; güvenlik duygusu, benlik saygısı ve benlik kavramını onaylatmak için ortaya konan bir tutum, bir davranış biçimi ve kişilik bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Karşılıklı bağımlılık, özellikle kadınlar ve daha çok kadın mesleği olması nedeniyle de hemşirelerde sık olarak ortaya çıkan, tedavi edilebilen ciddi bir sağlık sorunudur. Literatürde karşılıklı bağımlılığın kök ailede madde kullanımı ile ilişkili olduğuna dair çalışmalar mevcuttur.

Bu çalışmanın amacı, ebeveynlerinde sigara dışı madde kullanımı olan ve olmayan iki hemşire grubunun karşılıklı bağımlılık düzeylerini karşılaştırmaktır.

Yöntem: Bu çalışma 15 Mart–15 Haziran 2016 tarihleri arasında online anket yöntemi ile gerçekleştirildi. Çalışmaya katılan olgulara Hemşire Karşılıklı Bağımlılık Ölçeği(HKBÖ) uygulandı. Sonuçlar SPSS 22.0 programı ile değerlendirildi.

Bulgular: Çalışma ve kontrol gruplarında 36'şar kişi yer almaktaydı. Olguların yaş ortalaması 30,05 ± 8,97' idi. Olguların tümü kadındı. Olguların %47,2'si lisans mezunuydu. %48,6'sı evli, %43,1'i bekar ve %8,3'ü boşanmıştı. Çalışma grubundaki olguların %44,4'ünün babası, %2,8'inin annesi, %2,8'inin ise hem annesi hem de babasında madde kullanım öyküsü vardı. Çalışma ve kontrol grubundaki olguların HKBÖ toplam, bağımlı bakım ve ifade eksikliği alt ölçek puanları t test kullanılarak karşılaştırıldı.

Bu karşılaştırmalara göre olguların bağımlı bakım alt ölçek puanlarında istatistiksel olarak anlamlı(p<0,05), HKBÖ toplam puanlarında ise istatistiksel olarak ileri

düzeyde anlamlı(p<0,01) bir fark saptandı.

Tartışma ve Sonuç: Karşılıklı bağımlılık teriminin tarihsel sürecine bakıldığında alkol kullanan bireyle ilişki içerisinde olmaktan doğan bozuk davranışları tanımlamak için kullanıldığı görülmektedir. Wegscheider-Cruse (1984)'a göre karşılıklı bağımlılık, madde kullanan bireyin bulunduğu ailelerin duygusal baskılanma içinde büyüyen bireylerinin hastalığıdır. Literatürde ailesel sorunların ele alındığı çalışmalara rastlanmış fakat kök ailesinde madde kullanımına yönelik çalışmalar yeterli sayıda değildir. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, madde kullanımı olan bir aile üyesine sahip olguların karşılıklı bağımlılık seviyesinin yüksek olduğunu bildirmektedir. Bu bulguyu desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur.

Çalışmamızda, çalışma grubunda yer alan olguların HKBÖ toplam ve bağımlı bakım alt ölçek puanlarının kontrol grubuna göre daha düşük olduğu saptanmıştır. HKBÖ'den alınan puanların arttıkça karşılıklı bağımlılık düzeyi azalmaktadır.

Elde ettiğimiz bu bulgulara dayanarak kök ailesinde madde kullanımı olan bireye sahip hemşirelerin, ailesinde madde kullanımı olmayan hemşirelere göre daha fazla karşılıklı bağımlılığa maruz kaldıkları sonucuna ulaşılabilir. Hemşirelik mesleğinde gözardı edilen bu bağımlılık sorunun araştırıldığı daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, karşılıklı bağımlılık, ebeveyn, madde kullanımı

MÜKERRER YATIŞI OLAN HASTALARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Aslıhan Eslek¹, Nevriye Özşahin¹, Gülşen Ada¹, Gülsüm Kandemir¹

¹Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Manisa

Giriş ve Amaç: Bağımlılık kronik bir hastalıktır. Hastalığın doğası gereği relapslar olabilmektedir. Bu nedenle depresmeye yol açan nedenler çalışmalarda gösterilmiştir (1,2). Bazen tekrarlayıcı hastane yatışları olabilmektedir. Amacımız mükerrer yatış olan hastalarımızın sosyodemografik özelliklerini gözden geçirerek farklı bir yaklaşım gelişimine yardımcı olmaktır.

Yöntem ve Bulgular: Son bir yıl içinde kliniğimize yatmış olan hastalardan iki veya daha çok yatışı olan onbir hastanın dosyaları geriye dönük incelendi. Dokuzunun üçüncü, birisinin dördüncü, birisinin de ikinci yatışıydı. Altısı madde beşi alkol bağımlısıdır. Hastalarımızın tümü erkek olup, sekizi yirmi otuz yaş aralığındadır. Medeni durumlara bakıldığında yedisinin bekar, üçünün evli, bir kişinin de boşanmış olduğu saptanmıştır. Sadece bir hasta yalnız yaşamaktadır. Yedisinin yatış sırasında ve öncesindeki bir yılda işsiz olduğu dikkat çekmiştir. Hastalarımızın sekizi ortaokul, ikisi ilkokul mezunu olup birisi lise mezunudur. Soygeçmiş

bakıldığında iki kişinin ailesinde bağımlılık öyküsü tespit edilmiştir. Tümünün sosyal güvencesi bulunmaktadır.

Sonuç ve Tartışma: Yirmi otuz yaş aralığının daha sık gözlenmesi ve çoğunluğunun işsiz olması dikkat çekicidir. Yirmi-otuz yaş aralığı grupla motivasyon artırıcı görüşmelere ve yöntemlere ağırlık verilebilir. Mükerrer yatışı olan hastalarda çalışma ve meslek edinme konularının ayrıca ele alınması ve takip edilmesi yararlı olacaktır.

Kaynaklar

Alkol ve madde bağımlılığında remisyon ve depresme. Yılmaz A ve ark. Psikiyatride güncel yaklaşımlar, 2014;6/3;243-256

Bağımlılık tedavisini terk nedenlerinin değerlendirilmesi. Vardar E. ve ark. Bağımlılık Dergisi, 2015;16(2);70-77

Anahtar Kelimeler: Relaps, mükerrer yatış

UZUN SÜRELİ FLUOKSETİN KULLANIMI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN HİPOTERMİ: BİR OLGU SUNUMU

Ekrem Mantar¹, Çiçek Hocaoglu²

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Rize

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Rize

Seçici serotonin gerialım inhibitörleri (SSGİ) psikiyatrik bozuklukların tedavisinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Son yirmi yıl içinde diğer klasik antidepresanların yerini SSGİ almıştır. SSGİ güvenli kabul edilmelerine rağmen bazen yan etkilere neden olabilmektedirler. Fluoksetin, yüksek oranda lipofilik özellik gösteren ve plazma proteinlerine %95 oranında bağlanan bir SSGİ olup günümüzde obsesif kompulsif bozukluk, depresyonun tedavisinde oldukça sık tercih edilmektedir. Fluoksetin'in yarılanma ömrü 84 saat (26-220 saat), norfluoksetinin ise 146 saat (77-235 saat)tır. İlacın plazma proteinlerine yüksek oranda bağlanması ve yarılanma ömrünün uzun olması ilaç etkileşimleri yönünden oldukça önemlidir. Fluoksetin'in yan etkiler yönünden oldukça güvenilir olduğu söylenmektedir. Fluoksetin tedavisi sırasında ortaya çıkabilen en sık yan etkiler; bulantı (%25), uykusuzluk, baş ağrısı, tremor, anksiyete, baş dönmesi, ağız kuruluğu, terleme ve diyare (%10) olarak bildirilmektedir. Bu yan etkilerin genellikle tedavinin başlangıcında ortaya çıktığı ve daha ilerde kendiliğinden kaybolduğu ileri sürülmektedir. Fluoksetin'in uzun süreli kullanımında görülen olası yan etkiler ise; aşırı terleme (%32), anksiyete (%23), ağız kuruluğu (%57) ve kabızlık (%29) olarak bildirilmiştir. Fluoksetin kullanımı ilişkili hipotermi ile bilinenler ise sınırlıdır. Bu güne kadar sadece deneysel olarak gerçekleştirilen hayvan çalışmalarında fluoksetin kullanımı ile ilişkili hipotermiden söz edilmiş ve bazı hipotezler öne sürülmüştür. Literatürde yalnızca fluoksetin kullanan bir yaşlı olguda bradikardi ve hipotermi olduğu bildirilmiştir. Bu çalışmada psikiyatri polikliniğimize yaklaşık 10 yıldır fluoksetin 20 mg/gün tedavisi kullanan

ve 4 aydır dönem dönem vücut sıcaklığının 34 dereceye düşmesi sonucu yakınları tarafından acil servislere götürülen, hipotermi nedeni tıbben açıklanamayan 33 yaşındaki bekar, lise mezunu kadın hasta literatür bilgileri ışığında sunulmuştur. Fluoksetinin uzun süreli kullanımı ile ilişkili hipotermi ile bilgiler sınırlıdır. Bu nedenle fluoksetin ve diğer SSGİ'ların uzun süreli kullanımı ile ilişkili yan etkilerin daha iyi anlaşılmasına gereksinim vardır. Çalışmamız bu özelliği nedeniyle konu ile ilgili klinisyenlerin dikkatini çekmesi açısından önemlidir.

Kaynaklar

Masquelier I, Saint Jean O, Bourdiol MC, Bradycardia and hypothermia in an elderly patient receiving fluoxetine. Presse Med. 1993; 27;22(11):553.

Lesch KP, Hoh A, Schulte HM, et al. Long-term fluoxetine treatment decreases 5-HT1A receptor responsivity in obsessive-compulsive disorder. Psychopharmacology 1991;105(3):415-20.

Rawls SM, Cowan A. Rawls SM, Cowan A. Modulation of delta opioidevoked hypothermia in rats by WAY100635 and fluoxetine. Neurosci Lett. 2006 8;398(3):319-24

Nemmani KV, Gullapalli S, Ramarao P. Potentiation of kappa-opioid receptor agonist-induced analgesia and hypothermia by fluoxetine. Pharmacol Biochem Behav. 2001;69(1-2):189-93.

Anahtar Kelimeler: Fluoksetin, hipotermi, uzun süreli kullanım

TESTOSTERON YERİNE KOYMA TEDAVİSİYLE TETİKLENEN BİPOLAR BOZUKLUK

Gülçin Çinpolat Elboğa¹, Şengül Kocamer Şahin², Ahmet Ziya Şahin³, Abdurrahman Altındağ⁴

¹Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Gaziantep

²Adana Devlet Hastanesi Psikiyatri Kliniği, Adana

³Çukurova Aşım Tüfekçi Devlet Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Adana

⁴Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep

Giriş: Konjenital Hipogonadotropik Hipogonadizm (KHH) tedavisinde testosteron replasmanı ve GnRH veya gonadotropin enjeksiyonları gereklidir (1). Ekzojen testosteron kullanımı bazı olgularda libido artışı ve saldırganlık gibi olumsuz yan etkilere neden olmaktadır (2). Bu yazıda testosteron ve hCG replasmanı sonrası ikincil bipolar bozukluk gözlenen bir olguyu sunmaktayız.

Olgu: K.Ö, 25 yaşında, erkek, bekar, çalışmıyor. Yaklaşık 1 aydır çok konuşma, hareketlilik saldırganlık, cinsel istek artışı, alkol alma, çok para harcama şikayetleriyle psikiyatri polikliniğine başvurdu.

17 yaşında büyüme gelişme geriliği şikayeti ile endokrinoloji kliniğinde araştırılan hasta KHH tanısı almış. Hastaya haftada 3 kez 1500 ü hCG, 3 haftada bir 250 ü testosteron tedavisi başlanmış. Hormon tedavisinin 3. ayında ilk kez iki uçlu bozukluk manik dönem tanısı ile hastaneye yatışı yapılmış. Toplamda 2 manik 3 depresif dönem geçirmiş Psikiyatrik muayenesinde basınçlı konuşma, fikir uçuşmaları, aşırı hareketlilik, duygudurumunda yükselme saptandı. DSM V 'e göre hipomanik epizod kriterlerini dolduruyordu. Tedavisi valproat 1000 mg, risperidon 9 mg, aripiprazol 30 mg olarak düzenlendi. Tedaviden fayda gören hasta halen remisyonudadır. Hormonal tedavisine testosteron amp 3 haftada bir, hCG amp 5000 ü haftada bir olarak devam etmektedir.

Tartışma: Anabolik androjenik steroid kullanan atletlerde sıklıkla psikiyatrik semptom ve bozukluklar görülmektedir. Çoğunlukla somatoform ve yeme bozuklukları olmakla birlikte duygudurum ve psikotik bozukluklarda görülebilmektedir (3). Testosteron

kullanımı sonrası bildiren nadir hipomani ve bipolar olgular bulunmaktadır (4,5). Bipolar bozukluk tanısı aldıktan sonra hastanın tedavisinin nasıl sürdürüleceği önem kazanmaktadır. Bildirilen benzer bir olguda aylık intramüsküler enjeksiyonlar yerine topikal testosteron tedavisine geçilmiştir (4). Biz bu hastada aldığı testosteron tedavi dozuna hiçbir müdahalede bulunmadan ilaç dozlarını artırarak remisyona ulaştık. Hipomanik belirtiler başladığında hormon tedavisini kesen hastaya endokrinoloji bu dönemlerde topikal testosteron önermiştir.

Kaynaklar

Lee Goldman, Dennis Ausiello. Çev ed: Serhat Ünal. Cecil Medicine 23. Baskı Cilt: II; 1688-1689

Makien Jı et al. Androgen Replacement Therapy in Late-Onset Hypogonadism: Current Concepts and Controversies. A Mini-Review. Gerontology. 2011;57(3):193-202 4

Daria Piacentino et al. Anabolic-androgenic Steroid use and Psychopathology in Athletes. A Systematic Review. Curr Neuropsychopharmacol. 2015 Jan; 13(1): 101-121.

YL Wong RN et al. Hypomania in a patient receiving testosterone replacement. Endocrine Abstracts (2009) 19 P221 Persaud, RN et al Manic Reaction After Induction of Ovulation With Gonadotropins. Am J Psychiatry. 1998 Mar;155(3):447-8

Anahtar Kelimeler: Hipogonadotropik, hipogonadizm, testosteron, bipolar

OPİYAT YOKSUNLUĞUNA BAĞLI OLARAK GELİŞEN DELİRYUM: OLGU SUNUMU

Ayşe Köroğlu¹, İbrahim Karakaya²

¹Sivas Numune Hastanesi, Amatem Kliniği, Sivas

²Şarkışla Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Sivas

Giriş: Opiyat yoksunluğu, sıklıkla disfori, akatizi, ateş, kas ağrıları, lakrimasyon, rinore, öksürük, terleme, piloereksiyon, esneme, bulantı-kusma, diyare, abdominal kramplar ve taşikardinin görüldüğü; nadiren mental durumda değişikliklerin eşlik ettiği klinik tablodur (1). Bu olgu sunumunda opiyat kullanım bozukluğu olan erkek hastada, detoksifikasyon tedavisi esnasında, yoksunluk belirtilerini takiben gelişen deliryum olgusu sunulmuş ve literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Olgu: Yirmi dokuz yaşında ortaokul mezunu, bekar, erkek hasta polikliniğimize opiyat kullanımını bırakmak için başvurdu. Öyküsünde 6 yıl önce eroin kullanımına başladığı, yaklaşık 2,5-3 gr/gün folyo yöntemiyle opiyat kullandığı; bir kez özel bir Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi (AMATEM)'ne yatışının olduğu, detoksifikasyon tedavisinden sonra naltrexone implant takılarak taburcu edildiği fakat tedaviden fayda görmediği öğrenildi. Madde kullanmadan en fazla 1,5 gün durabilen hasta bir yıl düzensiz olarak doktor tavsiyesi dışında buprenorfin/nalokson tablet kullanmış. AMATEM'e yatırılmasının ardından intravenöz sıvı tedavisi başlanan, yoksunluk belirtileri ve vital bulguları açısından yakın takibe alınan hastada opiyat yoksunluk belirtileri ortaya çıktıktan sonra buprenorfin/nalokson tedavisine geçildi. İlaç dozu kademeli olarak 8 mg/güne çıkıldı. Hastada yatışının 2. gününde başlayan gün içinde dalgalı seyir gösteren psikomotor ajitasyon, bilinç bulanıklığı, oryantasyon bozukluğu, görsel varsanılar olduğu gözlemlendi. Hastanın hiperaktif deliryum tablosu içinde olduğu düşünüldü.

Deliryum etiyojisine yönelik ayrıntılı kan ve idrar tetkikleri istendi. Yapılan tetkikler, anamnez ve fizik muayene bulgularının ayrıntılı değerlendirmesi sonucunda hastaya 'Opiyat yoksunluğuna bağlı deliryum' tanısı konuldu.

Tartışma: Deliryum, hızlı başlayan, dalgalı seyir gösteren, çok farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkan, bilinç, algılama, düşünce, uyku-uyanıklık döngüsü değişimlerinin eşlik ettiği bir klinik sendromdur (2). Opiyat yoksunluğunda deliryum görülme oranı, alkol yoksunluğu ile kıyaslandığında düşüktür ve nadiren mental durum değişiklikleri eşlik etmektedir (3). Bizim vakamızda da detoksifikasyon esnasında, yoksunluk belirtilerini takiben başlayan bilinç değişiklikleri, görsel varsanılar ve psikomotor ajitasyon deliryumu düşündürdü. Bu olgudan yola çıkarak opiyat bağımlılığının tedavisinde, detoksifikasyon aşamasında ortaya çıkabilecek klinik durumlardan birinin de deliryum olabileceği akla getirilmelidir.

Kaynaklar

Wesson DR, Ling W. The clinical opiate withdrawal scale (COWS). J Psychoactive Drugs 2003; 35:253-9.

Kaya E, Sönmez S, Barlas F. Deliryum. Okmeydanı Tıp Dergisi 2013;29(Ek sayı 2):70-74.

Ögel K. Sigara, Alkol ve Madde Kullanım bozuklukları: Tanı, Tedavi ve Önleme. Yeniden Yayınları. İstanbul, 2010;122

Anahtar Kelimeler: Opiyat, yoksunluk, deliryum

OLGU SUNUMU: KETAMİN KÖTÜYE KULLANIMI VE BAĞIMLILIK DANIŞMANLIĞI

Dilek Akkuş¹

¹Düzce Üniversitesi

Giriş: Ketamin analjezik, hipnotik ve amnezik etkileri olan tek anestezi ajanıdır. Esas olarak NMDA reseptörlerini bloke ederek etki gösterir. Bileşik spesifik olarak NMDA reseptörlerinde bulunan fensiklidin bağlanma bölgelerine zayıf bağlanma ile bağlanır ve enzimi yarışmasız olarak bloke eder. Öte yandan ketamin psikomimetik etkileri nedeni ile 1970'li yılların başlarından beri suistimal edilmekte olan bir ilaçtır.

Olgu: 16 yaşında, kız, Almanya doğumlu olan danışan 5 yaşında ailesi ile Türkiye'ye gelmiş, özel bir sağlık meslek lisesinin 10. sınıfında okumaktadır. Danışan iki kardeşi anne ve babası ile şehir merkezinde dedelerine ait bir evde yaşamakta, dedenin desteği ile öğrenimine devam etmektedir. Danışan Ketamin kullanımına yaklaşık 4 ay önce erkek arkadaşının tavsiyesi ile başlamış, önceleri haftada 1-2 tane, bir ay sonra günde bir kez ketamin kullanımına devam etmiş. İlaç kullanmaya başladıktan 4 hafta sonra tolerans gelişmiş, kullandığı maddenin miktarını artırmıştır. Günde iki tablet ketamin almaya başladıktan sonra; odasında sanki eski erkek arkadaşı ile konuşuyor gibi olduğunu, hatta onu gördüğünü onunla sohbet ettiğini belirtmiştir. İlaç etkisi ile boşlukta gibi hissettiğini, yer zaman mekân algısının kaybolduğunu, yaşamakta mı yoksa ölmekte mi olduğunu bilemediğini ifade etmiştir. Odasında ilaç alımı sonrası yerde sızıp kalmaları olmaya başlamış, bu dönemde aile ne olduğunu anlayamamış ve kızları ile birkaç kez bu durumu konuşmuşlar. 2015 yılı kasım ayında

kalp çarpıntısı, bulantı/kusma, kas spazmları ve boşlukla konuşma gibi semptomlarla üniversite hastanesi acil servisine annesi tarafından getirilmiş, pediatri, dahiliye ve psikiyatri konsültasyonları yapılmış, ketamin kullandığı belirlenmiş, aile isteği ile psikiyatri polikliniğinden randevu alınarak taburcu edilmiştir. Acil serviste benzodiyazepinler ve sıvı takviyesi ile hidrasyon ve sedasyon sağlanmış, propranol ve haloperidol tedaviye eklenmiş, tedavisine ayaktan devam edilmiştir. Aile çocuğunu bağımlılık danışmanına getirmiş ve danışmanlık süreci başlamıştır.

Görüşmeler ilk 16 seans haftalık sonraki 4 seans 15 günde bir son seans 1 ay sonunda yapılmıştır. Danışan yaşadığı bağımlılık sürecini; kâbuslar ve haz arasında geçen gerçek dışı ve öğretici bir süreç olarak değerlendirmiştir. Yaklaşık 6 ay izlenen hastadan bu yayınlara ilgili olarak bilgilendirilmiş onay alınmıştır.

Tartışma ve Sonuç: Ketamin elde edilebilirliğin kolay olması, diğer maddelere oranla daha hafif etkiler oluşturması nedenleri ile günümüz gençleri arasında tercih edilen bir bağımlılık yapıcı maddedir. Psikolojik ve fizyolojik bağımlılık oluşturabilmesi nedeni ile ve kronik ketamin kullanımının sonuçları tam olarak bilinmediğinden yasadışı ketamin kullanımı ile mücadele edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ketamin kötüye kullanımı, ergenlik, bağımlılık danışmanlığı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BAĞLANMA STİLLERİ VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bariş Önen Ünsalver¹, Hazal Aktepe¹

¹Üsküdar Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul

Teknolojinin soğukluğunu Web’de insanların bir araya toplanmasıyla ortadan kaldıran sosyal ağ siteleri, geleneksel ortamda insanlar arasında gerçekleşen yüz-yüze iletişimin yarattığı etkinin benzerini sanal ortamda meydana getirmektedir. İnsanlar iletişim ihtiyaçlarını sanal dünyada gidermeye başlamışlardır. İnsan, sosyal davranışlarını ilk olarak bakım verenine gösterir ve yaşamı boyunca sürdürür. Bağlanma bir ihtiyaçtır, sosyal olarak var olabilmemiz için güvenmemiz, sevmemiz, saygı duymamız ve bunlarla ilişkili olarak bağlanmamız gerekmektedir. Bağlanma biyolojik temellidir, tüm insanların ortak içgüdüdür.

Evren için belirlenen örneklem Üsküdar Üniversitesi’nde eğitim görmekte olan 200 öğrenciden oluşturulmuştur. Araştırmada “Kişisel ve Demografik Bilgi Formu, Yakın İlişkiler Yaşantılar Ölçeği (YIYE-2), İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Sosyal Ağların Kullanım amaçları ölçeği kullanılmıştır. YIYE-2 ile ölçülen, bağlanmanın kaygı ve kaçınma alt boyutları ve araştırmanın değişkenleri olan kendine ait bilgisayar olma durumu, internet erişiminin sağlandığı yer, internet kullanım amacı, internet erişimi sağlanan aygıt, internete bağlanma sıklığı ve internette geçirilen zaman ve bağlanma boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. YIYE-Kaygı ve İnternet Bağımlılığı arasında orta, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,366$, $p<,005$). YIYE-Kaygı ve Sosyal ağların kullanım amaçları arasında zayıf, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,162$, $p<,001$). YIYE-Kaçınma ve Sosyal ağların kullanım amaçları

arasında zayıf, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,153$, $p<,001$). YIYE-Kaçınma ve İnternet Bağımlılığı arasında orta, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,370$, $p<,001$).

Bağlanma alt boyutları olan kaygı ve kaçınma alt boyutlarının internet bağımlılığı düzeyini açıkladığı tespit edilen çalışmada, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma tutumu söz konusu olan bireylerin bağımlılık düzeylerinin daha fazla olduğu sonucu elde edilmiştir. İnternet ortamının kişileri gerçek zamanlı iletişimden uzak ve yüzeysel ilişkilere yöneltmesinin bağlanmayı gerektirmeyeceği düşünüldüğünden bulguların bu noktada paralellik gösterdiği düşünülmektedir. Cep telefonu ile internete bağlanan katılımcıların sosyal medya kullanım amacı puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun mobil kullanım için uygun olan uygulamaların çeşitliliği ile ilişkisi olduğu ve bu durumun erişilebilirliği arttırdığından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, sosyal medya kullanım amaçları, bağlanma boyutları olan kaygı ve kaçınma boyutları ile zayıf ve pozitif yönlü anlamlı ilişkili bulunmuştur. Sosyal medya kullanım amaçlarının skorlarının yüksek olması güvensiz bağlanma ile ilişkili olduğu öngörülmektedir. Kişilerin gerçek zamanlı bağlanma figürüne ihtiyaç duymaksızın sanal bir platformda paylaşımda bulunmasının bu doğrultuda güvensiz bağlanma ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiyi açıklayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, bağlanma stilleri, sosyal medya

BAĞIMLILIKTA AİLENİN BİLGİ DÜZEYİ VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİNDE GAZİEMİR ÖRNEĞİ

Hasan Anık², Nuran Elçin¹, Barış Mutluer³, Berna Özer²

¹Gazîemir Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü, Gazîemir

²Gazîemir Belediyesi Evde Bakım Birimi; Marmara Ambulans (Mayday) Ltd.Şti., Gazîemir

³Marmara Ambulans (Mayday) Ltd.Şti., İstanbul

Giriş: Madde Bağımlılığı sebep olduğu bireysel ve toplumsal sorunlar nedeniyle giderek artan bir problem haline gelmiştir. İzmir ili Gazîemir ilçesinde bağımlılık konusunda potansiyel risk altında çocuğu bulunan ailelerin bilgi, tutum ve davranış düzeylerini saptamak amacıyla bu çalışma planlandı.

Yöntem: Bu çalışma Marmara Ambulans tarafından yürütülen Gazîemir Belediyesi Evde Bakım Birimi tarafından Ekim 2016'da yapıldı. Çalışmaya 133 kadın, 71 erkek olmak üzere 204 kişi yazılı onamlarıyla katıldı. 22 soruluk anket uygulandı. Verilerin analizi IBM SPSS Statistics Versiyon 22 programında Nevzat DÖNDER tarafından yapıldı.

Bulgular: Ortalama yaş kadınlarda 42.62 erkeklerde 44.41'dir. Anketin sonuçları tablo 1'de verilmiştir. Olguların verdiği cevaplar cinsiyete göre değerlendirildiğinde eğitim durumu erkeklerin %48'i lise mezunu, kadınların %42'si ilkokul mezunu olup çoğunluğu oluşturmaktadır. Alkol kullanım oranı erkeklerde %26.8 kadınlarda %6.8'dir ($p<0.001$).

Medeni duruma göre değerlendirildiğinde çocukta sinirlilik ve gerginlik gözlemlene oranı %33.3'e karşılık %16 ($p=0.02$) ve okul başarısında düşme gözlemlene oranı %23.3'e karşılık %4 ($p=0.001$) ile evli olmayan gurupta anlamlı olarak yüksektir. Bu durum ailenin önemini göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç: Toplumumuzda sigara ve alkol kullanımı artarken kullanma yaşı giderek düşmektedir. Yetişkinleri incelediğimiz bağımlılık çalışmamızın bu ilk ayağında sigara içme oranı %40.2 (erkeklerde %45.1 kadınlarda %37.6) Alkol kullanma oranı %13.7

(erkeklerde %26.8 kadınlarda %6.8) dir. Uyuşturucu madde kullanma oranı %1.9 (erkeklerde %4.2 kadınlarda %0.7) dir. ($P=0.01$) TÜİK 2014 verilerine göre 35-64 yaş aralığında sigara içme oranı %30.5, alkol kullanma oranı %14.9 dur. TUBİM kullanım istatistikleri verilerine göre 2002 yılı Türkiye genelinde uyuşturucu kullanım oranı %1.3 iken EGM 2013 Türkiye uyuşturucu raporuna göre Türkiye genelinde uyuşturucu kullanım oranı 25-44 yaş gurubunda %2.9, 45-64 yaş gurubunda %2.3'dür.

Sonuç olarak:

Öncelikle sorunun boyutları ve risk altındaki kişilerin tesbiti gerekli olup toplumsal çalışmalar yapılmalıdır.

Bağımlılıkla mücadelede talebin azaltılması için toplumsal duyarlılık sağlanmalı, önleme politikaları geliştirilmeli ve cezai yaptırımlar artırılmalıdır.

Mücadelede kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon aktif bir şekilde yürütülmelidir.

Tedavi ihtiyacı olanların sağlık hizmetine ulaşmasındaki bürokratik engellemeler kaldırılmalıdır.

Tüm dünyada çocuklarda en çok suç işleme yaşı 14 olduğu dikkate alındığında aile desteği ve uygun davranış örneklerinin önemi ortaya çıkar. Aile birliğinin korunmasına yönelik ekonomik ve sosyal çabaların artırılması çok önemlidir.

Kaynaklar

1. Türkiye Sağlık istatistikleri 2014 TÜİK

Anahtar Kelimeler: Madde bağımlılığı, aile, Gazîemir

Tablo 1. Olguların verdiği cevapların dağılım tablosu			
		sayı	%
Eğitim durumu	okuryazar	9	4,4
	ilkokul	75	36,8
	ortaokul	31	15,2
	lise	57	27,9
	üniversite	32	15,7
Medeni durum	evli	174	85,3
	evli olmayan	30	14,7
Daha önce psikolojik-psikiyatrik tedavi görme	evet	27	13,2
	hayır	177	86,8
Bağımlılık konusunda yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünme	evet	100	49,3
	hayır	103	50,7
Bağımlılık hakkında bilgiye ulaşma	TV	70	36,8
	internet	48	25,3
	sosyal çevre	61	32,1
	yakınlar	11	5,8
Ailede bağımlılık tedavisi gören birey	evet	4	1,9
	hayır	200	98,1
Sigara kullanımı	evet	82	40,2
	hayır	122	59,8
Sigara kullanım sıklığı	sadece 1-2 kez	11	13,5
	ayda 1-3 kez	1	1,1
	haftada 1-5 kez	4	5,6
	hemen hergün	66	79,8
Alkol kullanımı	evet	28	13,7
	hayır	176	86,3
Alkol kullanım sıklığı	sadece 1-2 kez	6	22,6
	ayda 1-3 kez	13	45,2
	haftada 1-5 kez	6	22,6
	hemen hergün	3	9,7
Uyuşturucu kullanımı	evet	4	1,9
	hayır	200	98,1

Tablo 1 devamı. Olguların verdiği cevapların dağılım tablosu			
Uyuşturucu kullanım sıklığı	sadece 1-2 kez	1	25
	ayda 1-3 kez	1	25
	haftada 1-5 kez	1	25
	hemen hergün	1	25
Aile ilişkilerinde problem yaşama	evet	35	17,2
	hayır	169	82,8
Çocukta davranış değişikliği gözlemlene	evet	24	11,8
	hayır	180	88,2
Çocukta sinirlilik ve gerginlik gözlemlene	evet	38	18,6
	hayır	166	81,4
Okul başarısında düşme gözlemlene	evet	14	6,9
	hayır	190	93,1
Yalan söyleme ve hırsızlık gözlemlene	evet	10	4,9
	hayır	194	95,1
Para harcama ve borç almada artış gözlemlene	evet	6	2,9
	hayır	198	97,1
Evde yalnız kalmada artış gözlemlene	evet	4	1,9
	hayır	200	98,1

MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERLE SAĞLIKLI KONTROLLERİN SİNEMA FİLMİ BEĞENİ VE TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Hande Çelikay¹, Doğukan Gündoğdu², Mübeccel Oskay², Melike Boşnak², Berna Kartal³

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²İzmir Ekonomi Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

³Yaşar Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir

Maddeler hakkındaki filmler sinema tarihi kadar eskilere dayanır (1). William Kennedy Dickson'un "Chinese Opium Den (1894-Kinetoskop ile çekilmiştir)" filmi ile madde kullanımının konu edildiği siyah, beyaz, sessiz ilk film çekilmiştir (2). İngiliz sinema sahnelerinde yasadışı madde kullanımını konu alan filmlerin yasaklanması 1914 yılında olmuştur (3). Yasadışı madde kullanımının yer aldığı sahnelerin yasaklandığı sinema tarihi düşünüldüğünde, madde kullanımı olan bireylerin sinema filmi, dizi film vb. beğenileri merak uyandırmaktadır.

Bu çalışmada, madde kullanım geçmişi olan bireylerle, madde deneyimi olmayan bireylerin sinema filmi beğeni ve tercihleri karşılaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ege Üniversitesi BATI Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği'nde tedavi sürecinde olan 104 birey (%39.7) ile Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi bünyesinde ve çeşitli fakültelerde çalışan/ okuyan 158 (%60.3) birey ve yakınları (N=262) oluşturmaktadır. Katılımcıların 138'i (%52.7) kadın, 122'si (%46.6) erkek, yaş ortalaması 25.26±8.26, %41.8'inin (N=107) aylık gelir düzeyi 0-2000 TL aralığında, %79.7'si (N=208) en az lise mezunu, %59.8'i (N=156) çalışmamakta, %77.7'sinin (N=202) anne-babasının evliliği devam etmekte, %51.7'si (N=135) ailesiyle birlikte yaşamaktadır. Alkol ve sigara kullanım sıklığı incelendiğinde grubun %51.9'u sigarayla, %8.3'ü alkolü her gün kullandıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların %83.1' (N=216) sinemaya gitmeden

önce görüş aldığını, %46.2'si (N=117) bu görüşü arkadaşlarından aldıklarını söylemişlerdir. %39.2'si (N=100) haftada en az bir kez film izlemekte, izleyecekleri film hakkındaki bilgiyi %63'ü (N=150) internet üzerinden almaktadırlar. Film izlerken tercih ettikleri mekan sorulduğunda %44.8'i (N=108) evde yalnız film izlemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Haftada ortalama 6.05±7.36 saat dizi, 4.24±4.78 saat sinema filmi izlemekte, ayda ortalama 3.45±4.68 filmi sinema salonunda seyretmekte, sinemada film izlemek için ortalama 35.94±40.85 TL bütçe ayırmaktadırlar. Sevdikleri film türleri karşılaştırıldığında madde kullanım geçmişi olan bireyler anlamlı olarak daha fazla aksiyon filmlerini beğenirken, sağlıklı kontroller anlamlı olarak daha fazla romantik, dram, bilim-kurgu, fantastik, tarihi ve Yeşilçam filmlerini beğendiklerini bildirmişlerdir (Sırasıyla F(1,236)=9.58, p=0.002; F(1, 234)=33.107, p=0.000; F(1,234)=51.889, p=0.000; F(1,233)=17.731, p=0.000; F(1,234)=17.99, p=0.000; F(1,218)=9.998, p=0.002). En sevdikleri filmi izlerken hissettikleri duyguları puanlamaları istendiğinde sağlıklı kontroller anlamlı olarak daha fazla aşk, huzur, umut, üzüntü, endişe, isyan duygularını hissettikleri bulunmuştur.

Bağımlı bireylerin sinema ve müzik beğenileri, görsel medya tercihlerinin araştırılması, bu alanda yapılacak sosyal rehabilitasyon programlarının içerikleri açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, sinema filmi, dizi film

BİR VAKA ÜZERİNDEN ALKOLE BAĞLI DEMANSIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Aslıhan Eslek¹, Ayşe Kökez¹, Didem Sülücüoğlu¹, Nevriye Özşahin¹, Nurşen Kömürcülü Borand¹

¹Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Manisa

Giriş ve Amaç: Alkol kullanımına bağlı kognitif bozukluklar sıklıkla gözlenebilmekle beraber ayırıcı tanıda güçlükler yaşanabilmektedir. Alkole bağlı kognitif bozukluklar deyince akla sıklıkla wernicke ensfalopatisi gelmektedir. Oysaki alkole bağlı demans da klinikte gözlenen bir durumdur. Alkole bağlı kognitif bozuklukların wernicke ve alkole bağlı demans tanıları ve bu tanıların alt türlerinden oluştuğu söylenmektedir (1). Her iki tanıda da bağımlının remisyonunda kalabilmesi ve B vitamini replasmanı düzelme sağlarken, alkole bağlı demansda donepezil gibi farmakolojik ajanlarda yarar sağlayabilmektedir (2). Bu klinik durumların ayırd edilmesi prognozun öngörülebilmesi ve tedavi yaklaşımları açısından faydalı olacaktır.

Yöntem ve Bulgular: Olgu, 62 yaşında erkek. Polikliniğimize ailesiyle başvurdu. Daha öncede kliniğimize başvuruları alkol bağımlılığı tanısıyla olmuştu. Görüşmede alkol promili sıfırdı. En son bir gün önce akşam kullanmıştı. Hergün alkol kullandığını söylüyor, miktar belirtmiyordu. Aileden, hergün ortalama on bira bulamayınca kolonya kullanımı olduğu öğrenildi. Poliklinik başvurusu sırasında tremor, terleme, anksiyete ve hafif ataksik yürüyüşü dikkat çekiyordu. Yönelimi tamdı. Ailesi hastanın bu sefer bir süredir devam eden unutkanlık ve alınganlıkları olduğunu vurguluyordu. Yine aileden hastanın kendi özbakımını yerine getirmekte, günlük bahçede yaptığı işleri beceride sorunlar yaşadığını öğrendik. Hastanın yoğun tremor ve terlemesi nedeniyle deliryum riski olabileceğini düşündük ve yoğun gözlemde takibe aldık. Nöroloji konsültasyonunda, muayenede taraf veren bulgu saptanmadı. Oftalmopleji saptanmadı. Deliryum

ve wernicke ayırd edildi. İlerleyen günlerde hastanın yoksunluk bulguları tedaviyle giderek azalırken kliniğe uyumdaki yaşadığı zorluk dikkatimizi çekti. Verilen basit görevleri dahi yerine getiremiyor, diğer hastalarla iletişim kuramıyordu. Alkol kullanımına bağlı kognitif bozukluk düşünülerek nöroloji konsültasyonu tekrarlandı. Kr. BT’de serebral ve serebellar atrofi saptandı. SMMT uygulandığında 22 skoru elde edildi. Mevcut klinik, muayene ve tetkik bulgularıyla alkole bağlı demans düşünülerek aile bilgilendirildi. Donepezil tedavisine eklendi. Takip eden kontrollerde ailenin de desteğiyle hasta alkolsüz kalabildi. Günlük kendi sorumluluklarını yerine getirebiliyordu. Katıldığı grup terapilerinde ilgisini sürdürmese de konuyu anlayabilmesi ve süreyi tamamlayabilmesi dikkat çekiciydi.

Sonuç ve Tartışma: Alkole bağlı demans tanısının alkole bağlı kognitif bozukluklar içerisinde akla gelmesi tedavi yönünü değiştirmektedir. Bu nedenle ayırıcı tanıda düşünmek gereklidir. Bu tanının akılda tutulmasının alkole bağlı kognitif bozukluklara yaklaşım ve tedavide yeni seçeneklere yol açabileceği kanaatindeyiz.

Kaynaklar

Alcohol related demantia;an update of the evidence. Nicole J.Ridley, Brian Draper, AdrianaWithall, Alzheimer’sRes.Ther.2013;(1);3

Donepezil for alcohol related dementia; a case report.Kim KY, Ke V, Adkins LM.Pharmacotherapy; 2004; Mar; 24(3): 419-421

Anahtar Kelimeler: Alkole bağlı kognitif bozukluklar, demans

FACEBOOK BAĞIMLILIĞI İLE GENEL ÖZ YETERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Baykul Altın¹, Duygu Altın², Ebru Aldemir³

¹Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Yüksek Lisans

²Yalova Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

³Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü

Giriş: Facebook, Instagram ve Twitter gibi sosyal ağlar günümüzde yüzlerce milyon kullanıcıya sahiptir (1). “Genel öz yeterlik” kavramı, yeniliklerle ve farklı stres yaratan durumlarda değişkenlikle başa çıkabilme yeterliliği olarak tanımlanmıştır (2). Öz yeterlik üzerinde Facebook ya da diğer sosyal ağların etkisini incelemek amacıyla yürütülen sınırlı sayıda çalışma mevcuttur (3). Facebook kullanımıyla ilgili farklı faktörleri inceleyen çalışmaların, söz konusu faktörler ile öz yeterlik arasındaki korelasyona ilişkin farklı sonuçlar içerdiği görülmektedir (4). Bu çalışmada, facebook kullanımı ve özyeterlik arasındaki ilişkiyle ilgili farklı bileşenlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kişiler basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçildi. Facebook kullanan ve 18 yaşın üstündeki 110 gönüllü çalışmaya dahil edildi. Çalışmada olgu rapor formu, Bergen Facebook Bağımlılık Ölçeği ve Genel Öz Yeterlik Ölçeği kullanıldı. Katılımcıların çevrimiçi olarak girdikleri veriler SPSS 17 istatistik programı ile değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmaya katılanların %70’i kadın (n=77) iken, %30’u (n=33) erkekti. Yaş ortalaması 28.6±7.2’dir. Facebook kullanım süresi günde ortalama 1.42±1.13 saattir. Katılımcıların %56.4’ü (n=62) lisans, %11.8’i (n=13) yüksek lisans, %20.9’u (n=23) lise mezunuydu. %10’u (n=11) memur, %23.6’sı (n=26) öğrenci, %6.4’ü ev hanımıydı. Facebook günlük ortalama kullanım saati ile facebook bağımlılığı arasındaki pozitif korelasyon anlamlı bulundu ($r(110)=0.290$ $p<0.05$). Öz yeterlik ile facebook kullanımı arasındaki negatif korelasyonun anlamlı olmadığı bulundu ($r(110)=-0.192$ $p>0.05$).

Sonuç: Bu çalışmanın Türkiye’de özyeterlik ve facebook kullanımı arasındaki korelasyonu araştıran ilk çalışma olarak, öz yeterlilikle ilişkili faktörlerin anlaşılması, Facebook kullanımının farklı değişkenlerle ilişkisinin belirlenmesi vb. yönlerden alanda yeni çalışmalara katkı sunması hedeflenmektedir.

Kaynaklar

Wilson, K., Fornasier, S., & White, K. M. Psychological predictors of young adults’ use of social networking sites. *Cyberpsychology, Behaviour, and Social Networking*, 2010;13: 173–177.

Selena, Christopher J.. A Mixed Method Investigation of the Relationship Between Facebook Use, General Self-Efficacy, and Autonomy Development Among Undergraduate College Students. Indiana University of Pennsylvania: Indiana School of Graduate Studies and Research Department of Professional Studies in Education, 2015.

Whelan, B. Investigating the Relationships between Facebook and Social Connectedness, Self-efficacy and Self-esteem. Dublin: DBS School of Arts, Department of Psychology, 2014.

Jongsung, K. The Relationship between Facebook Usage and Self-efficacy in Collegiate Athletes. St. Thomas University. Florida: Department of Education, 2013.

Anahtar Kelimeler: Facebook, bağımlılık, özyeterlik, sosyal medya

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞINI YORDAYAN ÇEŞİTLİ PSİKOSOSYAL DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN PİLOT BİR ÇALIŞMA

Gizem Akcan¹, Erdinç Öztürk²

¹Haliç Üniversitesi Psikoloji Bölümü

²İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü

İnternetin hızla gelişmesi insan yaşamını birçok yönden kolaylaştırmakla birlikte, erişimin kolay ve yaygın hale gelmesi, internet kullanım süresinin artması, internet ile ilgili olumsuzlukları da gündeme getirmeye başlamıştır. Bu çalışmanın amacı, internet kullanıcılarının, internette en sık vakit geçirdikleri alanların, internet kullanımının işlevselliğe olan etkisinin, internet kullanım sürelerinin, internet kullanımı sırasında zorbalık veya mağduriyet yaşama durumlarının ve internet kullanımının duygusal durumlarına olan etkilerinin belirlenmesidir.

Katılımcılar, gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden, Haliç Üniversitesi ve Işık Üniversitelerinde eğitim gören 256 (128 erkek, 128 kadın) öğrenciden oluşmaktadır. Rastgele (randomized) örnekleme yolu ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine, internette en sık vakit geçirdikleri alanlara, internet kullanımının işlevselliğe olan etkilerine, internet kullanım sürelerine, internet kullanımı sırasında zorbalık veya mağduriyet yaşama durumlarına, internet kullanımının onları nasıl biri yaptığına ve alkol tüketimine ilişkin bilgilerinin analizinde frekans ve yüzde analizleri kullanılmıştır.

Bulgulara göre, katılımcıların %37,5'i günde 0-2 saat, %39,5'i günde 2-4 saat, %13,7'si günde 4-6 saat, %9,4'ü günde 6-8 saat iş ve eğitim dışında internet ve sosyal medyada vakit geçirdiğini belirtmektedir. Katılımcıların

%39, 8'i internette en fazla facebookta, %7,8'i tweeterda, %3,9'u oyun sitelerinde, %48,4'ü ise diğer sitelerde vakit geçirdiğini belirtmektedir. Katılımcıların %72,7'si internet kullanırken sanal zorbalığa veya da mağduriyete maruz kalmadığını, %27,3'ü ise maruz kaldığını belirtmektedir. Katılımcılara internet kullanımlarının işlevselliklerini nasıl etkilediği sorulduğunda, %45,7'si kontrol ettiği sürece bir sıkıntı yaşamadığını, %32'si etkilemediğini, %10,2'si iş okul ve sosyal yaşamında olumlu bir etki yarattığını, %10,5'i iş okul ve sosyal yaşamında biraz sorun yarattığını, %1,6'sı ise iş okul ve sosyal yaşamında ciddi sorun yarattığını belirtmektedir. Katılımcılara internet kullanımının onları nasıl biri yaptığı sorulduğunda, %5,5'i neşeli, %1,2'si öfkeli, %9'u gergin, %75,8'i olduğu biri gibi, %8,6'sı ise diğer cevabını vermiştir. Katılımcıların kendilerini nasıl biri olarak tanımladığı sorulduğunda ise kendilerini %25'i neşeli, %8,6'sı depresif, %28,9'u sosyal, %30,5'i kendi halinde, %2,3'ü baskıcı ve titiz, %4,7'si ise diğer olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların, %1,2'si çok alkol tükettiğini, %20,7'si sosyal içici olduğunu, %26,6'sı nadir tükettiğini, %27'si hiç tüketmediğini, %24,6'sı alkole karşı olduğunu belirtmektedir.

Kaynaklar

1. Ögel, K. (2014). İnternet Bağımlılığı. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Anahtar Kelimeler: İnternet kullanımı, internet bağımlılığı, siber zorbalık, siber mağduriyet

FACEBOOK KULLANIMI VE YALNIZLIK: KESİTSEL ÇALIŞMA

Duygu Altın¹, Baykul Altın², Ebru Aldemir³

¹Yalova Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

²Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika YL

³Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Giriş: 1.5 milyar civarı kullanıcısı olduğu bilinen Facebook uygulamasını kullanmak için temel güdülerden biri sosyal sermayedir. Sosyalleşmek ve yalnızlığı azaltmak için olan bu güdünün etkisini incelemek önemlidir(1). Facebook kullanımının duygusal destek sağladığı kimi çalışmalarda belirtilirken kullanımın seviyesine bağlı olarak bu etki değişmektedir. Facebook bağımlılığının yalnızlığa sebep olduğunu gösteren çalışmalar olduğu gibi, kullanımın yalnızlıktan kurtulmak için gerçekleştiğini gösteren çalışmalar da mevcuttur (2,3,4,5,6). Bu çalışmada amaç, Facebook bağımlılığı ile yalnızlık arasındaki bağlantıyı incelemektir.

Yöntem: Kişiler basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Facebook kullanan ve 18 yaşın üstündeki 102 gönüllü çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada olgu rapor formu, Türkçe Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları mevcut Bergen Facebook Bağımlılık ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Çevrimiçi olarak elde edilen veriler SPSS 17 istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılanların %68.6'sı kadın (n=70), %31.4'ü (n=32) erkekti. Yaş ortalaması 28.1 ±7.0'dı. Çalışan kişiler ile (n=54) çalışmayanlar(n=48) arasında facebook bağımlılık puanları ve yalnızlık dereceleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmadı. Yalnızlık ile facebook bağımlılığı arasında anlamlı pozitif korelasyon saptandı ($r(102)=0.387$ $p<0.01$).

Sonuç: Facebook sosyal iletişim için olanak sağlasa da, yüz yüze iletişimin yerini almaktadır. Bu çalışma sonuçları, facebook kullanımının yalnızlık derecesi ile pozitif korelasyon gösterdiğini belirtilen çalışmaları desteklemektedir. Yalnızlık seviyesi yüksek kişilerin yüz

yüze iletişim kurmak yerine facebook kullanımıyla bu eksikliği tamamlamaya çalıştıkları değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

Błachnio, A., Przepiorka, A., Boruch, W., Bałakier E. Self-presentation styles, privacy, and loneliness as predictors of Facebook use in young people. *Personality and Individual Differences*, 2016; 94:26–31.

Ryan, T. Xenos, S.. Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the Big Five, shyness, narcissism, loneliness, and Facebook usage. *Computers in Human Behavior*, 2011; 27:1658–64.

Sancak Aydın, G. Muyan, M., Demir, A. The investigation of Facebook usage purposes and shyness, loneliness. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2013; 93:737–41.

Song, H., Zmyslinski-Seelig, A., Kim, J., Drent, A., Victor, A. Ve ark. Does Facebook make you lonely?: A meta analysis. *Computers in Human Behavior*, 2014; 36:446–52.

Teppers, E., Luyckx, K., Klimstra, T.A., Goossens, L. Loneliness and Facebook motives in adolescence: A longitudinal inquiry into directionality of effect. *Journal of Adolescence*, 2014; 37: 691–9.

Wohn, D.Y., LaRose, R. Effects of loneliness and differential usage of Facebook on college adjustment of first-year students. *Computers & Education*, 2014; 76:158–67.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, facebook, bağımlılık, sosyal medya

SENTETİK KANNABİNOİD KULLANIMINA BAĞLI 'KANNABİNOİD HİPEREMEZİS SENDROMU': OLGU SUNUMU

İbrahim Karakaya¹, Ayşe Köroğlu²

¹Şarkışla Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Sivas Numune Hastanesi Amatem Kliniği, Sivas

²Sivas Numune Hastanesi Amatem Kliniği, Sivas

Giriş: Kannabinoidler kendilerine özgü reseptörler üzerinden çeşitli etkiler göstermekte olan kimyasal maddelerdir (Pacher ve ark., 2006). Bu proteinler endokannabinoidler (insan ve hayvanlarda doğal olarak üretilir), fitokannabinoidler (kannabis ve diğer bitki çeşitlerinde bulunur) ve sentetik kannabinoidler (kimyasal olarak üretilirler) olarak sınıflandırılırlar (Lambert ve ark.,2005). Sentetik kannabinoidler; laboratuvar ortamında üretilen, normal kannabisin içinde bulunan THC maddesi gibi etkileri olan, ot ve benzeri maddelerin üzerine kimyasal sıvılarla püskürtülen ve genellikle kannabis gibi kullanılan kimyasal maddelerdir. Bu yazıda sentetik kannabinoid kullanan ve 'Kannabinoid Hiperemesis Sendromu' gelişen bir olgu sunulmaktadır.

Olgu: 63 yaşında, bekar (eşinden ayrılmış), oğlu ile yaşayan, yurtdışından emekli, bir erkek hasta. Hasta dahiliye polikliniğine şiddetli bulantı kusma yakınması ile başvurmuş. Bulantı-kusma etiyolojisine yönelik yapılan tetkik ve değerlendirmelerde uzun süredir alkol ve kannabis kullanmakta olduğunun anlaşılması üzerine hasta Sivas Numune Hastanesi AMATEM polikliniğine yönlendirilmiş. Burada yapılan ilk değerlendirmede hastanın 40 yıldır, hemen her gün, yaklaşık 3-4 bira kullandığı, kullanmakta olduğu alkol miktarının zaman zaman arttığı, 4 kez alkol bağımlılığı tedavisi için çeşitli kliniklerde tedavi gördüğü ancak 6 aydan daha uzun süre alkolden uzak kalamadığı öğrenildi. Bunun yanında hastanın yine 30-40 yıldır kannabis kullandığı, kullanmakta olduğu kannabisi büyük oranda kendi yetiştirdiği, ancak son 1 aydır elinde kannabis bulunmadığı

için dışardan temin ettiği 'bonzai' diye isimlendirilen maddeden kullandığı öğrenildi. Hasta bu maddeyi kullanmaya başladıktan sonra bulantı, kusma, halsizlik, kilo kaybı gibi yakınmalarının olması üzerine hastaneye başvurduğunu ifade etti. Ayrıntılı değerlendirmede sentetik kannabinoidden kullanmadığı dönemlerde tüm bu yakınmalarının azaldığı/olmadığı anlaşıldı. AMATEM'de detoksifikasyon tedavisi ile bulantı ve kusma ve diğer yakınmaları tamamen gerileyen hasta tedavi programını tamamlayarak taburcu edildi.

Tartışma: Sentetik kannabinoidlerin etkileri genellikle normal kannabisin etkilerine benzer şekilde tarif edilmektedir. Ancak sentetik kannabinoidlerin içerisinde bulunan farklı kimyasallar nedeniyle daha kuvvetli etkiler ya da yan etkiler yapması muhtemeldir (Evren ve ark., 2013). Genellikle kronik kannabis kullanımı sonrasında oluşan 'Kannabinoid Hiperemesis Sendromu' (KHS)' sentetik kannabinoid kullanımı sonrasında da görülebilecek önemli bir tablodur. Bu sendromun en önemli tanısal özelliği uzun süreli kannabis kullanımı öyküsü ve kannabis kullanımının bırakılması sonrasında klinik semptomlarda hızlı bir düzelme izlenmesidir (Allen ve ark., 2004). Bu vakada uzun süreli kannabis kullanımı olmakla birlikte bu sendrom sentetik kannabinoid kullanmaya başladıktan sonra ortaya çıkmıştır. Hastanın detoksifikasyonu izleyen süreçte şikayetleri tamamen kaybolmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kannabinoid, sentetik kannabinoid, kannabinoid hiperemesis sendromu

MADDE KULLANIM GEÇMİŞİ OLAN BİREYLERİN BAĞIMLILIK ŞİDDETİ, AİLE İLİŞKİLERİ VE SOSYAL DESTEK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hande Çelikay¹, Kültegin Ögel²

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²Özel Moodist Psikiyatri & Nöroloji Hastanesi, İstanbul

Alkol ve madde bağımlılığı kişiye, ailesine ve topluma zarar veren önemli bir halk sağlığı sorunudur (1). Madde kullanımına başlanması kişinin ilk ailesi içindeyken olabileceği gibi, daha sonra kendi kurduğu ailesinin içindeyken de olabilmektedir veya kişi madde kullanmaya başladıktan sonra evlenerek bu ailenin bir bağımlı ailesi olmasına neden olmaktadır (2).

Bu çalışmada madde kullanım geçmişi olan bireylerin bağımlılık şiddeti, bırakma motivasyonları, aşerme düzeyleri, psikopatolojik alt yapıları, aile ilişkileri, algıladıkları sosyal destek biçimleri incelenmiştir. Katılımcılara sosyodemografik bilgi formu, BAPİ (Bağımlılık Profil İndeksi)(3), BAPİ-K (Bağımlılık Profil İndeksi – Klinik), BAPİ-AD (Bağımlılık Profil İndeksi – Aile Değerlendirme), Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile bağımlı yakınına BAPİ-A (Bağımlılık Profil İndeksi – Aile) yüz yüze görüşme yapılarak uygulanmıştır. Araştırmada, Ege Üniversitesi BATİ Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği'ne başvuran ve madde kullanım geçmişi olan 8 kadın (%6.3) ve 119 erkek (%93.7) katılımcı yer almış, katılımcıların yaş ortalaması 27.03±9.29, %60.3'ü (N=77) en az ortaokul mezunu, %25.2'si (N=32) lise mezunu, %74.8'i (N=95) bekar, %50.4'ü (N=64) düzenli bir işte çalışmakta, %21.3'ü (N=27) çalışmamaktadır. %64.6'sı (N=82) ekonomik durumunu orta düzeyde tanımlarken, %66.1'i (N=84) hakkında denetimli serbestlik tedbiri kararı olduğunu belirtmiştir. Son bir yıl içinde hergün alkol kullanan 24 (%18.9), esrar kullanan 55 (%43.3), ekstazi kullanan 13 (%10.2), eroin kullanan 7 (%5.5) katılımcı bulunmaktadır.

Katılımcıların aşerme düzeyine bakıldığında %13.3'ünün (N=23) orta düzeyde, %81.1'inin (N=103) yüksek düzeyde aşerdiği görülmüştür. Aşerme düzeyi yüksek olan katılımcıların, orta düzeyde aşeren katılımcılara göre bağımlılık şiddetinin, maddeyi bırakma motivasyonları ile maddenin yaşamları üzerindeki olumsuz etkilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Sırasıyla $F(1,124)=45.929$, $p=0.000$; $F(1,124)=9.530$, $p=0.002$; $F(1,124)=38.593$, $p=0.000$). Yüksek düzeyde aşeren katılımcıların heyecan arama davranışı, depresyon ve anksiyete düzeyleri ile algıladıkları aile desteği de anlamlı olarak yüksektir ($F(1,124)=17.901$, $p=0.000$; $F(1,123)=6.336$, $p=0.013$; $F(1,123)=7.497$, $p=0.007$;

$F(1,122)=4.525$, $p=0.035$). Bağımlılık şiddeti arttıkça katılımcıların aile ilişkilerini olumsuz değerlendirme, madde kullanımını bırakma motivasyonları, aşerme düzeyleri, maddenin yaşamları üzerindeki olumsuz etkileri pozitif yönde anlamlı olarak artmıştır (Sırasıyla $r=0.60$, $N=122$, $p=0.000$; $r=0.66$, $N=126$, $p=0.000$; $r=0.85$, $N=126$, $p=0.000$; $r=0.91$, $N=126$, $p=0.000$; $r=0.90$, $N=126$, $p=0.000$).

Bağımlılık şiddeti arttıkça, aile ilişkileri bozulmakta, madde kullanımının bağımlı bireylerin yaşamları üzerindeki olumsuz etkileri artış göstermektedir. Aşerme ve madde kullanımını bırakma motivasyonuna yönelik yapılacak müdahaleler önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık şiddeti, aşerme, algılanan sosyal destek

MADDE KULLANIMI OLAN ERGEN HÜKÜMLÜLER İLE DENETİMLİ SERBESTLİK OLGULARININ AİLE VE MADDE KULLANIM ÖZELLİKLERİ

Demet Havaçeliği Atlam¹, Mert Seven¹, Başak Onat¹

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Giriş: Ergenlerde suça yönelme ve madde kullanımı günümüzde birçok ülkenin en önemli sorunlarından biridir. Madde kullanımı ile suça yönelik davranışlar arasındaki ilişkide çevresel, sosyal faktörlerin, ekonomik motivasyonların ve farmakolojik ajanların etkilerinin katkısı büyüktür (Kirwan 2015). Ülkemizde ergen hükümlülere yönelik yapılan çalışmalarda madde kullanım yaygınlığının 1993-2009 yılları arasında %30'dan %82'ye artış gösterdiği bulunmuştur (Ögel 2007, Seyhan ve Zincir 2009). Çalışmanın amacı, madde kullanımı olan ergen hükümlüler ile denetimli serbestlik (DS) olgularının aile ve madde kullanım özelliklerinin karşılaştırılmasıdır.

Yöntem: Çalışmanın evrenini, İzmir Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumu'nda madde kullanımı olan erkek ergen hükümlüler ile Ege Üniversitesi Ergen Bağımlılık Polikliniği'ne sevk edilen DS olguları temsil etmektedir. Örneklemenin belirlenmesinde rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Mart-Kasım 2016 döneminde cezaevinde bulunan 34 madde kullanıcısı ile bağımlılık polikliniğine başvuran 35 denetimli serbestlik olgusu ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Cezaevinde kalan, hükümlü 4 kişi, DS olgularından da cezaevi geçmişi olan 3 kişi, görüşmeyi tamamlamayan 2 kişi çıkarılmış ve her iki grupta 30'ar kişi değerlendirmeye alınmıştır. Görüşmelerde sosyo-demografik veri formu, madde kullanım özellikleri formu kullanılmıştır. İstatistiki değerlendirmede frekans testleri, Pearson ki kare testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan hükümlüler ile DS olguları 14-18 yaş aralığındadır. Hükümlüler, madde

kullanımı ile ilişkili suçlar (%16.7), hırsızlık, gasp (%70), cinayete teşebbüsten ve cinayetten (%13.3) 15 ay-36 yıl aralığında hüküm giymiştir. Hükümlülerin parçalanmış ailede büyüme, anne ya da baba kaybı, öz anne ve babanın yanında büyümeme durumları DS olgularına göre daha yaygın bulunmuştur. Hükümlüler de eğitim süreleri daha az, iken, denetimli serbestlik olgularında eğitim seviyesinde yükselme ve liseye devam etme daha yaygındır. Yaşamboyu sigara ve alkol kullanım sıklığı açısından gruplar benzerdir. Hükümlü grupta yaşam boyu MDMA (ekstazi), eroin, kokain, uçucu ile bağımlılık yapıcı sedatif-hipnotik/benzodiazepin ilaçların kullanımı yüksek bulunmuştur ($p < .05$). Hükümlüler maddelere daha erken yaşta başlamaktadırlar. Her iki grubun ailesinde, akrabalarında ve arkadaşlarında madde kullanımı prevalansı arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Hükümlülerde bıçak, çakı vb. riskli aletleri taşıma, kendine zarar verme davranışı, intihar girişimi, kavgada yaralanma durumları DS olgularına göre daha yaygındır ($p < .05$).

Sonuç: Hükümlü grubu DS grubuna göre daha fazla riskli durumlar taşımaktadır. Hükümlüler arasında maddelerin kullanım oranı daha yüksektir, madde deneme yaşı daha erkendir ve riskli davranışlarda bulunma sıklığı daha yüksektir. Bu durum suç ile ilintili bir yaşamın içerisinde olmanın etkileri olarak açıklanabilir.

Anahtar Kelimeler: Madde kullanımı, hükümlüler, denetimli serbestlik, ergenler, aile

YATARAK TEDAVİ GÖREN ALKOL / MADDE BAĞIMLILISI HASTALARDA BAĞIMLILIK ÖZELLİKLERİ VE ŞİDDETİNİN İNCELENMESİ

Tuğba Kaplanhan¹, Gizem Erdem¹, Sevdâ Bikmaz²

¹Koç Üniversitesi, İstanbul

²Haliç Üniversitesi, İstanbul

Alkol ve madde bağımlılığı, gelişmekte olan ülkelerde, önlemlerin alınmasına rağmen, gün geçtikçe artmaktadır (Turhan, 2011). Alkol ve madde kullanım bozukluğunun etiolojisinde, çevresel, sosyal etkenlerin ve kişiye özel psikolojik ve genetik şartların önemli birer risk faktörü olduğu vurgulanmaktadır. Alkol ve madde kullanım bozukluğunun nedenlerinin ortaya çıkartılması, korunma yöntemlerinin belirlenmesi; tedavi programlarının geliştirilmesinde ve rehabilitasyon sürecinde kullanılmak üzere incelenmelidir (Yuncu, 2012). Bu nedenle, bağımlılık üzerine daha fazla araştırma yapılmasına gerek duyulmaktadır.

Bu amaçla, S.P.Ermeni Vakfı Hastanesi, Psikiyatri Servisi'nde yatmakta olan ve DSM-V (APA, 2013)'e göre alkol ve madde bağımlılığı tanısı almış 50 hastaya Mayıs 2014 ve Nisan 2015 tarihleri arasında anket uygulanmıştır. Katılımcılara, araştırmaya katılımlarının tamamen gönüllü olduğu belirtilmiş, onam alınmıştır. Alkol / madde yoksunluk ya da deliryum tremens döneminde bulunan, herhangi bir fiziksel kısıtlılığı olan, okuma yazma bilmeyen, ve mental retardasyonu, demans ve diğer organik bozuklukları olan hastalar araştırmaya dahil edilmemiştir. Katılımcılara, Sosyo-demografik Veri Formu, Bağımlılık Profil İndeksi (Ögel, 2012), Tedavi Motivasyonu Ölçeği (Ryan, 1995), Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Eker, 1995) ve Psikolojik Belirti Tarama Testi (Dağ, 1991) uygulanmıştır.

Veriler, SPSS kullanılarak yapılan tanımlayıcı döküm analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, hastaneye başvuran alkol ve madde bağımlılarının eğitim düzeyine bakıldığında;

%50'si ilköğretim, %32'si lise, %16'sı üniversite ve %2'si yüksek lisans ve üstü okullardan mezun olmuştur. Hastalar hayatlarının bir döneminde; %78'i alkol, %72'si esrar, %62'si bonzai, %56'sı opiat, %54'ü ekstazi vb haplar, %50'si kokain ve %36'sı uçucu bir madde kullanmıştır. Hastaların öncelikli olarak tercih ettikleri maddelere bakıldığında, sırası ile; %28 alkol, %26 opiat, %22 kokain, %10 bonzai, %10 esrar, %2 uçucu ve %2 diğerleri olarak bulunmuştur.

Opiat bağımlılarının BAPİ Tanı alt testinden aldıkları puan, diğer madde bağımlılarının aldıkları puana göre istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p = 0.027$). Ekstazi ve benzeri uyarıcıları kullanan madde bağımlılarının, BAPİ Madde Kullanım Özellikleri alt testinden aldıkları puan, diğer madde bağımlılarının aldıkları puana göre istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur ($p = 0.026$).

Alkol bağımlılarının BAPİ Yaşam alt testinden aldıkları puan, diğer madde bağımlılarına göre düşük bulunmuştur ($p < 0.001$). Araştırmaya alınan alkol ve madde bağımlılarının %58'i hayatının bir döneminde intihar düşüncesi olduğunu belirtmiştir; %32'si ise intihar girişiminde bulunmuştur. Ayrıca hastaların %70'inin adli bir olayda adı geçmiştir; bunların %40'ı madde ile ilgili, %14'ü gasp, %8'i cinayet, %8'i ise ticari davalarla ilgili.

Anahtar Kelimeler: Alkol ve Madde Bağımlılığı, Bağımlılık Profil İndeksi, Psikolojik Belirti Tarama

İSTANBUL DENETİMLİ SERBESTLİK MEMURLARINA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN EĞİTİM PROGRAMININ ETKİ DEĞERLENDİRMESİ

Gizem Erdem¹, Esra Tuncer¹, Banu Çankaya², Murat Ergin¹

¹Koç Üniversitesi, İstanbul

²MEF Üniversitesi, İstanbul

Bu araştırmanın amacı, madde kullanan yükümlülerle çalışan denetimli serbestlik memurlarına yönelik geliştirilen iki günlük eğitimin etkisini niteliksel ve niceliksel verilerle ortaya koymaktır. Araştırma verileri, İstanbul Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüğü'nde çalışmakta olan 117 uzman ve memurdan Haziran-Eylül 2015 arasında aşamalı olarak toplanmıştır. Araştırmanın ihtiyaç belirleme aşamasında, 28 memur 8-10 kişilik gruplara ayrılarak eşzamanlı 1.5 saatlik odak grup toplantılarına katılmıştır. Odak grup toplantılarında, memurlara iş deneyimleri, yükümlülerle ilişkileri ve onlara yönelik tutumları ile eğitim almak istedikleri konularla ilgili sorular yöneltilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında, suç sosyolojisi, madde bağımlılığı, yükümlülerle iletişim ve motivasyonel görüşme becerileri konularında iki gün süren bir eğitim programı uygulanmış ve eğitim öncesinde ve bir ay sonrasında katılımcılara anket uygulanmıştır. Katılımcılar, yükümlülere karşı tutum (ATI; Melvin, Grambling, & Gardner, 1985), işbirliği (WAI; Horvath & Greenberg,

1989), genel sağlık (Goldberg & Williams, 1988), tükenmişlik sendromu (Maslach & Jackson, 1981), iş doyumu (Spector, 1994) ve örgütsel güven (Cummings & Bromiley, 1995) konularında ölçekler içeren bir anket doldurmuştur. Araştırma niteliksel sonuçlarına göre eğitimin uygulanabilirliği, kabul edilebilirliği ve eğitimden memnuniyet anketlerinde katılımcılar olumlu geribildirim vermiştir. Nicel bulgular T-test analizi kullanılarak incelendiğinde ise eğitime katılan memurların istatistiksel olarak anlamlı derecede daha az tükenmişlik sendromu gösterdiği ve çalıştıkları kuruma duydukları güvenin arttığı bulunmuştur. Buna karşın, madde kullanan yükümlülere yönelik tutumların değişmediği görülmüştür ($p > .05$). Araştırma projesinin bulguları, denetimli serbestlik çalışanlarına yönelik daha kapsamlı bir müdahale programının geliştirilmesine ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli serbestlik, eğitim programı, madde kullanan yükümlüye yaklaşım, etki değerlendirme

MRSHH AMATEM KLİNİĞİNDE OCAK-KASIM 2016 TARİHLERİ ARASINDA YATAN KUMAR BAĞIMLILARININ GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Aslıhan Eslek¹, Nevriye Özşahin¹, Yeşim Can¹, Gönül Akdan¹

¹Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Manisa

Giriş ve Amaç: Kumar bağımlılığı DSM-5’de bağımlılıklar içerisinde, alkol madde kullanım bozuklukları içerisinde kumar oynama bozukluğu olarak tanımlanmıştır (1). Kumar bağımlılığında da alkol madde bağımlılığına benzer mekanizmaların rol oynadığı gösterilmiştir (2). Kumar bağımlılığı ile başvurular giderek artmaktadır. Bu nedenle bu konuya dikkat çekmek ve ortak bir yaklaşım geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamayı amaçladık.

Yöntem ve Araçlar: Kliniğimize Ocak-Kasım 2016 tarihleri arasında ayatan 3 kumar bağımlılığı tanımlı hasta dosyasını geriye dönük olarak inceledik. Üçü de poliklinikten randevuyla yatmıştı ve erkekler. Yaşları sırasıyla 23, 31 ve 33’dü. Üçü de esnaftı. Medeni durumlarına bakıldığında ikisi bekar biri evliydi. İkiisi aileyle birisi yalnız yaşıyordu. Bilinen organik hastalıkları ve soygeçmişlerinde ailede bağımlılık öyküsü gözlenmedi. Günlük para kayıpları 500-1500 TL arasında idi. Her üçünün de ilk tedavi girişimiydi. Cezaevi yatışları ve adli dosyaları bulunmamaktaydı. Her üç hastamız da kliniğimizde uygulanan üç haftalık programı tamamladılar. Bir hastamız taburculuk sonrası ayaktan grup terapileri ve kontrollerine devam etti. Her üç hastamızda da psikiyatrik muayene affektin depresif olması dikkat çekiciydi. SSRI tedavisi ve ilk günlerde

benzodiazepinler tedavide kullanıldı. Psikodrama ve eğitim gruplarına aktif bir şekilde katılımları dikkat çekiciydi.

Sonuç ve Tartışma: Kliniğimizde kumar bağımlılığına yönelik ayrı bir bölüm bulunmamaktadır. Gerek hastalarımızın ifadelerinde gerekse ekip olarak gözlemimizde böyle bir ihtiyaç saptanmamıştır. Tedavide ssri’lar, opiyat antagonistleri ve mood stabilizatörleri gibi farmakolojik ajanların adı geçmektedir (3). Ancak üç hastamızın da grup terapilerine ilgisi ve katılımı akla kumar bağımlılığında farmakolojik tedavi dışında ne tür ortak yaklaşım geliştirileceğine dair çalışmalar yapılması gerekliliğini getirmiştir.

Kaynaklar

DSM-5’te alkol ve madde kullanım bozuklukları. Güleç G. ve ark. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2015;7(4):448-60 Pathological choice: The neuroscience of gambling and gamblin addiction. Clark ve ark. The journal of neuroscience. 2013 Nov6;33(45)

Medication management of pathological gambling. Grant ve ark. Published in final edited form as: Minn Med. 2006 Sep;89(9):44-8

Anahtar Kelimeler: Kumar bağımlılığı, tedavi

KANNABİNOİD, SENTETİK KANNABİNOİD KULLANICILARININ SAĞLIKLI KONTROLLERLE NÖROPSİKOLOJİK İŞLEVLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Hande Çelikay¹, Ayşe Ender Altıntoprak¹

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Kannabis kullanımı sonrasında görülen nörobilişsel yetilerdeki zayıflığı inceleyen araştırmalarda katılımcıların, özellikle farklı dikkat türleri, bellek ve yürütücü işlevlerle ilgili görevlerde güçlük yaşadıkları gözlenmiştir (1). Cannabis kullanım süresi arttıkça odaklanmış dikkat ve ilgisiz uyarıların filtreleme becerileri zayıflarken, cannabis kullanım sıklığı arttıkça bilgi işleme süreçlerinde zayıflama görülmüştür (2). Ülkemizde Sentetik Kannabinoid (SK) ile ilgili veriler ve yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır(3).

Bu çalışmada, en az son bir yıl içerisinde kannabinoid ile sentetik kannabinoid kullanımı olan bireyler ile madde kullanım geçmişi olmayan bireylerin nörobilişsel işlevleri karşılaştırılmıştır. Ege Üniversitesi Batı Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği'ne başvuran 36 kannabinoid (%33.6), 35 SK (%32.7) kullanım geçmişi olan ve Ege Üniversitesi'nde çalışan 36 madde kullanım geçmişi olmayan (%33.6), 18-35 yaş aralığında toplam 107 erkek katılımcı çalışmada yer almıştır. Katılımcılarla sosyodemografik bilgi formu doldurulduktan sonra Raven Standart Progresif Matrisler Testi (RSPM), Belirti Tarama Testi (SCL-90-R), Hacettepe Kişilik Envanteri, Çizgi Yönü Belirleme Testi, Stroop Testi, Sayı Dizisi Öğrenme Testi, Wisconsin Kart Eşleme Testi, İşaretleme Testi, Öktem-Sözel Bellek Süreçleri Testi, Londra Kulesi Testi (LK), Boston Adlandırma Testi uygulanmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 25.87, %68.2'sinin (N=73) aylık gelir düzeyi 3000TL'nin altında, %76.6'sı (N=82) bekâr, %48.6'sı (N=52) en fazla ortaokul eğitimi almış, %76.6'sının (N=82) anne-

babasının birlikteliği devam etmekte, %75.7'si (N=81) ailesiyle yaşamaktadır.

Kannabinoid, SK ve kontrol grubu soyut düşünme, işler bellek, sözel öğrenme ve sözel bellek, görsel-mekânsal algılama, sürdürülebilir dikkat, genel yetenek, irdeleme, planlama ve problem çözme becerileri açısından anlamlı olarak farklılaşmıştır (Tüm p.'ler >0.05). Genel olarak karşılaştırıldıklarında, kontrol grubu kannabinoid kullanım geçmişi olan gruptan, kannabinoid kullanım geçmişi olan grup da SK kullanım geçmişi olan gruptan anlamlı olarak daha yüksek puanlar almışlardır. Kontrol grubunun, kannabinoid ve SK kullanım geçmişi olan gruplardanışaretlediğidoğru hedefsayısı, RSPM toplam puanı, LK Testi'nde doğru puanı ve planlama süresi anlamlı olarak daha yüksektir (Sırasıyla $F(2,104)=7.46$, $p=0.001$; $F(2,104)=18.382$, $p=0.000$; $F(2,104)=3.581$, $p=0.031$; $F(2,104)=5.104$, $p=0.008$). Benzer olarak anlık belleklerinde daha fazla sözcük tutmakta, daha kısa sürede ve daha az deneme yaparak öğrenmekte, uzun süreli bellek puanları daha yüksektir. Madde kullanımının nörobilişsel işlevler üzerindeki olumsuz etkisi düşünüldüğünde, kognitif rehabilitasyon programlarının bağımlılık tedavisinde yer alması gerekmektedir. Sürdürülebilir dikkat, soyut düşünme, görsel-mekânsal algılama, bellek, öğrenme, planlama ve problem çözme becerilerinin desteklendiği bilişsel rehabilitasyon programlarına öncelik verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Nöropsikoloji, kannabinoid, sentetik kannabinoid

BİR AYAKTA TEDAVİ MERKEZİNE BAŞVURAN BİREYLERİN BAĞIMLILIK ŞİDDETİ İLE BAZI BAĞIMLILIK ETKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Merih Altıntaş¹, Olcay Zehra Tuna¹, Nazlı Ayşe Hunca¹, Nihan Yılmaz¹, Cihan Ektiricioğlu¹

¹Badem Bağımlılık Danışma ve Eğitim Merkezi

Amaç: Bu çalışmanın amacı; bir ayakta tedavi merkezine başvuran kişilerin bağımlılık şiddetleri ile dürtüsellik, depresyon, güvenli davranış eksikliği, heyecan arama davranışı, anksiyete ve öfke kontrol yetersizlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu çalışma bir ayakta tedavi merkezine başvuran toplam 167 madde kullanıcısı kişi ile gerçekleştirildi. Çalışmada, Sosyo-Demografik Form ve Bağımlılık Profil İndeksi Klinik Form (BAPİ-K) ölçeği kullanıldı. Bu ölçek, bağımlılık özellikleri ve şiddetinin yanı sıra dürtüsellik, depresyon, güvenli davranış eksikliği, heyecan arama davranışı, anksiyete ve öfke kontrol yetersizliği olmak üzere bağımlılıkla ilişkilendirilen 6 farklı etkeni ölçmektedir.

Bulgular: Başvuruda bulunan kişilerin %8,4'ü kadın, %91,6'sı erkekti. %0,6'sı okur-yazar, %18,6'sı ilkokul mezunu, %49,7'si ortaokul mezunu, %25,7'si lise mezunu, %5,4'ü ise üniversite mezunu idi.

BAPİ-Toplam puan ile dürtüsellik, depresyon, güvenli

davranış eksikliği, heyecan arama davranışı, anksiyete ve öfke kontrol yetersizliği alt ölçekleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. (sırasıyla $r=.24, .26, .29, .24, .23, .32$ $p<0.01$); Bulgulara dair veriler Tablo-1'de paylaşılmıştır.

Sonuç: Bu çalışmanın sonuçlarına göre; merkeze başvuruda bulunan madde kullanıcılarının bağımlılık şiddetleri ile dürtüsellik, depresyon, güvenli davranış eksikliği, heyecan arama davranışı, anksiyete ve öfke kontrol yetersizlikleri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Kaynaklar

1. Bağımlılık Profil İndeksi Klinik Formunun (BAPİ-K) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. Ögel K, Koç C, , Başabak A, İşmen M, Görücü S. Bağımlılık Dergisi, 2015, Cilt:16, Sayı:2, s:57-69

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, dürtüsellik, depresyon, güvenli davranış, heyecan arama davranışı, anksiyete, öfke

Tablo 1.			
Öfke kontrol yetersizliği	<i>r</i>	<i>Sig. (2-tailed)</i>	<i>N</i>
Güvenli davranış eksikliği	,319(**)	,000	167
Heyecan arama davranışı	,285(**)	,000	167
Dürtüsellik	,240(**)	,002	167
Depresyon	,244(**)	,001	167
Anksiyete	,264(**)	,001	154
Bağımlılık şiddeti	,233(**)	,004	154

ERGEN MADDE KULLANICILARININ MADDE KULLANIM ÖZELLİKLERİNİN VE TEDAVİ MOTİVASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Demet Havaçeliği Atlam¹, Zeki Yüncü²

¹Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

²Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

Amaç: Çalışmanın amacı, ergen madde kullanıcılarının madde kullanım özelliklerinin ve tedavi motivasyonunda arkadaş faktörünün değerlendirilmesidir.

Yöntem: Çalışmanın evrenini, Ege Üniversitesi Ergen Bağımlılık Polikliniği'ne başvuran denetimli serbestlik olguları (DS) temsil etmektedir. Örneklemi belirlemede rastgele örneklem yöntemi kullanılmıştır. Polikliniğine başvuran 25 DS ile ilk gelişlerinde yüzyüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sırasında sosyodemografik veri formu, madde kullanım özellikleri formu, Tedavi Motivasyon Anketi (TMA), madde kullanmayı bırakmadaki önem cetvelleri kullanılmıştır. İstatistiki değerlendirmede frekans testleri, Pearson ki kare testleri, Spearman korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan DS olgularının yaş ortalaması 16'dır. Olguların iş hayatına katılma prevalansı %76'dır. Tüm olgularda sigara kullanımı %100, alkol %96, esrar %100, sentetik esrar %48, uçucu %16, eroin %4, ekstazi %64, kokain %12, sedatif-hipnotikler %28, halüsinojen %4, metamphetamine %8 olarak bulunmuştur. Ergenlerin ailelerinde madde kullanımı %12, akrabalarında %32 ve arkadaşlarında kullanım %96 olarak saptanmıştır. Ergenlerin maddeyi temin etme ve yeni madde ile

tanışmada arkadaşları ön plandadır. Ergenler madde kullanmayı bırakmanın önemine 10 üzerinden ortalama 8.8, bırakmayı istemeye 9, buna hazır olmaya 8.8, bu konuda kendine olan güvene 8.3, bir arkadaşları madde teklif ettiğinde kullanma durumuna 3.3 puan vermiştir. Motivasyonu değerlendirmeye yönelik hazırlanan bu cetvellerde maddeyi bırakmanın önemi ile TMA içsel motivasyon puanı, kişiler arası yardım arama arasında, pozitif, tedaviye güvensizlik arasında negatif yönde korelasyon bulunmuştur ($p < .001$). Maddeyi bırakmaya hazır olma ile tedaviye güvensizlik arasında negatif yönde korelasyon bulunmuştur ($p < .001$).

Sonuç: Denetimli serbestlik olguları maddeyi bırakmayı isteme, önem verme, hazır olmaya, kendine güvene göre daha yüksek puan vermişlerdir. Madde kullanmayı bırakmanın önemi arttıkça içsel motivasyon, tedaviye olan güven ve kişilerarası yardım arama davranışı; bırakmaya hazır olanlarda da tedaviye olan güven artmaktadır. Çalışma kapsamında da bir ergen için arkadaşlardaki madde kullanımının önemli bir risk faktörü olduğu ve tekrar kullanabilme ihtimalinde arkadaşların önemli bir rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Madde, ergen, denetimli serbestlik, tedavi motivasyonu

BAĞIMLILIKTA BİR ÖN ÇALIŞMA OLARAK BİREYE ÖZGÜ EV ÖDEVİ UYGULAMASI

Gülsüm Melike Şimşek¹, Gaye Kağan¹, Kültegin Ögel²

¹Türkiye Yeşilay Cemiyeti- Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM)

²Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi

Giriş: Bağımlılık tedavi sürecinde ödev uygulamalarının tedavi sürecini olumlu etkilediği ve değişimi hızlandığı görülmektedir(Gonzales ve ark., 2006). Bu çalışmada da bağımlılık tedavi sürecinde ödev kullanımının terapötik etkisi araştırılmaktadır. Değişim Defteri YEDAM Modeli kapsamında, bağımlılığın rehabilitasyon sürecinde psikososyal müdahalede kullanılmak üzere hazırlanmış bir ödev defteridir. Psikoterapist danışana uygun olan bölümleri seçerek psikoterapi sürecinde danışanın riskli durumları fark etmeye başlamasını, kullanıma neden olacak duygu, düşünce ve davranışlarla başa çıkabilmesini sağlayacak yöntemler geliştirmesini amaçlamaktadır.

Yöntem: Değişim Defteri'nin uygulama sürecindeki işlevselliğini değerlendirmek ve uygulama metodu belirlemek için ön çalışma yapılmıştır. Ön çalışma kapsamında 41 danışan değerlendirilmeye alınmıştır. Danışanlar alkol, madde ve hem alkol hem madde kullanan kişilerden oluşmaktadır. YEDAM'da psikoterapi takip sürecinde olan danışanlardan durumu stabil olan, okuma-yazma bilen, terapötik işbirliğine açık bireyler tercih edilmiştir (Tablo 1). Uygulamacılar Değişim Defteri'ndeki bölümlerden verilecek ödevleri danışanların tedavi süreci ve ödevlerin amaçları doğrultusunda belirlemiştir. Uygulamacı danışana Değişim Defteri'nden uygulanacak bölümü YEDAMSOFT®'da bulunan bağımlılık ölçeklerinden çıkan raporlamalara göre vermiştir. Uygulamacılar bu sonuçlara göre Değişim Defteri'nde uygulanacak bölümü belirleyip o bölümü danışana ödev olarak vermektedir. Yapılan ön çalışmada Değişim Defteri'nin tamamlanma oranı,

danışanların kayma süreleri ve defterin uygulama sıklığına bakılarak uygulamanın tedavideki rolü analiz edilecektir. Buna göre; ödevlerin uygulama sıklığı arttıkça tedaviye devam oranının da artacağı öngörülmüştür. Kayma ve ödev arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; ödev uygulaması arttıkça kayma süresinin azaldığı öngörülmüştür.

Ön Çalışma Bulguları: Katılımcıların Değişim Defteri uygulaması sürecinde temiz kalma süreleri ve tedaviyi bırakma oranları Tablo 2 ve Tablo 3'te gösterilmektedir.

Sonuç: Yapılan ön çalışmada bilişsel davranışçı terapi ekolündeki ev ödevlerinden yola çıkarak bağımlılık süreçlerine özel ev ödevlerinin tedavi başarısındaki etkisi ele alınmıştır. Ön çalışma sonuçları değerlendirildiğinde, uygulama sürecinde danışanların tedaviyi bırakma ve kayma oranlarının oranının düşük olduğu gözlemlenmiştir. Değişim Defteri 17-60 arasında değişen bir yaş grubuna uygulanmış, yaş ile Değişim Defteri uygulaması arasındaki ilişki araştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcı sayısı arttıkça yaş ve uygulama arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Değişim Defteri Türkiye'de geliştirilmesi ve uygulandığı kültüre uyum sağlaması bakımından önem arz eden bir ödev uygulamasıdır. Değişim Defteri'nin uygulandığı katılımcı sayısı arttıkça uygulamanın tedavideki etkinliğinin de artacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, ödev, YEDAM, YEDAMSOFT, değişim, bağımlılık tedavisi, psikoterapi

Tablo 1. Katılımcı özellikleri		
<i>Cinsiyet</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Erkek	38	92,7
Kadın	3	7,3
<i>Yaş (mean±SD)</i>	41	28,46±8,072
<i>Yaşadığı Yer</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İstanbul Anadolu Yakası	18	43,9
İstanbul Avrupa Yakası	22	53,7
İstanbul dışı	1	2,4
<i>Bağımlılık Türü</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Madde	32	78
Alkol	7	17,1
Alkol ve Madde	2	4,9
<i>Maddenin Cinsi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kanabis	5	12,2
Kokain	2	4,9
Sentetik Kannabinoid	17	41,5
MDMA	2	4,9
Opiat	5	12,2
Alkol	7	17,1
Karışık madde	3	17,3
<i>Madde Kullanım Süresi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
1 yıl	3	7,3
2-5 yıl	25	61
5≥	13	31,7

Tablo 2. Kayma dönemleri		
<i>Kayma Dönemi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kayma Yok	17	41,5
1-3 ay	13	31,7
4-6 ay	1	2,4
Kullanıma devam	10	24,4
<i>Tedaviyi Bırakma</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Tedaviyi Bırakan	2	4,9
Tedaviye Devam Eden	39	95,1

Tablo 3. Değişim defteri tamamlanma oranı		
Değişim Defteri Bölüm Adı	n	%
Alkol-madde kullanım düzeyim nedir?	2	4,9
Ben kimim?	21	51,2
Dün-bugün-gelecek: Nasıl başladım, neler kaybettim, gelecekte neler olacak?	8	19,5
Alkol-madde kullanmak hayatımı nasıl etkiliyor?	10	24,4
Kayma dönemleri nelerdir?	8	19,5
Riskli durumlar nelerdir?	20	48,8
Aile ilişkilerim alkol-madde kullanımı nasıl etkiliyor?	8	19,5
Arkadaşlarım ve çevrem alkol-madde kullanımı nasıl etkiliyor?	7	17,1
Stres alkol-madde kullanımı nasıl etkiliyor?	4	9,8
Öfke alkol-madde kullanımı nasıl etkiliyor?	7	17,1
Yaşam düzenimde neleri değiştirmem gerekir?	6	14,6
Tekrar kullanmamak için ne yapmalıyım?	3	7,3
Düşünce tuzaklarına düşmemek için ne yapmalıyım?	2	4,9
Hayır diyebiliyorum muyum?	3	7,3
Kullanma isteğiyle nasıl başa çıkarım?	2	4,9
Affetmek ve kabullenmek için neler yapmalıyım?	2	4,9

HANGİ HASTALAR KENDİNE ZARAR VERİYOR?

Elif Mutlu¹, Cansu Aksoy², Melissa Toker², Yasin Genç¹, Ece Karabağır²

¹Istanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

²Yedikule Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi, Bağımlılık Kliniği, İstanbul

Giriş-Amaç: Kendine zarar verme davranışı, “özkıyım niyeti olmaksızın kişinin kendi bedenine yönelik zarar verici davranışta bulunma” olarak tanımlanmaktadır. Madde kullanan kişiler arasında sık karşılaşılan bir durum olmakla birlikte madde kullanıcıları arasında hangi kişisel özelliklerin bu davranışa yol açtığı tartışmalı bir konudur. Bu çalışmanın amacı yatarak tedavi gören madde kullanıcıları arasında kendine zarar verme davranışının sıklığı ve ilişkili etmenleri araştırmaktır.

Gereç-Yöntem: Çalışmaya Yedikule Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi’de Ekim 2015-Ekim 2016 tarihleri arasında madde kullanım bozukluğu tanısıyla yatarak tedavi gören hastalar (14 kadın, 129 erkek; yaş ortalaması=28.82±8.68 yıl) dahil edildi. Tüm hastalara Sosyodemografik Veri Toplama formu ve BAPİ Soft (Bağımlılık Profil İndeksi) ölçeği uygulandı.

Bulgular: Araştırmaya katılan 143 hastanın %53.1’inde (n=76) yaşam boyu kendine zarar verici bir davranışın olduğu saptandı. Kendine zarar verici davranışı olmuş ve olmamış hastalar karşılaştırıldığında kendine zarar verici

davranışı olanların madde kullanım süre ve sıklıklarının daha yüksek ($p<0.05$), madde kullanımının yaşamları üzerine etkisinin daha yüksek ($p<0.05$), madde kullanım bozukluğu tanı ölçütlerini karşılama düzeylerinin daha yüksek olduğu ($p=0.01$) saptandı. Yine kendine zarar verici davranış öyküsü olan grupta, BAPİ toplam puanı yüksek bulundu ($p=0.01$). Kendine zarar verici davranış öyküsü bu faktörlerle ilişkili bulundu ($p=0.01$) Aşerme ve motivasyon düzeyleri ise anlamlı fark göstermedi. Yaş, eğitim düzeyi, ekonomik durum gibi demografik değişkenler arasında anlamlı fark bulunmadı.

Sonuç: Kendine zarar verici davranış madde kullanıcıları arasında yaygın bir durumdur. Madde kullanım sıklığı ve süresi, yaşamın madde kullanımının yaşam üzerine etkisi ve tanı ölçütlerini karşılama madde kullanıcılarında kendine zarar verici davranışla ilişkilidir. Bağımlılık tedavisinde kendine zarar verici davranışı anlama ve tedavi sürecinde bu etmenler göz önüne alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kendine zarar verici davranış, madde kullanım bozukluğu, bağımlılık, yaşam üzerine etki

YATARAK TEDAVİ GÖREN MADDE KULLANICILARININ PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİYLE İLİŞKİLİ ETMENLER

Elif Mutlu¹, Melissa Toker², Cansu Aksoy², Yasin Genç¹, Ece Karabağır²

¹*Istanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

²*Yedikule Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi, Bağımlılık Kliniği, İstanbul*

Giriş-Amaç: Psikolojik iyi oluş, yaşamda karşı karşıya kalınan varoluşsal meydan okumaları (anlamlı amaçları sürdürme, kişisel gelişim ve diğerleri ile nitelikli ilişkiler kurmagibi) yönetme olarak tanımlanır. Psikolojik iyi oluş, öz-kabul, diğerleri ile pozitif ilişkiler, özerklik, çevresel kontrol, yaşam amacı ve kişisel gelişim alt boyutlarını içeren bir modeldir. Madde kullanım bozukluğu bireyin hem psikolojik hem sosyal işlevlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı yatarak tedavi gören madde kullanıcılarında psikolojik iyi oluşu belirleyebilecek sosyal ve psikiyatrik etmenleri araştırmaktır.

Gereç-Yöntem: Çalışmaya Yedikule Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi’de Şubat-Ekim 2016 tarihleri arasında madde kullanım bozukluğu tanısıyla yatarak tedavi gören hastalar (6 kadın, 44 erkek; yaş ortalaması=27.86±8.61 yıl) dahil edildi. Tüm hastalara Sosyodemografik Veri Toplama formu, BAPİ Soft (Bağımlılık Profil İndeksi), Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Genel Sağlık Anketi, Beck Umutsuzluk Ölçeği uygulandı.

Bulgular: Araştırmaya katılan 50 hastanın psikolojik iyi oluş düzeylerinin, diğer değişkenlerle ilişkisine bakıldığında; umutsuzluk düzeyi, madde kullanımının yaşam üzerine etkisi ($p=0.001$) ve madde kullanım bozukluğu tanı ölçütlerini karşılama düzeyinin

($p=0.05$) ters ilişkili olduğu görüldü. Genel sağlık anketi toplam skoru ve psikolojik iyi oluş arasında ilişki saptanmadı. Psikolojik iyi oluşun yaş, ekonomik durum, geçmişteki bırakma girişimleri, psikiyatrik tedavi öyküsü ve kendine zarar verici davranış öyküsü ile ilişkisi bulunmadı. Psikolojik iyi oluşu belirleyen faktörlerin umutsuzluk, madde kullanımının yaşam üzerine etkisi ve madde kullanım bozukluğu tanı ölçütleri olduğu görüldü ($p<0.05$).

Sonuç: Madde kullanım bozukluğu nedeniyle yatarak tedavi gören hastaların psikolojik iyi oluş durumlarını genel umutsuzluk düzeyi, madde kullanımının yaşam üzerine etkisi ve madde kullanım bozukluğu şiddeti belirleyici görülmektedir. Tedavi motivasyonu, geçmişteki bırakma girişimleri, madde isteği gibi bağımlılık süreciyle doğrudan ilişkili olabilecek faktörler iyi oluşu etkilememektedir. Bağımlılığın psikososyal tedavisinde bireyin aktüel sosyal ve psikiyatrik durumuna yönelik girişimlerin yanı sıra, umutsuzluk ve yaşamı yeniden yapılandırma üzerine uzun vadeli ve geleceğe yönelik destekleyici girişimlerin de tedavi programına eklenmesi, psikolojik iyi oluşa katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik iyi oluş, madde kullanım bozukluğu, bağımlılık, yaşam üzerine etki, umutsuzluk düzeyi

BAĞIMLILIKTA AİLENİN İHTİYAÇLARINI BELİRLEYECEK BİR ÖLÇEĞİN GELİŞTİRİLMESİ, GEÇERLİK VE GÜVENİLİRLİĞİ

Kültegin Ögel¹, Hande Çelikay², Aslı Başabak³

¹Moodist Psikiyatri & Nöroloji Hastanesi, İstanbul

²Ege Üniversitesi, Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir

³İstanbul Nöropsikiyatri Hastanesi, İstanbul

Bağımlılığın gelişiminde ve sürmesinde aile özelliklerinin önemli olduğu gösterilmiştir (1) (2). Bağımlılığın getirdiği sorunlar, bağımlının aile üyeleri üstünde de olumsuz etkiler bırakmaktadır (3). Bu araştırmada; bağımlılıkta aile içi riskleri ve aile üyelerinin ihtiyaçlarını saptayacak, tedavi programının geliştirilmesine yardımcı olabilecek, klinik pratikte kullanılabilecek bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Literatür taraması sonucu bağımlılıkta aile özellikleri ve ilişkileri açısından önemli olan 5 temel alan belirlenmiş (kural koymada eksiklik, sorumluluk vermede eksiklik, çatışma çözme becerisinde yetersizlik, aile içi bağlar, aile üyelerinin bağımlı üyeye bakış tarzı) ve 44 sorudan oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Alanda uzman kişilerin, bağımlı ebeveynleri ile eşlerinin geribildirimleri sonucunda 10 sorudan oluşan Aile Bağımlılık Profil İndeksi (BAPİ-A) elde edilmiştir. Ege Üniversitesi BATI Enstitüsü Madde Bağımlılığı Polikliniği'nden 2015 yılı son 3 ayında alkol ve/veya madde kullanımı sorunu nedeniyle başvuran 15 yaş üstü 98 bağımlının, 18 yaş üstü 102 aile üyesi ile bağımlı olmayan 66 aile üyesi de çalışmaya kontrol grubu olarak seçilmiş, sosyodemografik form, BAPİ-A ve Aile Değerlendirme Ölçeği uygulanmıştır. 15 gün

sonra BAPİ-A, 34 bağımlı yakınına tekrar uygulanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.82 bulunmuştur. Açıklayıcı faktör analizinde toplam varyansın %30,81'ini açıklayan 4 faktör elde edilmiştir. Bunlar "ilişkisel beceriler", "aile içi bağlar" ve "bağımlılığa karşı tutum" olarak adlandırılmıştır. Aile değerlendirme ölçeği ortalama toplam puanı ile BAPİ-A ölçeğinin ortalama toplam puanı 0,52 ($p<0.01$) düzeyinde bağlantılı bulunmuştur. BAPİ-A'nın ilk ve son test uygulamaları arasında korelasyon 0,67 ($p<0.01$) olarak saptanmıştır. Bağımlı üyesi olan ve olmayan ailelerin ölçek puanı karşılaştırıldığında toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağımlının ebeveyn, eş ve diğer yakınları değerlendirmeye ayrıca alındığında benzer bulgular elde edilmiştir.

Aile Bağımlılık Profil İndeksinin (BAPİ-A), kural koyma, sorumluluk verme ve çatışma çözme gibi aile içi ilişkisel becerileri, aile bağlarını ve yakınların bağımlıya tutumunu ölçen, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile, bağımlılık, ölçek

MADDE BAĞIMLILARINDA ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR VE ŞEMA SÜRDÜRÜCÜ BAŞA ÇIKMA DAVRANIŞLARI: ŞEMA TERAPİ MODELİ ÇERÇEVESİNDE BİR İNCELEME

Simge Alevsaçanlar¹, Ahmet Tosun²

¹NPIstanbul Hastanesi, İstanbul

²Okan Üniversitesi

Araştırmanın temel soruları çerçevesinde, madde bağımlılığında gözlenen uyum bozucu şemalar ve madde bağımlısı olan bireylerin kullandıkları başa çıkma davranışları (şemadan kaçınma ve aşırı telafi) incelenmiştir.

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi AMATEM Kliniği'nde yatarak tedavi gören, DSM-IV tanı ölçütlerini karşıladığı belirlenen madde bağımlısı (eroin ve/veya esrar) bireylerin (N=61) ve madde bağımlısı bireylerle benzer yaş, cinsiyet ve demografik özellikler gösteren karşılaştırma grubu (N=61) araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ-KF3), Young Telafi Ölçeği (YTÖ) ve Young-Rygh Kaçınma Ölçeği (YRKÖ) uygulanmıştır.

Araştırmanın temel sorularını yanıtlamak amacıyla bir dizi MANOVA analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları madde bağımlısı grubunun karşılaştırma grubuna kıyasla YŞÖ, YTÖ ve YR-KÖ ölçeklerinin bir çok alt

boyutundan yüksek puan aldıklarını göstermiştir. Madde bağımlısı bireyler karşılaştırma grubuna kıyasla terk edilme, başarısızlık, kusurluluk, karamsarlık, içiçelik/bağımlılık, sosyal izolasyon/güvensizlik, dayanıksızlık ve cezalandırılma şema boyutlarında daha yüksek puanlar almışlardır.

Sonuç olarak, madde bağımlısı bireylerin daha çok uyum bozucu şemaya ve daha çok işlevsel olmayan başa çıkma davranışlarına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu kişilerin karşılaştırma grubuna kıyasla daha fazla şiddet davranışına tanık oldukları ve aile üyeleri arasında daha mesafeli, kopuk ve olumsuz bir etkileşim bulunduğu görülmüştür. Ayrıca madde bağımlısı bireylerin daha fazla kendine zarar verme öyküsü, intihar öyküsü ve yasal suç öyküsü olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken dönem uyum bozucu şemalar, şemadan kaçınma, şemayı aşırı telafi.

MADDE BAĞIMLILARINDA TEDAVİ MOTİVASYONUNU YORDAYICI ETMENLER: MADDE TİPİ VE KİŞİLİK BOYUTLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Gürler Güz¹, Alptekin Çetin², Cemal Onur Noyan², Nesrin Dilbaz²

¹NPİstanbul Hastanesi

²Üsküdar Üniversitesi

Bağımlılık, bir maddenin yineleyerek kullanımıyla ortaya çıkan ve yoksunluk sendromunu engellemek için maddenin sürekli alınmasının gerektiği fizyolojik ve ruhsal bir durumdur. Madde bağımlılığı çağımızın en ciddi ve kapsamlı sorunlarından biridir. Bağımlılığın tedavisinde en çok zorlanılan durumlardan biri hastaların tedavi motivasyonunun düşük olmasıdır. Tedavi motivasyonunun düşük olması, hastaların tedaviyi yarım bırakmasına, tamamlayamamasına ve nüks görülmesine neden olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, madde bağımlılığı tanısı almış bireylerde, tedavi motivasyonuna bireylerin sosyodemografik, madde bağımlılık özellikleri, depresyon düzeyi ve mizaç karakter özelliklerinin etkisinin değerlendirilmesidir.

Kesitsel tipteki bu çalışma, Mart Temmuz 2016 tarihleri arasında NP İstanbul Hastanesi'ne başvuran, 18-50 yaş arasında, madde bağımlılığı tanısı almış 100 bağımlı hasta ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan Sosyodemografik Bilgi Formu, Tedavi Motivasyon Anketi, Mizaç ve Karakter Envanteri ve Beck Depresyon Ölçeği'ni içeren

anket formunu doldurmaları istenmiştir.

Çalışma sonunda; alkol ve sentetik kannabinoid kullananların kokain ve opiat türevlerini kullananlara göre dışsal motivasyon puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük olduğu, yaş ile dışsal motivasyon puanları arasında negatif yönde zayıf düzeyde, kendi kendini yönetme puanları ile içsel motivasyon ve dışsal motivasyon puanları arasında negatif yönde zayıf düzeyde, kişiler arası yardım arama puanları arasında ise negatif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon olduğu saptanmıştır. Tedavi motivasyonu etkileyen faktörlerin bilinmesi, tedavi sürecinde hem bağımlılar, hem de danışmanlık verenler için büyük katkı sağlayacaktır. Kişilik özelliklerin bazılarının motivasyon üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ancak daha büyük gruplarda ve farklı bağımlılıklara sahip hastalarda uzun soluklu çalışmalara gerek duyulduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, tedavi motivasyonu, mizaç, karakter, depresyon

